

Nr 3-4
2017

**Bibliotekarz
Radomski**

K W A R T A L N I K
I N F O R M A C Y J N O - P U B L I C Y S T Y C Z N Y
M I E J S K I E J B I B L I O T E K I P U B L I C Z N E J W R A D O M I U

2017 ROK JUBILEUSZY

95 BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
W RADOMIU
100 STOWARZYSZENIA
BIBLIOTEKARZY
POLSKICH

Ten numer „Bibliotekarza Radomskiego” poświęcony jest jubileuszom bibliotek. A tych obchodzimy sporo.

W czerwcu minęło 95 lat od otwarcia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu – pierwszej publicznej placówki bibliotecznej w naszym mieście. Od tego roku datuje się historia publicznego bibliotekarstwa w Radomiu, która trwa nieprzerwanie do dnia dzisiejszego i z pewnością będą pisane kolejne jej karty i będzie ich nieskończenie wiele.

Biblioteka, którą od 21 lat mam zaszczyt kierować, jest najstarszą instytucją kultury w Radomiu. Chociaż na przestrzeni lat przechodziła różne koleje losu, podlegała samorządowi Radomia, częściowo była uzależniona od organizacji społecznych, przez ponad ćwierć wieku działała jako instytucja państwowa, a obecnie znowu jest jednostką organizacyjną radomskiego samorządu, choć zmieniały się jej nazwy (z miejskiej na wojewódzką i ponownie na miejską) – to ciągle jest to ta sama radomska biblioteka publiczna.

Miała w swojej historii i rozwoju okresy lepsze i gorsze – zależnie od kondycji ekonomicznej, gospodarczej obszaru, na którym działała, i poziomu świadomości społecznej i kulturalnej społeczeństwa, któremu służyła. W pewnym okresie w Radomiu działało 20 filii bibliotecznych, a mieszkańcy kolejnych dzielnic upominali się o nowe placówki (np. Kaptura, Koziej Góry). Inna sprawa to standard ówczesnych filii bibliotecznych – pozostawiał wiele do życzenia. Ale też i inne były standardy życia 30 lat temu w każdej dziedzinie.

Jesteśmy też największą instytucją kultury w mieście. Zatrudniamy 83 osoby w 14 placówkach (Biblioteka Główna i 11 filii). Od 1975 r. stale działamy ponadlokalnie, sprawując opieką merytoryczną nad bibliotekami powiatu, potem województwa radomskiego, a obecnie znowu powiatu. Powadzimy rozległą działalność biblioteczną – jesteśmy dostępni dla wszystkich użytkowników bez względu na wiek, płeć, wykształcenie, status społeczny, przekonania polityczne, religijne, światopoglądowe. Publiczna – znaczy ogólnodostępna i to jest naszą misją od prawie wieku. Dążenie do tego, aby najlepiej i najpełniej zaspokajać potrzeby czytelnicze, informacyjne i kulturalne wszystkich osób, które zechcą skorzystać z naszej oferty.

Taka też jest misja innych bibliotek jubilatek, o których piszemy w tym numerze: Iłży, Reczniowa, Zakrzewa, Jedlni-Letnisko. Warto zapoznać się z ich dziejami, obecną kondycją, poznać nazwiska osób, które przez pokolenia pracowały nad rozwojem bibliotek.

Anna Skubisz-Szymanowska

Redaguje zespół w składzie:

Anna Skubisz-Szymanowska – redaktor naczelna,
Alicja Bożena Śliwa – sekretarz redakcji,
Maria Kaczmarska, Teresa Majdak, Dorota Prawda,
Ilona Michalska-Masiarz, Ewa Ukleja, Marta Trojanowska

Wydawca:

Miejska Biblioteka Publiczna
im. Józefa A. i Andrzeja S. Załuskich w Radomiu,
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Oddział w Radomiu

Adres redakcji:

ul. Piłsudskiego 12
26-600 Radom
tel.: (048) 36 267 35
fax: (048) 36 338 18
e-mail: biblioteka@mbpradom.pl
www.mbpradom.pl

Zdjęcie na okładce: Marta Trojanowska

Skład i przygotowanie do druku: Mariusz A. Dański

Druk:

Instytut Technologii Eksploatacji. Państwowy Instytut Badawczy
ul. Kazimierza Pułaskiego 6/10, Radom

ISSN 1230-869X

Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca
i zastrzega sobie prawo ich skracania i redagowania.
Wydawca jest wyłącznym dystrybutorem kwartalnika
„Bibliotekarz Radomski”

Biblioteka jest instytucją finansowaną przez Gminę Miasta Radomia

JUBILEUSZE

Niekończąca się opowieść...

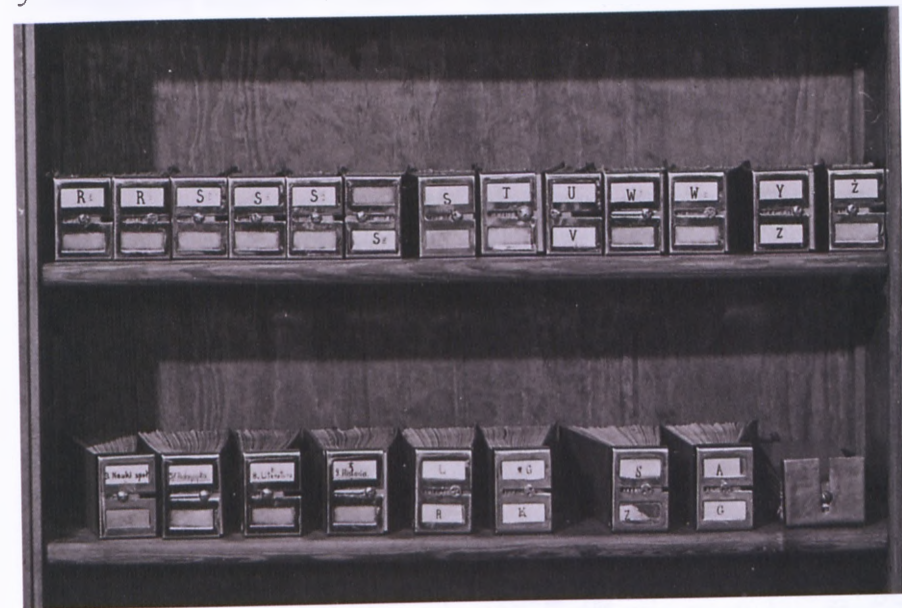
Anna Skubisz-Szymanowska

... zaczęła się 95 lat temu. 16 czerwca 1922 r. Miejska Biblioteka Publiczna po raz pierwszy udostępniła księgozbiór, liczący 400 woluminów, mieszkańcom Radomia. Biblioteka powstała jako agenda Wydziału Oświatowego Magistratu i mieściła się w jednym z magistrackich pokoiów biurowych. Czynna była od godz. 17.00, czyli po pracy urzędników. Można było wypożyczać książki do domu, a na miejscu korzystać z encyklopedii i słowników.

Dzisiaj na 83 osoby zatrudnione w bibliotece miejskiej – 59 to kobiety. Nie dziwi więc, że kobiety dały też

początek radomskiej bibliotece. Pomyślną rolę odegrała ówczesna przewodnicząca Rady Miejskiej Maria Kelles-Krauzowa, a organizatorką, pierwszą bibliotekarką i wieloletnią kierowniczką Florentyna Jakubczakowa.

W trudnych magistrackich warunkach biblioteka funkcjonowała aż do roku 1931. W lutym tego roku została przeniesiona do samodzielnego kilkunastometrowego lokalu przy ulicy Żeromskiego 13. Wówczas stworzono organizacyjne podstawy dzisiejszej struktury biblioteki. Urządzono wypożyczalnię, czytelnię, salę katalogową i magazyn zbiorów.

Przedwojenny katalog kłamrowy

Wypożyczalnia przy ul. Żeromskiego 1928 rok. Za stołem Florentyna Jakubczakowa

rów. Rozrastał się księgozbiór, przybywało czytelników. Zaszła konieczność obsługi ich także poza siedzibą biblioteki głównej.

W roku 1933 pojawił się załączek sieci miejskiej. Istniejące już wcześniej punkty biblioteczne zostały przekształcone w dwie pierwsze filie w dzielnicach Glinice i Zamłyńne.

Wydawać by się mogło, że wszystkim wyglądało świetnie, że można było mówić o rozwoju instytucji. Niestety, przełom lat 1935 i 1936 przyniósł kryzys, dziurę w budżecie miasta i byłoby doszło do katastrofy, gdyby z pomocą nie pospieszili obywatele. Towarzystwo Przyjaciół Biblioteki przejęło finansowanie zakupu książek dla filii i pensji dla zatrudnionych tam bibliotekarek.

Tragiczny dla naszej historii rok 1939 zastał radomską bibliotekę ze stanem posiadania 18 670 wolumi-

nów. Jej wojenne losy nie odbiegały od losów innych bibliotek w Polsce. Książki były stopniowo konfiskowane, działalność ograniczana, aż w końcu, w roku 1941, decyzją okupanta biblioteka została zamknięta. Księgozbiór był wielokrotnie przenoszony i składany w różnych miejscach. Zaś książki, skonfiskowane wcześniej, znalazły się w Hali Kongresowej przy ulicy Waryńskiego, gdzie zmagazynowano też księgozbiory innych radomskich bibliotek.

Powojenna historia biblioteki rozpoczęła się już w styczniu 1945 r. Wtedy bowiem Zarząd Miasta podjął decyzję o reaktywowaniu jej działalności i przydzielił dla jej potrzeb budynek u zbiegu ulicy Żeromskiego i placu Konstytucji 3 Maja. Tę siedzibę pamiętają jeszcze starsi mieszkańcy Radomia. Biblioteka mieściła się tam bowiem aż do początku lat 90. ub.

Wypożyczalnia przy ul. Żeromskiego

wieku. W archiwum instytucji zachowała się odezwa prezydenta Radomia Kazimierza Kielczewskiego do mieszkańców miasta o zwrot książek będących własnością biblioteki, a przechowywanych w prywatnych domach.

MBP przejęła wówczas zbiory wszystkich przedwojennych bibliotek w liczbie 39 000 woluminów. Część z nich została potem zwrócona prawowitym właścicielom. Tak stało się z księgozbiorem biblioteki żydowskiej, który przekazano Gminie Żydowskiej w Lublinie.

Dla czytelników bibliotekę otwarto 30 maja 1945 r. Bardzo szybko uruchomiono w przedwojennych lokalach filie na Glinicach (1946) i Zamłynie (1947).

W kolejnych latach powstawały nowe filie i punkty biblioteczne, systematycznie powiększał się księgozbiór, rosły zadania pracowników, których

także przybywało. Wymuszało to zmiany struktury organizacyjnej. Konieczny stał się Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów, Bibliograficzny, Oświatowy.

Rok 1974 to ważna data w działalności z zakresu upowszechniania czytelnictwa. Odbyła się pierwsza Radomska Wiosna Poetycka, która szybko zmieniła nazwę na Wiosnę Literacką. Minęło ponad 40 lat i w kwietniu tego roku zorganizowaliśmy jubileuszową 40. Radomską Wiosnę Literacką, stale i niezmiennie promującą książki i czytelnictwo. Wiosna Literacka to jedyna w Radomiu i jedna z nielicznych w kraju imprez kulturalnych o tak długiej tradycji. Dzięki niej Radom odwiedziło ponad 400 pisarzy, poetów, krytyków, historyków literatury, dziennikarzy, wydawców, aktorów, reżyserów – słowem ludzi kultury. Gdyby nie Wiosny, pewnie nigdy mieszkańcy Radomia nie mieliby okazji

Czytelnia przy ul. Żeromskiego

Czytelnia przy placu Konstytucji 3 Maja. W pierwszym rzędzie Danuta Tomczyk i Ludomiła Holtzer

Czytelnia przy placu Konstytucji 3 Maja. W drugim rzędzie z prawej bibliotekarka Romana Dedio

spotkać się i porozmawiać z Andrzejem Szczypiorskim, Andrzejem Drawiczem, Józefem Henem, Janem Józefem Szczepańskim, Hanną Krall, Andrzejem Sapkowskim, Krzysztofem Zanussim, Tadeuszem Śliwiakiem, Julią Hartwig, Ryszardem Kapuścinskim, Olgą Tokarczuk, Justyną Bargielską, Magdaleną Tulli, Wojciechem Kuczukiem, Jackiem Dehnelem, Markiem Krajewskim, Włodzimierzem Odojewskim, Jackiem Hugo-Baderem, Wiesławem Myśliwskim i wieloma innymi twórcami.

Radomskie Wiosny Literackie to także nawiązanie do tradycji. Już przed wojną, dzięki staraniom biblioteki, odbyły się w Radomiu wieczory autorskie Marii Dąbrowskiej, Ewy Szelburg-Zarembiny, Marii Kuncewiczowej.

Kolejna ważna data w dziejach biblioteki to rok 1975. W związku z nowym podziałem administracyjnym kraju, likwidacją powiatów i powstaniem nowych województw w Radomiu została utworzona Wojewódzka Biblioteka

Publiczna. Powstała z połączenia Miejskiej Biblioteki Publicznej i Powiatowej Biblioteki Publicznej, powołanej do życia w roku 1939. Biblioteka Wojewódzka objęła swoją działalnością wszystkie placówki na terenie województwa radomskiego, czyli 235 bibliotek i 932 punkty biblioteczne. Świadczyła też pomoc bibliotekom zakładowym i szpitalnym.

W roku 1984 do zakresu usług biblioteki doszła nowa – obsługa osób niepełnosprawnych. Otwarta została, we współpracy z Radomskim Oddziałem Polskiego Związku Niewidomych, filia biblioteczna gromadząca „książki mówione”, pierwsza tego typu placówka w byłym województwie radomskim. W roku 2016 połączona w jedną agendę z Czytelnią Muzyczną i Zbiorów Multimedialnych, pod nazwą Wypożyczalnia i Czytelnia Zbiorów Multimedialnych, do dzisiaj służy czytelnikom niepełnosprawnym, głównie z upośledzeniem wzroku. W roku 2001 obsługę tej grupy osób poszerzono o usługę „Książka na telefon”, polegającą na

Czytelnia przy placu Konstytucji 3 Maja. Lata 70. XX w.

Czytelnia Muzyczna przy ul. Piłsudskiego 12

Czytelnia i Wypożyczalnia Zbiorów Multimedialnych

Czytelnia i Wypożyczalnia Zbiorów Multimedialnych

Biblioteka przy ul. Piłsudskiego 12, rok 1992

dowożeniu książek do domu.

Czas biegł nieubłaganie, rzeczywistość wokół bibliotek zmieniała się. Do naszych drzwi również zapukał postęp cywilizacyjny. Trzeba było pomyśleć o komputeryzacji. Pierwszy komputer kupiono do biblioteki w roku 1990 i zainstalowano w dziale Informacyjno-Bibliograficznym. Dziś mamy ich 132 i byłaby to liczba wystarczająca, gdyby nie fakt, że połowa wymaga wymiany ze względu na wiek. Posiadamy 44 drukarki, 7 skanerów, 3 urządzenia wielofunkcyjne, 6 projektorów multimedialnych i nie można powiedzieć, że jest to liczba wystarczająca. Całkowicie skomputeryzowane są wszystkie procesy biblioteczne, kadry, sekretariat, księgowość. Czytelnie mają dostęp do komputerów zarówno w Bibliotece Głównej, jak i w filiach na terenie miasta.

Kolejny wielki przełom w historii radomskiej biblioteki to rok 1992. W 70. rocznicę działalności instytucja otrzymała własny, samodzielny budynek przy ul. Piłsudskie-

Ustawianie rzeźby przed budynkiem biblioteki, 11 grudnia 1992 r.

go 12. Wówczas nadano też bibliotece imię Józefa Andrzeja i Andrzeja Stanisława Załuskich. I tu głęboki ukłon w stronę ówczesnego wojewody radomskiego Jana Rejczaka. To dzięki jego życzliwości, przychylności i uporowi możliwe było ulokowanie biblioteki w budynku, w którym mieści się dzisiaj.

Rok 1992 to także data otwarcia filii bibliotecznej na osiedlu Południe. To ważne wydarzenie, bowiem lata 1990/91 zachwiały stabilizację miejskiej sieci bibliotecznej. Na skutek likwidacji, łączenia, przekazania do szkół i Domu Kultury „Idalin”, a działania te spowodowane były oczywiście brakiem finansów, w Radomiu ubył sześć bibliotek. Otwarcie nowej, dużej placówki na nowym osiedlu przetama-

ło złą passę. Po pięciu latach, w roku 1997 utworzona została kolejna, ostatnia z działających w Radomiu filia biblioteczna na osiedlu Woźniki. Zorganizowanie jej sfinansował wojewoda radomski, a był to prezent z okazji 75. rocznicy istnienia biblioteki w Radomiu. Od roku 2004 trwa modernizacja miejskiej sieci bibliotek. Rozpoczęła ją przeprowadzka filii nr 15 do nowego lokalu w przychodni zdrowia przy ul. Wyścigowej. Potem była przeprowadzka filii nr 9 na parter w Domu Kultury „Borki”, remonty generalne filii nr 7, 4, przeprowadzka 12 do znacznie większego lokalu, remont budynku filii nr 6 i 8 i połączenie placówek w jedną filię nr 6, otwarcie nowej biblioteki na Ustroniu z połączenia filii nr 1 i 14 i w roku

Czytelnia Regionalna, rok 1992

Czytelnia Regionalna

Czytelnia przy ul. Żeromskiego

bieżącym zorganizowanie filii nr 2 w wyremontowanym i powiększonym lokalu na Gołębiowie. Wszystkim remontom i przeprowadzkom towarzyszyła wymiana mebli, sprzętu bibliotecznego i komputerowego, nowoczesny wystrój wnętrz.

Musimy jednak wrócić do roku 1999. Historia zatoczyła koło. Dokonała się kolejna reforma administracyjna kraju, nowy podział terytorialny, powrót powiatów. Biblioteka radomska została znowu Miejską Biblioteką Publiczną. W rok później pomiędzy Zarządem Powiatu Radomskiego i Zarządem Miasta Radomia zostało podpisane porozumienie, na mocy którego MBP powierzono pełnienie funkcji biblioteki powiatowej. I tak jest do dzisiaj.

Obecnie Miejska Biblioteka Publiczna to Biblioteka Główna przy ul. Piłsudskiego, gdzie mieszczą się cztery czytelnie, trzy wypożyczalnie, działy merytoryczne i działy obsługi, oraz 11 filii na terenie miasta. Łącznie w ciągu roku obsługujemy ponad 25 tys. czytelników zarejestrowanych w wypoży-

Czytelnia Ogólna, wygląd obecny

czalniach i około 50 tys. osób w czytelniach. Z organizowanych przez nas imprez kulturalnych i zajęć dla dzieci korzysta około 9 tys. osób rocznie.

Biblioteka poza działaniami podstawowymi, czyli gromadzeniem, opracowaniem, przechowywaniem i udostępnianiem zbiorów, prowadzi działalność z zakresu promocji czytelnictwa, o której już nieco wspominałam, oraz działalność wydawniczą. Wydajemy głównie bibliografie oraz kwartalnik adresowany do bibliotekarzy „Bibliotekarz Radomski”, chętnie czytany także przez bibliotekarzy z innych regionów. Do końca roku 2016 wydawaliśmy „Miesięcznik Prowincjonalny” – jedyne w regionie pismo o charakterze kulturalnym i pierwsze tego typu czasopismo w Polsce wydawane przez bibliotekę. Mamy w swoim dorobku także liczne wydawnictwa zwarte dotyczące miasta i regionu, zarówno opracowania historyczne, jak i beletrystykę.

Opowiedziałam króciutko historię biblioteki jubilatki. Ale przecież tę historię tworzyli ludzie. Wspominałam niezjąca już Florentynę Jakubczakową – organizatorkę, pierwszą bibliotekarką i wieloletnią kierowniczkę Biblioteki Miejskiej. Była również aktywnym członkiem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Uczestniczyła w konferencjach, seminariach, sympozjach organizowanych przez SBP. Brała udział w krajowych zjazdach stowarzyszenia. Kierowała instytucją do roku 1953.

Po 31 latach kobiecych rządów władza przeszła w ręce mężczyzny. Kierownikiem został Kazimierz Sowa, ale już po 11 miesiącach skapitulował i na 21 lat ster rządów objęła Ludomiła Holtzer. W roku 1976 zastąpił ją na stanowisku dyrektora Wojewódzkiej już wówczas Biblioteki Publicznej Czesław Tadeusz Zwolski, który z właściwą sobie energią godził obowiązki szefa z zainteresowaniami historią,

Wypożyczalnia Główna

pasją publicysty i miłością do nabitej dobrym tytoniem fajki. Rządził silną ręką przez 14 lat. Ale i w tym czasie nie obeszło się bez udziału kobiet. Dzielnie i jawnie wspierały go wicedyrektorki: Danuta Tomczyk i Genowefa Podgajniak – matka, opiekunka i orędowniczka wszystkich bibliotek publicznych na terenie najpierw powiatu, a później województwa radomskiego, była dyrektorka Powiatowej Biblioteki Publicznej.

W roku 1990, po przejściu dyrektora Zwolskiego na emeryturę, biblioteką znowu zafundowała kobieta – Danuta Tomczyk. Mężczyzna zaś pojawił się jako siła wspierająca – wicedyrektor Jerzy Sekulski. Pani Danucie Tomczyk biblioteka zawdzięcza wiele, a między innymi zorganizowanie działalności instytucji w obecnej siedzibie. Dyrektor Tomczyk przeszła na emeryturę 31 grudnia 1995 r. i tym razem równowaga biologiczna płci została zachwiana. Funkcję dyrektora w lutym 1996 r. znowu objęła kobieta – niżej podpisana Anna Skubisz-Szyma-

nowska. Po przejściu na emeryturę w roku 2008 zastępcy dyrektora Jerzego Sekulskiego przez dwa i pół roku jego gabinet pozostał pusty. Zagościła w nim dopiero w grudniu 2010 r. obecna wicedyrektor Agata Morgan.

Ale jeśli o ludziach mowa, nie sposób nie wspomnieć całej rzeszy kilku pokoleń bibliotekarzy – kierowników działów, kierowników filii, pracowników administracji i najważniejszych w podstawowej działalności bibliotecznej pracowników udostępniania, tych z pierwszej linii kontaktu biblioteka – czytelnik.

Z okazji jubileuszu wszyscy, zarówno ci, którzy byli, jak i ci, którzy są, zasługują na podziękowania za oddanie, wysiłek, zaangażowanie oraz profesjonalizm w wykonywaniu obowiązków.

Kontynuować 95-letnią historię będą nasi następcy. Bo to niekończąca się opowieść...

Anna Skubisz-Szymanowska
dyrektor MBP w Radomiu

Wysepki książek na mapie miasta – o dziejach i przemianach filii radomskiej biblioteki

Marta Wiktoria Trojanowska

Czarno-białe fotografie bywają bezlitosne – nie są w stanie pokazać przytulnych wnętrz, ciepłego drewna regałów, koloru równo ułożonych grzbietów. A przecież wnętrza bibliotecznych filii takie właśnie musiały być. Ciepłe, ciasne, wypełnione po brzegi książkami – nawet tymi obłożonymi w szary papier. Nie odtworzymy już tego klimatu – początki pierwszej filii nie zachowały się nawet w pamięci najstarszych bibliotekarzy. Nie zatrzymamy też czasu, który wymusza zmiany i otwiera kolejne rozdziały historii radomskiej biblioteki.

Tymczasem historia bibliotecznych filii trwa od ponad 84 lat. To właśnie w marcu 1933 r. powstała pierwsza

taka jednostka organizacyjna – zlokalizowana na Glinicach przy ul. Dolnej. W archiwum biblioteki nie zachowało się żadne przedwojenne zdjęcie, nie ma więc wskazówek pozwalających odtworzyć jej wnętrze. Sama filia była jednak owocem ciekawej współpracy samorządu Radomia i organizacji społecznej. Założył ją Magistrat Miasta Radomia, a złożyły się na nią zbiory byłej „lotnej biblioteki” powstałej w 1927 r. w Szkole Powszechnej im. G. Narutowicza, zbiory punktu bibliotecznego działającego od 1931 r. przy Publicznej Szkole Doksztalčenja Zawodowego im. J. Kilińskiego, dublety Biblioteki Miejskiej oraz dary od czytelników. Z kolei Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet zadeklarował, że będzie wspomagał magistrat w prowadzeniu filii. Podpisano porozumienie, zgodnie z którym księgozbiór pozostał własnością miasta, ale książki zdobyte staraniem związku należały do niego. Dzięki fi-

Filia nr 1. Otwarcie w nowym lokalu przy ul. Słowackiego 99, 1961 r.

Filia nr 1, otwarcie

Filia nr 1, ul. Osiedlowa

Filia nr 1, ul. Osiedlowa

nansom ZPOK utrzymywany był lokal, pracownicy i opłacane były rachunki za światło i opał. Nadzór merytoryczny nad prowadzeniem filii sprawowała Biblioteka Miejska. Niestety, nie zachowało się także nazwisko pierwszej bibliotekarki. Wiadomo tylko, że przez pewien okres (1937–1938) – do czasu wyjścia za mąż – pracowała tam Janina Kurowska. Wiemy ponadto, że do 1935 r. biblioteka dwukrotnie zmieniała swoją lokalizację, zanim na dłużej osiadła przy Szkole Powszechnej im. M. Mireckiego – w kancelarii szkoły przy ul. Górnej 13/15. Bezrobotni młodzi mężczyźni, którzy korzystali z księgozbioru, zakłócili swoim zachowaniem pracę szkoły, dlatego kierownik zwrócił się o przeniesienie filii pod inny adres. W tym samym roku magistrat, pismem Marii Kelles-Krauzowej, z powodu braku środków finansowych przekazał obowiązek utrzymania filii Towarzystwu Przyjaciół Miejskiej Biblioteki Publicznej, które go przyjęło. Filia nadal służyła mieszkańcom Glinic i rozwijała się: jej zasoby urosły z 788 do 1062 tomów. Wpisowe wynosiło 50 gr miesięcznie za pierwszą książkę i 25 gr za każdą następną – dla dorosłych oraz odpowiednio 25 gr i bezpłatnie – dla uczącej się młodzieży. Ubodzy i bezrobotni byli z opłaty zwolnieni.

Wojna spowodowała zamknięcie filii w 1940 r., ale nie zakończyła jej działalności. Już 5 stycznia 1946 r. filia ponownie służyła czytelnikom. Mieściła się wówczas przy ul. Górnej 9,

Filia nr 1, ul. Osiedlowa

a od roku 1961 przy ul. Słowackiego 99 (kamienica na rogu Słowackiego i Jasnej na wprost piekarni Fogłów). To właśnie z otwarcia filii pod tym adresem zachowały się pierwsze fotografie. Placówka funkcjonowała tam prawie 30 lat. Gdy w 1990 r. właściciel odzyskał budynek, wypowiedział bibliotece umowę. Wówczas filia przeniesiona została do gorszych pomieszczeń w baraku przy ul. Puławskiej 8, a w marcu 1994 na ul. Domagalskiego 2, zanim w 1998 r. znalazła swoje miejsce w lokalu przy ul. Domagalskiego 13A, na pierw-

szym piętrze pawilonu usługowo-handlowego blisko dworca PKP i targowiska na ul. Śląskiej. Ale i to nie koniec historii pierwszej radomskiej filii. Kiedy dzisiaj wchodzimy do wyremontowanego pomieszczenia w pawilonie handlowo-usługowym przy ul. Osiedlowej 9 (osiedle Ustronie), widzimy jak na dłoni, ile zmian zaszło nie tylko w układzie architektonicznym bibliotek, ale i w podejściu do książki. Nie ma tu już obłożonych w szary papier woluminów, dawno zdjęto złowieszcze napisy „Cisza obowiązuje”, pojawił się natomiast prowokacyjny

mural na ścianie, przemyślany układ kolorystyczny, nowoczesne meble, stanowiska komputerowe i bramki w drzwiach. W tym „wydaniu” filia nr 1, po połączeniu z filią nr 14 (o czym będzie mowa przy okazji omawiania historii filii nr 14), została otwarta 31 sierpnia 2016 r. i powoli wypełnia karty kolejnego rozdziału. Dzieje filii być może nie byłyby tak bogate, gdyby nie ludzie. Nie znamy co prawda nazwiska pierwszej kierowniczkii, warto jednak wymienić kolejne osoby, które uczestniczyły w jej burzliwych losach. Były to: Eugenia Żongołłowicz (w latach: 1946–1971), Urszula Smołowik (w latach: 1971–1984), Wanda Drabik (w latach: 1985–1992), Anna Pruska (w latach: 1992–2016). Aktualnie nowoczesną filią kieruje Dorota Prawda.

Równie bogatą historią może pochwycić się filia nr 2, otworzona 17 lat po „jedynce” – 1 kwietnia 1950 r. Ciekawostką jest, że jej pierwszą siedzibą był prywatny dom pierwszej bibliotekarki Stanisławy Bisikiewicz, znajdujący się przy ul. Młodzianowskiej 101. Zachowało się kilka zdjęć pani Stanisławy w otoczeniu książek obłożonych w szary papier, pochylonej nad katalogiem kartkowym, w otoczeniu czytelników. Co ciekawe, zachowała się także prowadzona od początku kronika, której pierwszą kartę zdobi rysunek przedstawiający otwartą książkę w winiecie z motywami florystycznymi i cytatem z Jana Kasprowicza: *Ten jest najszczęśliw-*

Filia nr 2, ul. Malczewskiego 8, 1991 r.

Filia nr 2, 1982 r.

Filia nr 2 przed remontem

Filia nr 2 przed remontem

Filia nr 2 po remoncie

Filia nr 2 po remoncie

szy z ludzi, któremu nic zapłać do książek nie ostudzi. I nie ostudziło. Pani Stanisława, oddana swojej pracy, udostępniała kolejne pomieszczenia rozrastającemu się księgozbiorowi. We wspomnianej kronice zachowały się także fragmenty zeszytu uwag czytelników z lat 1956–57. Możemy w nim przeczytać (pisownia oryginalna): *Mieszkańcy przedmieścia Młodzianów szczytą się swoją skromną biblioteką, która przyznać trzeba jest na poziomie. Niezbyt duża, ale czysta i ładnie utrzymana sala zachęca oko czytelników. Wchodzę i ja. Na Sali panuje idealna cisza. Nasi najmłodsi obywatele milusińscy stoją zgrabniutko w kolejce. Każde z nich podchodzi kolejno, wymienia książkę, grzecznie dziękuje. Widać wpływ wychowawczy naszej dzielnej bibliotekarki ob. Bisikiewicz, która z oddaniem, nie szczędząc czasu i sił prowadzi tu bibliotekę. Notatka ta odzwierciedla oczywiście specyfikę tamtych czasów, ale właśnie dlatego oddaje tę atmosferę znakomicie. Kolejne kierowniczkii kontynuowały dzieło pani Stanisławy: Halina Erdman (w latach 1970–1980) i Grażyna Waryszak (w latach: 1980–1986). Powierzchnia 30 m kw., a więc trzy małe pokoiki, okazała się w pewnym momencie zdecydowanie za mała. W 1980 r. nastąpiła przeprowadzka, która na zawsze wpisała się w historię radomskiego bibliotekarstwa. Filia zyskała trzykrotnie większy lokal w kamienicy przy ul. Malczewskiego 8 – w dawnym domu rodzin-*

Filia nr 3, otwarcie biblioteki w DK Obozisko po Temoncie w dzielnicy Obozisko 1987 r., 9 stycznia 1967 r.

Filia nr 3, 19 października 1995 r.

Filia nr 3 – dzisiaj

nym Jacka Malczewskiego. Na 110 m kw. zorganizowano wypożyczalnię, czytelnię i magazyny. Udostępniono je czytelnikom 22 stycznia 1982 r. Dumą filii stała się czytelnia mieszcząca się w pięknym, XIX-wiecznym salonie państwa Malczewskich. Wizerunek polskiego malarza ozdobił exlibris filii, a on sam zaczął nieformalnie patronować księgozbiorowi, gromadzono tu bowiem reprinty i wydawnictwa poświęcone historii sztuki. Filia mieściła się w tym miejscu prawie 10 lat. Zachowało się z tego okresu kilkanaście czarno-białych fotografii. W tle widoczny jest piec kaflowy z bogato zdobionym naczółkiem, utrwalono także zabytkowy plafon. I choć od ponad 20 lat biblioteki nie ma już w tym miejscu, a lokal jest w prywatnych rękach, wciąż można jeszcze zobaczyć te obiekty i poczuć klimat tamtych i jeszcze dawniejszych lat. Czasy te pamięta doskonale Ewa Nowak, która kieruje filią od 1986 r. do dzisiaj. To pod jej opieką biblioteka musiała po raz kolejny zmienić lokalizację. Filia opuściła zabytkowy salon pod koniec 1991 r., bowiem budynek był w coraz gorszym stanie technicznym. Została przeniesiona na osiedle Gołębiów I, do wolno stojącego budynku usługowego przy ul. Zientarskiego 1A. Ten obiekt widzimy już w kolorze – wiele zdjęć w kronice filii pokazuje przytulne, ale coraz bardziej ciasne dla księgozbioru i czytelników pomieszczenie, z wydzieloną częścią dla dzieci i równie klimatyczną czytelnią (meble

do niej zostały wykonane na wzór mebli z salonu Malczewskich). I dla tej filii czas przyniósł jednak zmiany. W 2016 r. budynek zmienił właściciela i rozpoczął się jego generalny remont, który trwał prawie rok. 31 sierpnia 2017 r. oddano czytelnikom całkowicie odmienioną i unowocześnioną filię. Tylko księgozbiór pozostał swoistym łącznikiem między starymi a nowymi czasami. Filia zmieniła się nie do poznania. Nowoczesne, przestronne, spójne kolorystycznie, zaplanowane w każdym szczególe jasne wnętrza przyciąga kolejnych czytelników, cieszy i napawa dumą.

Nie można tego samego niestety powiedzieć o filii nr 3. I ona kilkakrotnie zmieniała swoją siedzibę. Powstała trzy lata po filii nr 2. Otwarto ją 23 października 1953 r. w lokalu przy ul. Gwardii Ludowej 6A (dziś ul. Rodziny Winczewskich). 1,5 tys. tomów pozwoliło zapisać wówczas zaledwie dwa regały. W bibliotece stanął ponadto stolik i kilka krzeseł. Ale czytelnicy byli zachwyceni – pod koniec następnego roku zapisało się już 849 osób. I tutaj podstawowym problemem stała się ciasnota przy rozrastającym się księgozbiorze. Wybawieniem była budowa Dzielnicowego Domu Kultury „Obozisko” i propozycja przeniesienia tam filii. Dokonano wówczas podziału zbiorów. Publikacje dla dzieci do 15 lat zostały w dotychczasowym miejscu (powstała filia nr 9), a przeniesiono książki dla młodzieży szkół średnich

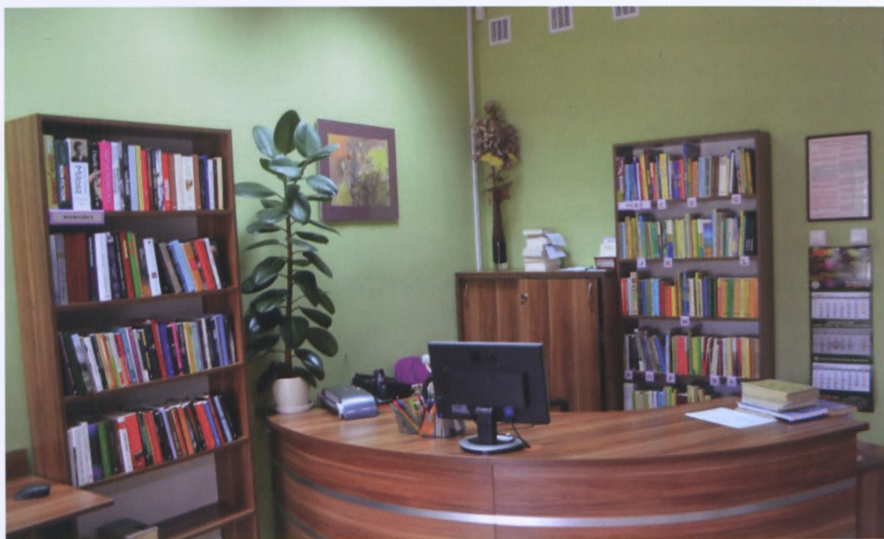
Filia nr 4

Filia nr 4

Filia nr 4 – dzisiaj

Filia nr 4 – dzisiaj

i dla dorosłych. Uroczystość otwarcia odbyła się 9 stycznia 1967 r. Potrzeba tych działań była paląca. Po pięciu latach od przeprowadzki placówka

dysponowała już bowiem księgozbiorem wielkości ponad 8 tys. woluminów, w 1983 r. było ich prawie 14 tys. Warto dodać, że w związku z gene-

ralnym remontem domu kultury filia była zamknięta przez trzy lata. Cały czas gromadzono jednak księgozbiór, a 28 maja 1987 r. odbyło się ponowne otwarcie – odświeżonego i nowoczesnie wyposażonego wnętrza. W nowym otoczeniu filia przetrwała pięć lat. W 1992 r., w związku z korektą sieci miejskiej, dyrektor Danuta Tomczyk zdecydowała o przeniesieniu filii na nowe duże osiedle Michałów. Wynikało to z pozyskania wolnych pomieszczeń po żłobku przy ul. Królewskiej 5. Tutaj filia znajduje się do dzisiaj. Zajmuje trzy pokoje w wysokim podpiwniczeniu wieżowca mieszkalnego. I wciąż czeka na remont, pomieszczenie to dawno przestało bowiem spełniać oczekiwania bibliotekarzy i czytelników. Warto wymienić bibliotekarki, pod których opieką funkcjonowała filia: Genowefa Żochowska (1953–1961), Barbara Winnicka (1961–1970), Barbara Łabędź, Teresa Magiera, Janina Szumanowska, Anna Kawecka, Jadwiga Sobczak (ok. 1980–1984), Elżbieta Bożena Leśniewska (1987–2016). Od 2016 r. „trójką” zarządza Anna Pruska.

Filia nr 4 miała zdecydowanie więcej szczęścia. Warto dodać, że równolatka „jedyńki” powstała z punktu bibliotecznego utworzonego przez pierwszą dyrektorkę MBP Florentynę Jakubczakową (tzw. lotnej biblioteki). To on stał się zaczątkiem tej filii z siedzibą na Zamłynie. Formalne przekształcenie nastąpiło 23 grudnia 1933 r. Filia mieściła się w Szkole Powszechnej

im. Władysława Syrokomli, a ta przy ul. Mlecznej 79 (dziś Okulickiego). Potrzeba jej utworzenia była ogromna; w pierwszym dniu odwiedziło ją 55 czytelników. Także i w tym przypadku nie zachowały się w archiwum biblioteki żadne zdjęcia dokumentujące przedwojenne funkcjonowanie filii. W pamięci pozostały tylko nazwiska pierwszych bibliotekarek. Do wybuchu wojny pracowały w niej kolejno Zofia Batorówna i Maria Szlapkowska-Nowacka. Obydwie bibliotekarki zginęły w czasie okupacji. W 1940 r. placówka została zamknięta, ale po zawierkach wojennych uruchomiła swoją działalność 1 marca 1947 r. w lokalu przy ul. Świerczewskiego 9 (obecnie Okulickiego), a w latach 60. XX w. przeniosła się kilka przecznic dalej, pod numer 36. Kolejna przeprowadzka była już poważniejsza, bo wiązała się ze zmianą dzielnicy. W 1991 r. filia znalazła lokum przy ul. Limanowskiego 134, na drugim piętrze budynku dzisiejszego MOPS-u. Był rok 1991. To właśnie z tego otwarcia zachowały się pierwsze archiwalne fotografie. Trzy lata później mieszkańcy Zamłynia odzyskali swoją bibliotekę. Filia mieści się przy ul. Garbarskiej 82/86 w ciągu lokali usługowych. W 2011 r., czyli po kilkunastu latach od przeprowadzki, doczekała się gruntownego remontu. Była wówczas jedną z pierwszych filii, które zostały unowocześnione, a ich wnętrza dostosowane go wymogów estetycznych współczesnych czasów. Dziś wita czytelników przyjaznym

wnętrzem utrzymanym w ciepłych zieleniach. Nie sposób nie uzupełnić jej historii nazwiskami bibliotekarek, które po wojnie kierowały filią. Były to: Michalina Kleist (1947–1954), Krystyna Wrochna (1954–1955), Czesława Włoskiewicz (1955–1958), Zofia Iwańska (1958–1964), Maria Bujak (1964–1982), Zofia Irena Waśniewska (1983–2001) i Agata Sady (2001–2011). Od 2011 r. kierowniczką pozostaje Maria Tuzimek.

Zupełnie inne losy miała nieistniejąca już dzisiaj filia nr 5. Powstała tuż po wojnie, niemal jednocześnie z ponownym otwarciem Biblioteki Głównej. I od razu z założenia została przeznaczona dla młodszych czytelników (czyli do 15 roku życia). Mieściła się nawet w tym samym w lokalu (ul. Żeromskiego 38/40 i pl. Konstytucji 3 Maja), miała jednak osobne wejście. Dysponowała 3 tys. książek. W 1948 r., z chwilą pozyskania przez MBP lokalu przy ul. Żeromskiego 15, została przeniesiona. Trzy lata później nastąpiła przeprowadzka na ul. Żeromskiego 33, a w 1958 r. – na ul. Traugutta 46/48, w charakterystyczne i rozpoznawalne przez radomian miejsce – tj. pod filary. Na parterze urządzone wówczas wypożyczalnię i kącik czytelniczy, a na pierwszym piętrze – czytelnię wyposażoną w aparat do wyświetlania slajdów. Warto dodać, że „piątka” stała się wzorcową biblioteką dziecięcą w mieście. Gdy kierownikiem (w latach 1963–1974) była Kazimiera Kośla, działał tu np. teatrzyk kukiełko-

Filia nr 5 w lokalu przy ul. Traugutta 46/48, 22 maja 1958 r.

Filia nr 5 w lokalu przy ul. Traugutta 46/48, 22 maja 1958 r. na zdjęciu: Łucja Mleczkowska

Biblioteka filii nr 6 kierownik biblioteki – Kazimiera Kośla oraz Joanna Śliwińska i Anna Tomczyk. 1987 r.

wy. W kolejnym okresie (1974–1992) placówką kierowała Anna Kozak. Również i ona organizowała lekcje biblioteczne, gry i zabawy literackie, spotkania autorskie, współpracowała z okolicznymi szkołami. Zachowało się kilka fotografii z okresu „pod filarami” – widać na nich nie tylko dziecięcych czytelników i dziecięcy księgozbiór, ale i charakterystyczne kraty w oknach, które istnieją tam zresztą do dzisiaj. W grudniu 1992 r., po 34 latach, filia przeniesiona została do siedziby Biblioteki Głównej przy ul. Piłsudskiego 12 i została przekształcona w Wypożyczalnię dla Dzieci, w której w jednym pomieszczeniu ustawiono księgozbiór, a w drugim zorganizowano kolorową i wesołą Czytelnię i Salę Zabaw dla Dzieci „Godzina Radości”. Sala ta wypełniała ważną lukę, stała

się miejscem radosnych zabaw i spotkań. Zapadła jednak decyzja o jej likwidacji, a cele, jakie pełniła, zostały przypisane filii nr 6.

Filia nr 6 dla odmiany nie zmieniała nigdy swojego adresu. Od samego początku, czyli od uruchomienia jej 8 listopada 1964 r., funkcjonuje w wolno stojącym, jednokondygnacyjnym pawilonie przy ul. Kusocińskiego 13. Obiekt ten jest do dzisiaj rozpoznawalny nie tylko przez mieszkańców Osiedla XV-lecia, ale i wielu radomian. Wszystko przez charakterystyczne trójkątne świetliki oraz osłonę z piaskowca, która mimo remontów budynku przetrwała do dzisiaj i nadaje niepowtarzalny klimat dzisiejszej sali wystawienniczej (przez wiele lat pomieszczenie to służyło jako czytelnia, pierwotnie pełniło jednak dzisiejszą funkcję sali widowi-

skowej i wystawienniczej). Warto dodać, że od początku funkcjonowania w filii został wprowadzony wolny dostęp do półek. Była to na ówczesne czasy duża nowość. Warunki lokalowe filii pozwalały na organizowanie wielu imprez czytelniczych oraz wystaw. Po remoncie budynku w 1984 r. duży jasny hol wykorzystywano jako salę wystawienniczą biblioteki. Nowe ładne gabloty sprowadzono aż z Olsztyna, a zadanie ich wypełniania eksponatami należało do pracowników Działu Informacyjno-Bibliograficznego. Już nie trzeba było wynajmować sal w innych radomskich instytucjach kultury. Czas płynął jednak nieubłagalnie i po niemal 30 latach budynek powtórnie wymagał remontu. Rozpoczął się on jesienią 2011 r. „Nowa stara biblioteka” – pisały portale informacyjne niespełna rok później. Na jednym z nich (www.cozadzien.pl) można było przeczytać: *Filia nr 6 MBP przy ul. Kusocińskiego 13 w Radomiu po remoncie wygląda imponująco. Budynek odnowiono z zewnątrz i wewnątrz. Ściany pomalowano na żółty kolor, pomieszczenie przeznaczone na wypożyczalnię i czytelnia są wyłożone kamieniem. Biblioteka została przystosowana do użytku przez osoby niepełnosprawne: zainstalowano podjazd dla wózków inwalidzkich, toaletę oraz poszerzono wejścia do poszczególnych pomieszczeń.* Firma budowlana od piwnic po dach wymieniała wszystko, co było możliwe – na nowe, lepsze i bardziej oszczędne. Dawna sala widowiskowa odzyskała swoją

funkcję, został na niej wydzielony kąciek dziecięcy, książki stanęły na nowych, funkcjonalnych regałach, a w wejściach zamontowano elektroniczne bramki. Ze względu na naprawę godne i nowoczesne warunki filia mogła przejąć zadania zlikwidowanej „Godziny Radości” (w pokoju, który zajmowała, urządzono Czytelnia i Wypożyczalnię Zbiorów Multimedialnych). Uroczysty odbiór techniczny odbył się w lipcu 2012 r. Beneficjentem inwestycji była spółka Rewitalizacja. *Na remont, który pochłonął ponad 860 tys. zł, udało się pozyskać dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego, pożyczkę na termomodernizację budynku z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Remont MBP prowadziła w partnerstwie z Gminą i spółką Rewitalizacja, która jest właścicielem obiektu. Na wyposażenie przeznaczono 200 tys. zł, z czego 90 tys. pochodziło z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego – można przeczytać na stronie Rewitalizacji (www.cms.rewitalizacja-radom.pl).* Oficjalne otwarcie filii odbyło się 15 listopada 2012 r. Do dzisiaj pozostaje ona jedną z najnowocześniejszych bibliotek w Radomiu. Kieruje nią od 2003 r. Alicja Holender. Przed nią kierowniczkami filii były: Zofia Iwańska (1964–1974), Kazimiera Kośla (1974–1991) oraz Alicja Bożena Śliwa (1991–2002).

Historię kolejnej filii otwiera zachowana w archiwum biblioteki czarno-

Filia nr 7 – otwarcie

-biała fotografia. Została wykonana 14 maja 1961 r. Dzień musiał być wówczas wietrzny, ale ciepły, kilkulatnia dziewczynka stojąca obok ówczesnej dyrektorki MBP – Ludomiły Holtzer – nie ma nawet czapki, ale ogromną białą kokardkę we włoskach (jest to Asia Tomczyk, córka ówczesnej wicedyrektorki biblioteki Danuty Tomczyk). Na zamkniętych jeszcze drzwiach lokalu w nowo wybudowanym bloku przy ul. Młodzianowskiej 9 wisi wstęga. Zaraz zostanie przecięta i mieszkańcy Młodzianowa i okolicznych osiedli otrzymają nową filię o numerze siedem. „Siódemka” zostanie ulokowana w trzech pomieszczeniach o łącznej powierzchni 69 m kw. Tak o początkach filii nr 7 pisało „Słowo ludu” z dn. 29 kwietnia 1971 r., z perspektywy 10 lat działalności: *Przed*

laty Miejska Biblioteka Publiczna otrzymała w stanie surowym lokal na Młodzianowie przeznaczony początkowo na punkt fryzjerski. Dość istotne musiały zająć zmiany, skoro pomieszczenie zaadaptowano do potrzeb biblioteki. Zachowała się także kronika filii, założona właśnie w 10. rocznicę jej powstania.

Biblioteka cieszyła się od początku dużym zainteresowaniem, a połowę jej czytelników stanowiły dzieci i młodzież. Po roku działalności z jej zasobów korzystało 661, natomiast po 10 latach – ponad 1700 osób. Bibliotekarki podjęły również działalność oświatową: organizowały przeglądy nowości, spotkania autorskie, wieczory głośnego czytania i opowiadania bajek, pogadanki, konkursy, lekcje biblioteczne, wystawy i wystawki.

Srebrne gody świętowano spotkaniem z Romualdem Karasiem, księgozbiorem wielkości ponad 26 tys. tomów i gronem 2100 wiernych czytelników. Biblioteka szybko jednak stawała się za ciasna dla rozrastającego się księgozbioru. W 1972 r. w kronice pisano: *Ze względu na duży wzrost księgozbioru i rozwój czytelnictwa, obecny lokal filii staje się już za mały. W okresie najbliższych dwóch lat planowana jest zmiana lokalu. Z chwilą otrzymania nowego pomieszczenia w tej dzielnicy nastąpi podział na filie: dla dzieci oraz dla dorosłych i młodzieży.* Zmiana ta nigdy jednak nie nastąpiła, a lokal wyremontowano dopiero po 45 latach. W 2007 r. filia zmieniła się nie do poznania. Do dzisiaj przyciąga czytelników nowoczesnym, przytulnym wnętrzem i aktualizowanym księgozbiorem. Kieruje nią od 2006 r. Elżbieta Wielgus. Wcześniejsze kierowniczki filii to: Genowefa Żochowska (w roku: 1961), Wanda Mach (1962–1970), Barbara Winnicka (1970–1990) i Henryka Broda (1990–2006).

Plany podziału na filię dla dorosłych i dzieci zostały zrealizowane na innym osiedlu. Kilka lat po powstaniu „siódemki”, 11 października 1966 r., z czynnego dwa razy w tygodniu oddziału dla dzieci przy filii nr 6 utworzono samodzielną filię nr 8 i przeniesiono ją do lokalu przy ul. Kusocińskiego 19, dzięki temu czynna była pięć dni w tygodniu (przez 4 godz.). Udało się zorganizować osobną wy-

pożyczalnię i czytelnię, wyposażono je w nowoczesny sprzęt, a czytelnikom umożliwiono swobodny dostęp do półek (było to coś innowacyjnego na ówczesne czasy). Kierownikiem mianowano Henrykę Kędziarską. W bibliotece pracowała już wówczas cztery lata i wykazała się talentem do pracy z dziećmi: pięknie opowiadała bajki (w radomskich eliminacjach wojewódzkiego konkursu narratorów zajęła II miejsce), organizowała lekcje biblioteczne, konkursy, dyskusje nad książką, przeglądy nowości, urządziła wystawki okolicznościowe, wieczory autorskie, wygłaszała pogadanki. Prowadzone tu były również zajęcia z kółkiem recytatorskim i majsterkowiczami. W pierwszym roku samodzielności księgozbiór wzrósł z 1967 do 2603 woluminów, a liczba czytelników z 585 do 1465.

Na początku lat 80. zamknięto kawiarnię „Jubilatka” (działająca w budynku filii nr 6 przy ul. Kusocińskiego 13) i w 1983 r. przeprowadziła się tam filia dziecięca nr 8. W dużej sali wygospodarowano miejsce na kącik czytelniczy dla dzieci młodszych (wyposażony w książeczki i gry planszowe), kącik dla dzieci starszych (z podstawowym księgozbiorem podręcznym) i wypożyczalnię. Marianna Gmyrek (kierownik od 1976 r.) stosowała formy pracy podobne do działań swojej poprzedniczki. Ciekawostką jest, że w kronice filii w 1967 r. zanotowano: *Przy kontynuowaniu systemu wypożyczeni, tzw. kopertkowy – wprowa-*

Filia nr 8. Podsumowanie konkursu „Plakat o tematyce pokojowej”, 26 października 1986 r.

Filia nr 8, 1996 r.

Filia nr 8, 2005 r.

Filia nr 8, 2012 r.

Filia nr 8, 2012 r.

dzono innowację – tzw. wolny dostęp do półek. To co dziś odbieramy jako standard bibliotekarskiej obsługi, kiedyś było atrakcyjną nowością.

Po 20 latach od przeprowadzki filia doczekała się generalnego remontu i wymiany wyposażenia. Była też pierwszą wyremontowaną po wielu latach posuchy. Stała się piękną, kolorową, nowoczesną i przyjazną dziecku placówką. Uroczystego otwarcia 14 marca 2005 r. dokonała dyr. Anna Skubisz-Szymanowska przy udziale nowej kierownik Marii Tuzimek. Tak pisała o tym prasa: *Jest jedyną biblioteką w mieście, której zbiory w całości są adresowane do dzieci i młodzieży. [...] – Chcemy, aby ta biblioteka była nie tylko miejscem, do którego dzieci przyjdą wypożyczyć książki – mówi Skubisz [Anna Skubisz-Szymanowska – dyrektor MBP] – Chcemy stworzyć miejsce przyjazne dzieciom i młodzieży, w którym będzie możliwość skorzystania z internetu, odrobienia lekcji, poczytania, a także zabawy.* Tak też się stało. Urządzono kącik zabaw z mnóstwem zabawek i sprzętem RTV, czytelną „lkonka” z bezpłatnym dostępem do internetu, czytelną z wartościowym księgozbiorem popularno-naukowym, a także wypożyczalnią liczącą wówczas ponad 20 tys. książek. Do filii zaczęto też od razu zapraszać najpopularniejszych pisarzy dla dzieci. Prowadzone tu zajęcia „Akcja Zima” i „Akcja Lato” zawsze były pełne atrakcji i cieszyły się dużym zainteresowaniem dziecia-

ków. Nie przypuszczano wówczas, że w historii filii otworzą się jeszcze dwa ważne rozdziały. Jednym z nich był kolejny remont generalny budynku, w którym mieściła się filia – wspomniany przy okazji historii filii nr 6. W jego wyniku w 2012 r. filia zyskała nowe pomieszczenia, w tym dużą salę widowiskową na 100 osób. Ostatnim rozdziałem w historii „ósemki” była natomiast decyzja o jej połączeniu z filią nr 6 z przyjętym numerem 6. Stało się to za sprawą uchwały Rady Miejskiej z dn. 30 maja 2016 r.

Cofnijmy się raz jeszcze do 1971 r. i wspomnianego już artykułu w „Słowie Ludu”. Podtytuł artykułu brzmi: *Są jeszcze „białe plamy”*. W rozwinięciu czytamy: *Wciąż jeszcze istnieje potrzeba budowy nowych placówek bibliotecznych w rozwijających się dzielnicach, zwłaszcza peryferyjnych... W trzecim kwartale tego roku ma być uruchomiona filia nr 12 w budowanym w czynie społecznym Domu Kultury na Idalinie. Księgozbiór jest już gromadzony. Ale „białe plamy” w sieci placówek bibliotecznych jeszcze pozostają, chociażby – Przejazd Lubelski, Kaptur, Borki. No cóż... Kraków też nie od razu zbudowano... Wspominana w artykule dzielnica Borki doczekała się swojej biblioteki po 26 latach od napisania tych słów. Historia mieszczącej się tam do dzisiaj filii nr 9 jest jednak znacznie dłuższa. Wyodrębniła się ona z filii nr 3 z początkiem 1967 r. Kiedy „trójka” otrzymała pomieszczenia w Domu Kultury*

„Obozisko”, księgozbiór dla dzieci do lat 15 pozostał w starym lokalu przy ul. Gwardii Ludowej 6A (dziś ul. Rodziny Winczewskich). To rozwiązanie pozwoliło utworzyć filię dysponującą wystarczającą ilością miejsca do pracy z najmłodszymi czytelnikami. A ci lubili zaglądać tu, aby poczytać prasę, zagrać z kolegami w różne gry, wziąć udział w głośnym czytaniu, wyświetlaniu bajek, konkursach, spotkaniach autorskich, obejrzeć wystawy książek przygotowywane przez bibliotekarki. Rozwojowi placówki i poszerzaniu działalności nie sprzyjał jednak brak etatowego pracownika. Bibliotekarki albo były pracownicami ryczałtowymi, albo czas pracy dzieliły między filie nr 3 i 9. A krótszy czas otwarcia wpływał na statystykę odwiedzin. Pod koniec lat 80. filia stała się więc placówką uniwersalną, przeznaczoną dla czy-

telników w każdym wieku. W 1997 r. została natomiast przeniesiona do budynku Domu Kultury na Borkach. Dziś jest to lubiana przez czytelników biblioteka, a ułożenie jej w Domu Kultury wpływa na udaną współpracę obu instytucji. Co ciekawe, w ciągu 29 lat kierownictwo filii zmieniało się aż siedmiokrotnie. Pierwszą kierowniczą była Teresa Magiera (1967–1969), po niej natomiast: Teresa Orsetti (1969–1971), Bronisława Zwierzchowska (1972–1980), Joanna Nagay (1980–1982), Elżbieta Grajzer (1982–1987) i Małgorzata Rozesłaniec (1987–1996). Od 22 lat niestrudzenie filią kieruje Irena Majchrzak.

Niedyskretne spojrzenia przechodniów przez szybę okna, pozwala stwierdzić, że w nowych pomieszczeniach Biblioteki Miejskiej w Radomiu przy ul. Żeromskiego 40, uzyskanych

Filia nr 9

Filia nr 10, 1968 r. otwarcie

Filia nr 10 – obecnie

Filia nr 10 – obecnie

Filia nr 10 – obecnie

po lokalu sklepowym, kończy się remont. [...] Zgodnie z poprzednimi planami zostanie tu urządzona filia nr 10. Będzie to wypożyczalnia książek dla młodzieży – pisano w „Życiu Radomskim” w 1968 r. (nr 19). Tak zaczyna się historia kolejnej placówki bibliotecznej z numerem dziesięć. Została ona otworzona 20 maja 1968 r. jako wypożyczalnia dla młodzieży w budynku przy ul. Żeromskiego 40, czyli w tym samym, w którym działała wówczas „centrala”. Kierownictwo placówki objęła Zofia Irena Waśniewska (dawniej Pysiak), która kierowała nią do 1983.

Do filii wchodziło się z bramy od ul. Żeromskiego. Księgozbiór – 8374 tomy – dobierany był pod kątem potrzeb uczącej się i studiującej młodzieży w wieku od 15 do 20 lat. We wspomnianym już artykule czytamy dalej: *Dotychczas w centralnej wypożyczalni młodzież miała wydzielone dni, kiedy mogła wymieniać książki. Jednakże nie było to z korzyścią dla ogółu. Wobec dużej liczby czytelników tworzyły się kolejki i na zmianę książek trzeba było czekać godzinami.* Były to czasy, kiedy filie miały swoje ekslibrisy – w ekslibrisie „dziesiątki” widniał wizerunek sowy.

W 1981 r. nadszedł czas na zmiany, bowiem w dotychczasowych pomieszczeniach księgozbiór niszczał z powodu wilgoci, oświetlenie było niewystarczające, a większość książek stała w magazynie, ponieważ nie mieściły się w wypożyczalni. Po wielu latach starań decyzją władz miasta filia otrzymała pomieszczenia na parterze wieżowca przy ul. Żeromskiego 116, gdzie wcześniej mieściła się Galeria Sztuki Współczesnej. Zorganizowano w nich wypożyczalnię, czytelnię i dwa magazyny. 18 października 1982 r. biblioteka rozpoczęła działalność pod kierownictwem Alicji Bożeny Śliwy. Na początku, kiedy jeszcze były ku temu warunki, kierowniczka organizowała wieczory baśni, lekcje biblioteczne, wycieczki do biblioteki głównej. Potem zbiorów zaczęło przybywać, a miejsca brakować. I taki stan trwa do dzisiaj. Dziś placówką kieruje (od 1991 r.) Anna Chruślak (dawniej Grochola). I choć biblioteka znajduje się w czołówce pod względem liczby czytelników, mimo że posiada niepowtarzalny klimat „zatrzymanego czasu”, pomieszczenie wymaga remontu, a księgozbiór większej przestrzeni.

Po obecności na mapie radomskich bibliotek filii z numerem „jedenaście” długo jeszcze pozostała pamiątka w Dziale Gromadzenia – tak bowiem była oznaczona półka dzisiejszej Wypożyczalni Głównej. Pamiętają ją jeszcze młodszy bibliotekarze, ale o tym, gdzie mieściła się wcześniej i że w ogóle była, już tylko ci starsi. Filia ta dzia-

łała bowiem przy Bibliotece Głównej (wówczas ul. Żeromskiego 38/40). Po przeprowadzce w 1992 r. na ul. Piłsudskiego stała się agendą – Wypożyczalnią Główną MBP. Filia nr 11 miała więc najkrótszą, na tle innych radomskich punktów, historię.

Równie interesująca sytuacja miała miejsce w przypadku numeru 12. W historii biblioteki działały bowiem dwie filie „dwunastki”. Pierwsza powstała w 1973 r. na Idalinie. Mieszkańcy tej dzielnicy w czynie społecznym wybudowali wówczas Dzielnicowy Dom Kultury. Znalazła w nim siedzibę nowa filia MBP i rozpoczęła działalność 19 listopada. O początkach przeczytać można w ówczesnej prasie: *W peryferyjnej dzielnicy Idalin uroczyście otwarta została nowa placówka Dzielnicowy Dom Kultury, drugi po DDK na Obozisku i jak tamten wzniesiony z inicjatywy mieszkańców dzielnicy, którzy pomagali przy budowie w czynie społecznym. Znajduje się tu sala widowiskowa na 250 miejsc, filia Miejskiej Biblioteki Publicznej, klub „Ruchu” z kawiarenką.*

Kierownikiem filii została Irena Koperska, a po jej przejściu na emeryturę – Urszula Hubacz. 19 czerwca 1992 r., kiedy Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Radomiu przeprowadzała się do nowego budynku i dokonywała korekty sieci, „dwunastka” wraz z całym księgozbiorem i wyposażeniem została przekazana miejskiej placówce kultury – Domowi Kultury „Idalin”, który nadal ją prowadzi.

Filia nr 12 – otwarcie w Domu Kultury „Idalin”

Druga filia nr 12 powstała natomiast i nadal działa na osiedlu Wośniki. Jej uroczyste otwarcie odbyło się 15 września 1997 r. w lokalu przy ul. Wośnickiej 32A. Kierowanie filią powierzono Jadwidze Michalec. Na parterze czteropiętrowego bloku, na 52 m kw., do niedawna mieścił się sklep spożywczy, ale władze Spółdzielni Mieszkaniowej „Budowlani” dokonały szybkiej adaptacji pomieszczeń, aby nowa filia mogła jak najszybciej rozpocząć działalność. O tym, że była potrzebna, świadczy chociażby to, iż pierwsi zainteresowani mieszkańcy osiedla zaglądali do niej już na kilka dni przed otwarciem. Na początek wybierać mogli spośród 4 tys. książek. Na koniec roku 1997 zarejestrowano 240 czytelników. Lokal, mimo że nowy, był jednak ciasny i niedostosowany do potrzeb biblioteki. Dyrekcja czyniła starania, aby znaleźć większy, w czym ponownie pomogły władze spółdzielni. Gdy zwolniły się pomieszczenia na parterze bloku przy

Filia nr 12 – obecnie

ul. Pośredniej 29, prezes Marek Kraśzewski na dogodnych warunkach wynajął je MBP. Od 17 czerwca 2010 r. czytelnicy cieszą się nowoczesnie i estetycznie urządzonej biblioteką. Na 160 m kw. znalazło się miejsce na ponad 10 tys. książek, czytelnię, kącik dla dzieci i trzy stanowiska komputerowe z bezpłatnym dostępem do internetu. Ciekawostką jest, że to właśnie w tej filii ulokowano księgozbiór XIX-wieczny z biblioteki głównej przy ul. Piłsudskiego. Kierownikiem filii od 2007 r. pozostaje Jadwiga Kieloch.

Filia z pechowym numerem 13 natomiast nie figuruje już na mapie miasta. Założona została w 1985 r. i uroczystie otwarta 22 października przez dyrektora Czesława Zwolskiego. Zachowało się kilka czarno-białych zdjęć z tej uroczystości, które otwierają i jednocześnie zamykają historię filii utrwaloną na fotografiach. Lokal znaleziono w prywatnym domu przy ul. Uroczej 2 (dziś Zielona 48). Miał 75 m kw. powierzchni, a filia

Filia nr 13, otwarcie przy ul. Zielonej w 1985 r.

otrzymała na początek 8 tys. książek gromadzonych na wypadek takiego wydarzenia od 1977 r. Kierownikiem została Wiesława Sowa. Co ciekawe, była ona jednocześnie właścicielką posesji. Ostatnią siedzibą filii był prywatny dom przy ul. Opoczyńskiej 4, gdzie biblioteka zakończyła działalność 29 lutego 1992 r.

Podobny los spotkał filię nr 14. Zlokalizowana była na jednym z najbardziej nowoczesnych w Radomiu osiedli mieszkaniowym Ustronie. Osiedle to powstało na początku lat 70. i już wtedy myślano o uruchomieniu tam biblioteki. W tym celu książki gromadzone były od 1976 r. Tak też się stało – 27 stycznia 1981 r. nastąpiło otwarcie filii nr 14, urządzonej na parterze bloku przy ul. Sandomierskiej 11 w trzypokojowym mieszkaniu

zaadaptowanym na potrzeby biblioteczne. 30 tys. mieszkańców Ustronia udostępniono powierzchnię 54 m kw. i 5,3 tys. książek. Kierownikiem została Halina Erdman, a pięć lat później, w 1985 r. – Jadwiga Sobczak, która kierowała biblioteką kolejne 20 lat, przez ostatnie dziesięć lat dowodziła nią natomiast Maria Kowalczyk. Ciekawostką jest, że ekslibris filii zaprojektował znany radomski artysta Tadeusz Hajnyrch, a widnieje na nim rząd pochyłonych książek.

Pomieszczenie przeznaczone na cele mieszkalne nie okazało się najtrafniejszym adresem dla rozrastającego się księgozbioru. W „Słowie Ludu” z dn. 5 lutego 1981 r. w interwencyjnym artykule pod znamienym tytułem *Biblioteka mini, osiedle maxi* można było przeczytać: *Sytuacja bibliotek*

Filia nr 14

w Radomiu jest ciężka, niemal dramatyczna. Brakuje bazy. Przeraziłowie ciasno i tłoczno jest w „centrali” [...] pękają w szwach filie. Trudno w takich warunkach rozwijać czytelnictwo. [...] Norma ministerialna – mówi dyrektor WBP, mgr Czesław Zwolski – przewiduje dla filii powierzchnię 400–500 m kw. My otrzymaliśmy niespełna 60. Cóż, jesteśmy dalecy od wielkiej radości, ale musimy cieszyć się i z tego. Niespełna dwa lata później „Słowo Ludu” z dnia 14 grudnia 1982 r. pisało: – Gdyby wszyscy naraz zwrócili książki, sądzę, że nie zmieściłyby się w pomieszczeniu. Co ciekawe – sytuacja filii przez ponad 33 lata nie uległa zmianie. Do feralnego sierpniowego popołudnia, kiedy to w wyniku awarii uległa zalaniu i zniszczeniu. To nieszczęśliwe zdarzenie przekierowało na inne tory historię aż trzech filii radomskiej biblioteki. Niedługo później zapadła bowiem decyzja usankcjonowana uchwałą Rady Miejskiej

Filia nr 14

w Radomiu z dn. 30 maja 2016 r. o połączeniu filii nr 1 z filią nr 14 w jedną filię nr 1 z nową lokalizacją, a tym samym o likwidacji i wykreśleniu filii nr 14. W „Gazecie Wyborczej” z dn. 15 października 2015 r. można było przeczytać: Nowa filia powstanie z połączenia dwóch placówek bibliotecznych. Przeniesie się tam filia nr 14 z ul. Sandomierskiej oraz filia nr 1 z ul. Domagalskiego. Ta pierwsza w sierpniu została zalana i od tego czasu pozostaje zamknięta. Jak mówi dyrektorka Miejskiej Biblioteki Publicznej Anna Skubisz-Szymanowska, zalanie spowodowało, że pomieszczenia filii już nie nadawały się do użytku. Zniszczony został sprzęt biblioteczny, książki na szczęście nie ucierpiały. O zakończeniu tej historii można było przeczytać w prasie codziennej niespełna rok później: Nowa siedziba filii bibliotecznej nr 1 otwarta została we wtorek w pięknym obiekcie przy ul. Osiedlowej 9. To finał wędrówki

księgozbiorów, pracowników i czytelników („Echo Dnia” z 1.09.2016 r.). Dziś, z perspektywy rocznej działalności tej nowoczesnej filii, można już z całą pewnością stwierdzić, że był to finał szczęśliwy.

Historia filii nr 14 przez chwilę połączyła się z historią kolejnej – „piętnastki”. Zajrzyjmy ponownie do starej prasy, aby poznać początki tej placówki: *Sołtyków, Godów, Malczew, Prędocinek i okoliczne dzielnice Radomia pozbawione były dotychczas placówki bibliotecznej. I oto w ramach trwających Dni Kultury Oświaty Książki i Prasy otwarto filię nr 15 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej przy ul. Witkacego. Biblioteka mieści się w domu prywatnym pani Julii Krok i dysponuje 8 tys. 200 woluminami, gromadzonymi od roku 1982. Na dziś ma już 215 czytelników* – informuje artykuł w „Słowie Ludu” z 6 czerwca 1986 r. Dla porównania 30 lat później – w 2016 r. – biblioteka miała ich ponad trzy razy tyle: 1743. Zachowała się nie tylko prowadzona od początku działalności kronika biblioteki, ale także fotografie pierwszej lokalizacji (ul. Witkacego 22). Widzimy na nich fragment wolno stojącego nieotynkowanego domu i zakratowane okna. Przed wejściem stoi Mirosława Sułek, wieloletnia pracownica biblioteki. Dziś wspomina jeszcze przenosiny filii do nowej siedziby – blisko – pod niższym numerem. Przymusowa przeprowadzka w 1991 r. podyktowana była wypowiedzeniem lokalu w prywatnym

Filia nr 15, 1989 r.

Filia nr 15, 1989 r.

Filia nr 15

mieszkań. Znalaziono nowe miejsce, przy ul. Witkacego 21. Był to stary, drewniany, opalany węglem budynek, zbudowany społecznie przez mieszkańców Malczewa na potrzeby szkoły podstawowej. Dzięki przeprowadzce biblioteka zyskała więcej miejsca i – mimo konieczności palenia w piecu – ciepło i brak wilgoci. Pani Mirosława wspomina jednak potwornie krzywą podłogę, brak sanitariatu i... drewniany wychodek z serduszkciem. Mimo tych niedogodności kierowniczka filii – pani Zofia Olbomska, nadal dbała, aby spotykać się z dziećmi, np. w każdy pierwszy piątek miesiąca czytała im bajki, z okazji Dnia Matki zorganizowała uroczystą akademię, a dzieci po drodze ze szkoły chętnie wstępowały do biblioteki, aby odrobić lekcje, pograć z kolegami w gry planszowe. O tej lokalizacji można było przeczytać w „Echu Dnia” z dn. 6 grudnia 2003 r.: *Mały, skromny domek przy ul. Witkacego 21 ginie niemal wśród murowanych willi. Dopiero z bliska widać czerwony sztyl: „Filia Miejskiej Biblioteki Publicznej nr 15”. Lecz mieszkańcy doskonale wiedzą, że właśnie w tej mizernej oprawie czeka na nich fachowa obsługa i szukana książka. Lepszy lokal udało się znaleźć dopiero w 2004 r. 4 marca filia rozpoczęła działalność przy ul. Wyścigowej 12, w budynku przychodni na osiedlu Ustronie. Na 60 m kw. zgromadzono ponad 11 tys. książek i bieżącą prasę. Rok później utworzono również czytelną internetową „Ikonka”. Pani Zofia*

tak opisała to miejsce w kronice: Po-koje ładnie odnowione, okna odmalowane, wiszą wertykale. Jest czysto i przyjemnie. Wszystko, co znajduje się w wypożyczalni, jest nowe. [...] Obecnie w wypożyczalni mieści się 28 regałów, a więc czterokrotnie więcej. W starym lokalu biblioteka mieściła się z konieczności. Gdy pojawiły się inne możliwości, natychmiast dyrekcja biblioteki to wykorzystała. Porównam bibliotekę starą i nową do piękna – to poczwarka i piękny kolorowy motyl oraz wartości, czyli bogactwa: jako diament i ten sam diament, ale w jak-że pięknej oprawie.

Filia mieści się pod tym adresem do dzisiaj. Od stycznia 2007 r. kieruje nią Elżbieta Grajzer. Jej czytelnicy przeżyli w 2015 r. chwile ciężkiej niepewności, kiedy to uległa zalaniu filia nr 14. Podjęto wówczas decyzję o likwidacji również „piętnastki”. Skutek? *Czytelnicy protestują, ale władze Radomia już podjęły decyzję. Zamykają trzy filie miejskich bibliotek. Pówoł? – względy finansowe. Z jednej z nich, na ul. Wyścigowej, korzysta prawie 1400, głównie starszych osób. Czytelnicy napisali list protestacyjny do prezydenta Radomia, pod którym podpisało się blisko 200 osób. Likwidacji filii nr 15 przy ul. Wyścigowej przeciwna jest także Anna Skubisz-Szymanowska, dyrektor biblioteki (www.rdc.pl). Protesty czytelników przyniosły skutek, a decyzje zostały cofnięte. Filia pozostała i nadal służy oddanym czytelnikom.*

Spokojniejszą, pozbawioną dramatycznych momentów historię ma najmłodsza filia z numerem szesnaście. Została otwarta 30 grudnia 1993 r. w przybudówce bloku przy ul. Baryckiej 2 na osiedlu Południe. W dużym, 150-metrowym lokalu zmieściły się wypożyczalnia książek dla dorosłych, czytelnia oraz oddział dla dzieci. Kierowanie nią powierzono pani Urszuli Hubacz. Ówczesna dyrektor biblioteki Danuta Tomczyk pozostawiła w kronice biblioteki następujący wpis: *Z wielką radością i serdecznością otwieram nową placówkę biblioteczną na Osiedlu „Południe”. Serce się raduje, jak w tych trudnych czasach udało się nam zrealizować nasze plany. Życzę, aby czytelnicy, którzy tu będą przychodzić, znaleźli wiele ciekawych książek oraz serdeczną atmosferę stworzoną przez pracujących tu bibliotekarzy.* Tak też się stało. Filia szybko zyskała popularność wśród mieszkańców rozrastającego się wciąż osiedla, a zadania, jakich podjęły się pracujące tu bibliotekarki w zakresie upowszechniania czytelnictwa, scaliły lokalne środowisko. W dniu otwarcia księgozbiór filii liczył 5 tys. woluminów. Po miesiącu działalności zarejestrowano 425 czytelników, którzy wypożyczyli 1,5 tys. książek. Nowych czytelników zachęcano, organizując spotkania autorskie: w lutym 1994 r. gościem „szesnastki” była Joanna Papuzińska, a w kwietniu – Julia Hartwig. Kolejne kierowniczki filii: Dorota Prawda (2006–2016)

Filia nr 16

Filia nr 16

Filia nr 16

Filia nr 17, 1990

Filia nr 17, 1990

Filia nr 17

oraz Kinga Olbromska-Miłosz (od 2016 r.) kontynuowały i kontynuują dzieło pierwszej kierowniczk. Filia nadal prowadzi szeroką działalność na rzecz mieszkańców osiedla: organizuje spotkania autorskie, konkursy, zajęcia dla dzieci w czasie ferii zimowych i letnich, przez kilka lat prowadziła biblioteczny teatrzyk „Nastolatki z F-16”, bierze aktywny udział w festynach środowiskowych oraz w pracach Centrum Aktywności Lokalnej. Warto dodać, że do dzisiaj pozostaje jedyną filią biblioteczną na dużym, złożonym z dwóch jednostek osiedlu. W „Życiu Radomskim” z 14 grudnia 1993 r. można było przeczytać: *Dyrektorka WBP, Danuta Tomczyk, ma nadzieję, że w tym radomskim osiedlu da się wkrótce uruchomić dalsze filie dzięki życzliwemu podejściu władz spółdzielni mieszkaniowej do ograniczonych możliwości finansowych bibliotek w opłacaniu czynszu. Plany te nigdy jednak nie zostały zrealizowane.*

Osiem lat wcześniej zrealizowano natomiast zupełnie inne cele, które łączą się z filią nr 17. Otwarto ją uroczystości 31 maja 1985 r. Była to od początku filia gromadząca zbiory specjalne: książki dla ludzi niepełnosprawnych (tj. nagrane na kasetach magnetofonowych), kolekcje płyt z muzyką poważną, materiały do nauki języków obcych, publikacje i dokumenty życia społecznego dotyczące woj. radomskiego oraz książki wydane do 1939 r. Pierwszym kierownikiem filii została Ewa Ukleja (wówczas Dukowicz), na-

Filia nr 17

tomiast kierownikiem Działu Zbiorów Specjalnych – dr Jerzy Sekulski. Biblioteka mieściła się na parterze wieżowca przy ul. Kusocińskiego 19. Cieszyły szczególnie książki mówione, istniała bowiem ogromna potrzeba takiej wypożyczalni: *Upowszechnianie książki za pomocą treści zarejestrowanych na kasecie magnetofonowej nie jest już rzeczą nową, chociaż w naszym mieście i województwie nie istnieje taka placówka. Wkrótce jednak Czytelnicy będą mieli okazję do korzystania z tej nowoczesnej formy czytelnictwa, po otwarciu filii zbiorów audiowizualnych. [...] Jak nas poinformował dr Jerzy Sekulski w WBP, na kilka tygodni przed planowanym otwarciem placówka ma już 7,5 tys. kaset z nagranyymi 530 tytułami powieści, beletrystyką i literaturą klasyczną oraz poezją, które będą udostępniane wyłącznie*

osobom niepełnosprawnym, niewidomym i chorym – można było przeczytać w „Echu Dnia” z dn. 31 grudnia 1985 r. „Siedemnastka” wypełniała to zadanie, a w związku z reorganizacją Biblioteki Głównej w 1991 r. ze zbiorów filii wyodrębniono księgozbiór Działu Zbiorów Specjalnych, który przekazany został nowo powstałej Czytelni Regionalnej, natomiast w siedzibie filii urządzone sałę do nauki języków obcych wraz z czytelnią muzyczną wyposażoną w nowoczesny sprzęt audiowizualny. W bibliotece można było dzięki temu organizować kursy języków. Z kolei rok później, 8 czerwca 1992 r., w filii nr 17 rozpoczęła działalność wypożyczalnia kaset wideo, którą zorganizował i prowadził Krzysztof Majerczyk. W grudniu 1992 r., po zmianie głównej siedziby biblioteki, na ulicę Piłsudskiego 12

przeniesione zostały zbiory muzyczne oraz kasety wideo. Od tego momentu głównym zadaniem filii i jej ówczesnego kierownika Romana Makowieckiego była właśnie obsługa czytelników niepełnosprawnych. W 1996 r. właściciel budynku wypowiedział bibliotece umowę najmu i dyrekcja zmuszona została do poszukiwania kolejnego miejsca. Pojawiły się wówczas w prasie lokalnej niepokojące informacje o likwidacji filii. Udało się jednak uzyskać nowy lokal – przy Domagalskiego 13a. Przeprowadzka zbiegła się ze zmianą na stanowisku kierowniczym – objęła je Wiesława Makowiecka. W 1999 r. z kolei pieczę nad filią przejęła Elżbieta Domańska. Zmieniały się czasy i nośniki, ale filia wciąż działała i spełniała swoje zadanie w środowisku osób niepełnosprawnych. Czytelnicy niepełnosprawni, starsi i młodzież z trudnościami w czytaniu mogli korzystać z książek nagranych na kasety magnetofonowe oraz płyty CD, książek o dużym druku czy też czasopism dla osób niewidomych.

Po prawie 20 latach działalności pod nowym adresem, w ramach zmian struktury biblioteki, ale także po odejściu na emeryturę pani Elżbiety Domańskiej, podjęto decyzję o połączeniu filii nr 17 z Czytelnią Muzyczną i Wypożyczalnią Wideo. Tak powstała Wypożyczalnia i Czytelnia Zbiorów Multimedialnych MBP w Radomiu, znajdująca się w Bibliotece Głównej przy ul. Piłsudskiego 12. Na mocy

uchwały Rady Miejskiej w Radomiu z dn. 19 grudnia 2016 r. filia oficjalnie przestała istnieć. Nie przestały jednak istnieć zbiory ani usługi dla osób niepełnosprawnych. Dziś mogą oni korzystać ze zbiorów wypożyczalni, a składają się na nie tradycyjne jeszcze książki mówione na kasetach magnetofonowych oraz płyty CD z dźwiękiem nagrany w różnych formatach. Ponadto agenda dysponuje podręcznym księgozbiorem muzycznym, kolekcją płyt winylowych, płyt CD oraz filmów. Zbiorami mogą cieszyć się wszyscy czytelnicy, nie tylko niepełnosprawni, z zasobów agendy korzystać można także w ramach akcji „Książka na telefon”. Co ciekawe – kierownikiem czytelnicy jest Krzysztof Majerczyk, który zakładał filmową kolekcję jeszcze w filii nr 17 i który zaczynał w tej filii swoją pracę w bibliotece. Historia zatoczyła więc koło.

Dzieje radomskich filii nie kończą się jednak na numerze 17, ale na symbolicznym numerze 21. Warto więc wspomnieć pokrótce cztery nieistniejące już dzisiaj filie. Tym bardziej że trzy kolejne numery związane są z rozwojem przestrzennym naszego miasta.

I tak filia nr 18 powstała w wyniku poszerzenia granic Radomia 1 stycznia 1985 r. Wojewódzka Biblioteka Publiczna przejęła wówczas filię w Wólce Klwateckiej przy ul. Warszawskiej, należąca do gminy Jedlińsk. Kierownikiem jej została Małgorzata Piwowarczyk (później Tkaczyk). Ta-

Filia nr 21, (NOT) otwarcie 1985 r.

ki stan rzeczy utrzymywał się do 5 sierpnia 1992 r. Księgozbiór filii został włączony do zbiorów filii nr 3 (przenoszonej w tym momencie do nowej siedziby na osiedlu Michałów przy ul. Królewskiej 5).

Podobnie rzecz się miała z filią nr 19, która również została utworzona 1 stycznia 1985 r, kiedy Radom rozszerzył swoje granice i biblioteka wojewódzka przejęła od gminy Jedlińsk filię w Starej Woli Gołębiowskiej przy ul. Energetyków. Kierownikiem była Eugenia Ekielska, a po niej Grażyna Trojanowska. 2 czerwca 1992 r. filia została przekazana szkole podstawowej w Starej Woli Gołębiowskiej.

Filia z numerem 20 powstała natomiast, gdy Gmina Skaryszew oddała bibliotekę mieszczącą się na Janiszpo-

lu przy ul. Piotra Skargi 10. Kierowała nią aż do zamknięcia w 1992 r. Maria Kowalczyk.

Filia z numerem 21 zamyka historię. Działała w budynku NOT, czyli Naczelnej Organizacji Technicznej przy ul. Struga 7A (dziś ul. Krukowskiego 1), na drugim piętrze, i miała profil naukowo-techniczny. Kontynuowała działalność biblioteki fachowej, prowadzonej dotychczas przez NOT. Jej otwarcie odbyło się 21 listopada 1985 r. Mniej uroczyste zakończenie działalności nastąpiło 28 października 1991 r. Księgozbiór przekazano filii nr 2.

Teraz o czterech nieistniejących filiach z najwyższymi numerami przypominają już tylko skreślone pieczętami kasacyjnymi pieczęcie w książkach, które trafiły do ww. księgozbió-

rów. Ale i ich jest siłą rzeczy coraz mniej.

* * *

Dziś, po 84 latach od otwarcia pierwszej filii, działa ich 11. Przez ten czas zlikwidowanych zostało 10 filii, w tym trzy z nich przekształcono w agendy Biblioteki Głównej (filie nr 5, 11 i 17), cztery zaś zostały połączone (filie nr 1 i 14 oraz filie nr 6 i 8). Rekordzistką w liczbie przeprowadzek okazała się filia nr 1 – aż dziewięć razy zmieniała swój adres. Drugą filią była „czwórka”, która przeprowadzała się sześć razy, trzecią natomiast nieistniejąca już „piątka”, która zmieniała lokalizację pięć razy. Dziewięć z 21 filii do końca swojej historii nie zmieniło swojego adresu. Podobnie ma się rzecz z remontami pomieszczeń, których nie sposób już dziś zliczyć. W obecnym stanie po całkowitym remoncie są i cieszą się nowoczesną przestrzenią filie nr 1, 2, 4, 6 i 12. Na zmiany wciąż czekają najbardziej filie nr 3 i 10. Stan lokalowy filii jest dziś więc mocno zróżnicowany, a podstawowe problemy z przestrzenią, które dotyczyły filie na przestrzeni tych ponad 80 lat, wcale nie straciły na aktualności.

Tak przedstawia się zarys historii 21 filii radomskiej księżnicy. 21 książkowych wysepek rozrzuconych na mapie miasta. *Jesteśmy spadkobiercami dokonania tych, którzy w czerwcu 1922 r. stworzyli bibliotekę* – powiedziała

podczas otwarcia nowoczesnej filii nr 6 w 2012 r. Anna Skubisz-Szymanowska. To zdanie pięknie podsumowuje historię pełną zwrotów, przeprowadzek, remontów, dramatycznych momentów, tytanicznej pracy ówczesnych bibliotekarzy, ich zaangażowania, ale i otwarcia na zmiany, które przynosi czas. Historię ludzi, miejsc, ale i księgozbiorów – dzielonych, łączonych, ratowanych, przenoszonych z miejsca na miejsce. I wreszcie historię czytelników. Tych, którzy byli, a już odeszli, i tych, którzy wciąż są z nami...

Marta Wiktoria Trojanowska

pracownik
Działu Promocji Książki i Biblioteki
MBP w Radomiu

Korzystałam z materiałów zgromadzonych przez Ilonę Michalską-Masiarz do wystawy zorganizowanej z okazji 90-lecia MBP w Radomiu.

Ćwierć wieku komputeryzacji radomskiej biblioteki

Teresa Majdak

W 1991 r. dyrekcja, wówczas Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, podjęła decyzję o komputeryzacji biblioteki. W grudniu kupiono trzy komputery PC/AT oraz drukarkę STAR LC-15 PL. W 1992 r. wymieniony sprzęt został przyłączony do sieci Novell 2.2 (pięciu użytkowników), w której jeden z komputerów, zaopatrzony w dysk 80 MB, pełnił funkcję serwera. W styczniu 1992 r. biblioteka, jako jedna z pierwszych w kraju, zakupiła licencję programu bibliotecznego MAK (nazwa jest skró-

tem od wyrażenia Małe Automatyczne Kartoteki). Jego twórcami byli dwaj programiści Biblioteki Narodowej w Warszawie – Jerzy Swianiewicz i Jan Wierzbowski.

Komputeryzacją objęto dwa działy: Informacyjno-Bibliograficzny oraz Instrukcyjno-Metodyczny. Po zainstalowaniu MAK-a zaczęto tworzyć bibliografię zawartości czasopism regionalnych (Dział Informacyjno-Bibliograficzny) oraz dwie bazy dotyczące bibliotek samorządowych województwa radomskiego – informacje

Czytelnia komputerowa w filii nr 2

lokalowe i kadrowe (Dział Instrukcyjno-Metodyczny).

Od lipca 1992, po podpisaniu umowy z Biblioteką Narodową, WBP w Radomiu otrzymywała dyskietki, które zawierały dane odpowiadające bieżącym zeszytom „Przewodnika Bibliograficznego” (od 1 kwietnia 1992 r. BN rozpoczęła stałe ich udostępnianie). Dane bibliograficzne książek zapisane na dyskietkach były importowane do komputerowej bazy BNPB. Pracownicy Działu Gromadzenia i Opracowania Zbiorów na jednym komputerze mieli dostęp do tej bazy. Niestety, w 1993 r. mogli jedynie sprawnie przeszukiwać bazę według indeksów oraz obejrzeć opis bibliograficzny danej książki. Po sprawdzeniu opisu karty katalogowe oraz centralne w dalszym ciągu były wypisywane przez bibliotekarzy na maszynie lub ręcznie.

W listopadzie roku 1993 dyrekcja WBP zawarła umowę z Adamem Beresińskim, który przyjął obowiązki administratora sieci oraz zajął się obsługą baz danych, organizacją pracy użytkowników w zakresie dostępu do baz i programów, wnioskowaniem napraw, wymianą i rozbudową sprzętu. W tym czasie sprawował nadzór nad sześcioma komputerami typu IBM, systemem operacyjnym DOS PC/AT v5.00 oraz sieciami typu: NOVELL IPX/SPX v3.02 i NetWare v.3.22.

W 1995 r. została wprowadzona pełna automatyzacja procesu opracowania zbiorów. Do katalogu cen-

tralnego były importowane opisy bibliograficzne z „Przewodnika Bibliograficznego”, bądź wprowadzane z autopsji oraz zaczęto drukowanie kart katalogowych i kart lokalizacji (informacja o przydzieleniu książki do danej agendy/filii).

Do połowy lat 90. XX w. nie przybyło zbyt wiele komputerów ze względu na ich wysoką cenę.

Wiele korzystnych zmian przyniósł rok 1996. Między innymi sieć składająca się z sześciu komputerów (jeden DELL, jeden PC/AT 386 i cztery PC/AT 286) z monitorami Hercules, wykorzystywała oprogramowanie Novell 4.10 i obejmowała:

- w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym – serwer marki DELL z procesorem Pentium 75, wyposażony w dysk twardy o pojemności 1 GB i dwie karty sieciowe (Arcnet i Ethernet), stację roboczą, modem ZyXel 1496 z dedykowaną linią telefoniczną, drukarkę EPSON FX 1170, zasilacz awaryjny UPS podtrzymujący zasilanie serwera,
- w Dziale Gromadzenia i Opracowania Zbiorów dwie stacje robocze i drukarkę STAR LC 15 3),
- w Wypożyczalni Głównej – stację roboczą,
- w Dziale Instrukcyjno-Metodycznym – stację roboczą,
- w Czytelni Regionalnej – stację roboczą.

Biblioteka tworzyła następujące własne bazy danych:

- RR – bibliografia zawartości regionalnych czasopism od 1992 r.,
- REGION – katalog księgozbioru Czytelni Regionalnej,
- KATALOG_C – katalog centralny księgozbiorów WBP, rejestrujący nabytki od 1994 r.,
- LOKAL (kartoteka lokalowa), PERSONAL (kartoteka personalna), GABMET (bibliografia materiałów metodycznych) – niewielkie bazy Działu Instrukcyjno-Metodycznego.

W tym czasie na komputerach PC/AT 286 stosowano dwa edytory tekstów: ChiWriter (dwie stacje robocze) i MSWORKS for Windows (dwie stacje robocze). Zadbane o bezpieczeństwo baz danych poprzez codzienne tworzenie kopii z dysku sieciowego na dysk lokalny jednej ze stacji, z wykorzystaniem połączenia sieciowego.

Kadra biblioteczna została przeszkolona: jedna osoba ukończyła podstawowy kurs obsługi komputera i kurs „Administratora systemu MAK – obsługa i tworzenie baz danych” (Ewa Ukleja) oraz osiem osób ukończyło kurs „Tworzenia i obsługi baz danych w systemie MAK”.

W styczniu 1996 r. administratorem został Mariusz Jagielski, informatyk zatrudniony na pół etatu. Zajął się m.in. utrzymaniem w sprawności sieci komputerowej (dbałość o system bezpieczeństwa sieci, nadzór nad strukturą fizyczną sieci, monitorowanie funkcjonowania i obciążenia sieci).

W drugiej połowie 1996 r. wytyczono nowe zadania w zakresie automatyzacji biblioteki, m.in.:

- rozpoczęcie komputeryzacji Wypożyczalni Głównej: tworzenie katalogowej bazy książek poprzez import opisów bibliograficznych z katalogu centralnego biblioteki i bazy „Przewodnika Bibliograficznego” BN oraz bazy czytelników. Do tych prac przeznaczono dwa komputery z procesorem Pentium, połączone z siecią nową gałęzią kablową w systemie Fast Ethernet. Wprowadzono również system identyfikacji z wykorzystaniem kodów kreskowych dla książek i czytelników. Jednocześnie przygotowywano dla czytelników foliowane karty biblioteczne z kodami kreskowymi. Wymienione prace zakończono w grudniu 1998 r., natomiast z początkiem stycznia 1999 r. rozpoczęto komputerowe udostępnianie zbiorów bibliotecznych.
  - wymianę poszczególnych odcinków okablowania i przejście całej sieci na system Fast Ethernet.
  - zwiększenie liczby stacji roboczych w Dziale Gromadzenia i Opracowania Zbiorów – z 2 do 4.
  - zakupienie dwóch drukarek laserowych HP LaserJet.
- W lutym 1997 r. przystąpiono do komputeryzacji Wypożyczalni dla Dzieci. Wówczas rozpoczęto tworzenie bazy katalogowej, natomiast od stycznia 1999 r. bazy czytelników.

Na przełomie lipca i sierpnia 1999 r. do bazy komputerowej książek wprowadzono za pomocą czytników kody kreskowe. Po przygotowaniu obu baz do obsługi wypożyczeń i przeszkoleniu pracowników wypożyczalni, we wrześniu 1999 r. uruchomiono komputerowe udostępnianie zbiorów.

W tym miejscu należy podkreślić, że MBP w Radomiu była jedną z pierwszych bibliotek w kraju, która wprowadziła udostępnianie zbiorów w programie MAK.

Od 1997 r. pracownicy Działu Informacyjno-Bibliograficznego przeprowadzili, pod kierunkiem Mariusza Jagielskiego, prace związane z komputerowym wydrukiem „Bibliografii województwa radomskiego” (import danych do nowo utworzonej w tym celu bazy, generowanie danych, opracowanie odsyłaczy do indeksów np. osobowy, przedmiotowy, działowy). Do roku 2004 opracowywano w ten sposób i wydrukowano bibliografię regionalną za lata 1991/1992 (w 1997 r.), za rok 1993 (w 1998 r.), za lata 1994/1995 (w 2000 r.), za rok 1996 (w 2002 r.), za lata 1997/1998 (w 2004 r.).

W 1998 r. na jednym z komputerów Działu Informacyjno-Bibliograficznego biblioteka uzyskała połączenie z internetem poprzez modem z przydzielonym przez Telekomunikację Polską numerem dostępowym. Założono pierwsze konto e-mail w**br**pradom@free.ngo.pl.

W 2000 r., jako pierwsi w kraju, przeprowadziliśmy komputerową kontrolę księgozbioru Wypożyczalni dla Dzieci, wykorzystując moduł SKO programu MAK (program został napisany przez Jana Wierzbowskiego, programistę BN, po konsultacjach z administratorem MAK-a MBP w Radomiu Teresą Majdak.

Od marca 2000 r. MBP w Radomiu otrzymywała pocztą elektroniczną pliki zawierające dane bibliograficzne, które importowano do baz Biblioteki Narodowej, założonych w sieci biblioteki, m.in.: „Przewodnik Bibliograficzny”, „Bibliografia Wydawnictw Ciągłych” oraz „Bibliografia Zawartości Czasopism”. Od 2003 r. wprowadzono ponadto zbiory danych z BN do baz: „Serwis Bibliograficzny PRASA”, „Bibliografia Analityczna Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej”.

W następnych latach przystąpiono do tworzenia komputerowych katalogów w następujących agendach biblioteki:

- Czytelni Ogólnej i Filii nr 6 – od 2001 r.
- Filii nr 14 i 16 – od 2003 r.
- Filii nr 1 i 8 – od 2006 r.
- Filii nr 15 – od 2007 r.

W 2001 r. w Czytelni Muzycznej i Zbiorów Multimedialnych po raz pierwszy zorganizowano dla czytelników stanowisko komputerowe do korzystania zarówno z internetu, jak i ze zbiorów elektronicznych zgromadzonych w tej agendzie.

Ponadto utworzono bazę „Bibliografia Zawartości Czasopism Regionalnych za lata 1997–2000” poprzez połączenie dwóch baz o różnych strukturach zapisu danych w latach 97/98 oraz 99/00.

W 2002 r. opracowano stronę internetową MBP w nowej technologii m.in.: zmieniono szatę graficzną, wprowadzono menu rozwijalne oraz zamieszczono linki do innych stron internetowych, zawierających informacje o: bibliotekach krajowych, w tym radomskich, encyklopediach i słownikach, księgarniach i wydawnictwach, kulturze, rozrywce, mediach, regionie radomskim, bazach teleadresowych. Ponadto m.in. dzięki zainstalowaniu programu MAKWWW, uruchomieniu własnego serwera WWW, opracowaniu menu do prezentacji baz komputerowych on-line zainicjowano udostępnianie na stronie internetowej trzech baz: „Bibliografii Zawartości Czasopism Regionalnych za lata 1991–1996”, „Bibliografii Zawartości Czasopism Regionalnych za lata 1997–2001” oraz katalogu bibliotecznego Czytelni Regionalnej (w następnym roku dodano na stronę katalog centralny, który odsyłał do informacji o dokładnej lokalizacji książki).

W tym samym roku zarejestrowano nową domenę strony – mbpradom.pl.

W 2003 r. nastąpiło zwiększenie liczby stanowisk komputerowych przeznaczonych dla czytelników w agendach Biblioteki Głównej:

- Czytelni Muzycznej i Zbiorów Multimedialnych do korzystania z internetu, programów pakietu Office oraz zbiorów elektronicznych (z 1 do 2).
  - Wypożyczalni Głównej do przeglądania katalogów komputerowych i baz bibliograficznych funkcjonujących w sieci biblioteki (z 1 do 2).
- Nowym przedsięwzięciem tego roku, zrealizowanym na zlecenie pracowników Działu Informacyjno-Bibliograficznego, było założenie i dostosowanie struktury bazy do tworzenia bibliografii regionalnej za rok 2004 w nowym formacie MARC21.

Rok 2005 był kolejnym, który okazał się przełomowy w automatyzacji biblioteki. Przystąpiliśmy do projektu „Ikonka”, ogłoszonego przez Ministerstwo Nauki i Informatyzacji. Celem programu było zorganizowanie w bibliotekach czytelni internetowych, zapewniających mieszkańcom bezpłatny dostęp do internetu. W naszej bibliotece utworzono czytelnie w następujących lokalizacjach: Czytelnia Zbiorów Muzycznych i Multimedialnych, Czytelnia Ogólna, Czytelnia i Sala Zabaw dla Dzieci „Godzina Radości” oraz w filiach nr: 1, 2, 3, 8, 10, 15, 16 i 17 (z zestawem trzech komputerów na każdą lokalizację). Ogółem wydzielono dla użytkowników 33 stanowiska.

Ponadto dyrekcja biblioteki podjęła ważną decyzję o zmianie systemu bibliotecznego z MAK-a na system zintegrowany ALEPH. W związku z tym

sporządzono wniosek, zawierający harmonogram realizacji zadania i preliminarz finansowy, o dofinansowanie przez Ministerstwo Kultury zadania „Tworzenie i wdrażanie systemów informatycznych w instytucjach kultury”. Jednakże w drugim półroczu, po konsultacjach z biblioteką wojewódzką, zdecydowano, że zadanie będzie realizowane w ramach projektu unijnego „Budowa sieci informacji regionalnej w bibliotekach publicznych Województwa Mazowieckiego”, realizowanego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004–2006. W projekcie opracowanym przez Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy – Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego uwzględniono były biblioteki wojewódzkie, w tym radomską.

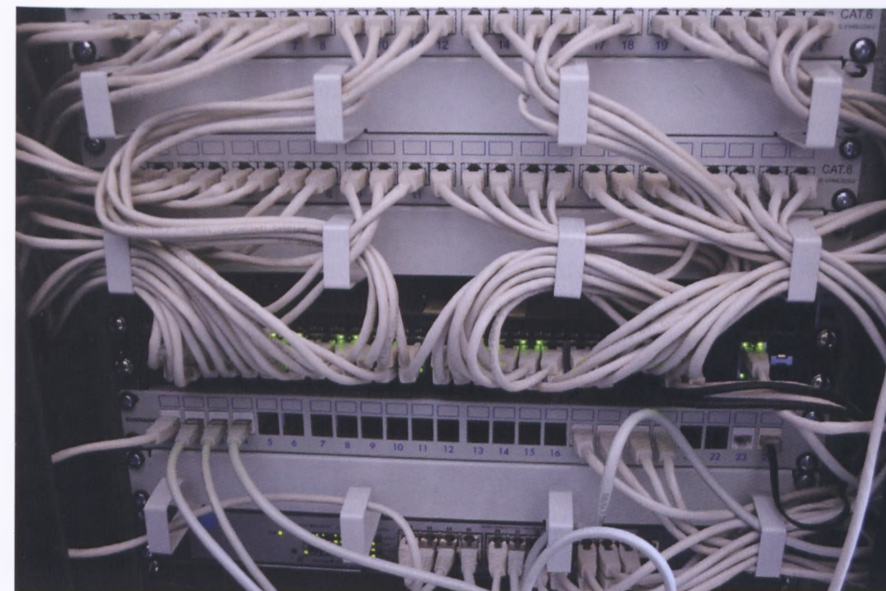
Również rok 2006 przyniósł nowe zadania w zakresie komputeryzacji biblioteki. Znaczącym przedsięwzięciem było przeprowadzenie konwersji baz własnych, polegającej na zmianie formatu danych opisu bibliograficznego z MARCBN na MARC21. Konwersja dotyczyła katalogów komputerowych: Wypożyczalni Główniej, Wypożyczalni dla Dzieci, Czytelni Regionalnej, Czytelni Ogólnej, katalogu centralnego oraz katalogów filii nr: 1, 6, 14 i 16.

Wówczas MBP w Radomiu przystąpiła do tworzenia bieżącej bibliografii regionalnej Mazowsza, wspólnie z większymi bibliotekami województwa. Biblioteka Publiczna m.st. War-

szawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego do wykonania tego zadania przekazała nam nieodpłatnie zintegrowany program biblioteczny ALEPH (I licencja na trzy stanowiska komputerowe). Wykorzystując w pracy ten bardzo nowoczesny program, pracownicy Działu Informacyjno-Bibliograficznego zaczęli wprowadzanie opisów bibliograficznych artykułów z czasopism regionalnych oraz książek, wydanych i dotyczących zagadnień z terenu byłego województwa radomskiego, do bazy „Bibliografia województwa mazowieckiego 2006” – (do dziś dane są wysyłane na serwer biblioteki wojewódzkiej).

Ponadto zainstalowano Internetowy System Informacji Prawnej „LEGALIS”, umożliwiający pracownikom i czytelnikom przeglądanie pełnej i stale aktualizowanej bazy aktów prawnych i orzecznictwa (do tej pory biblioteka wykupuje coroczny abonament).

W 2007 r. biblioteka przystąpiła do Mazowieckiego Systemu Informacji Bibliotecznej, projektu unijnego realizowanego przez Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy – Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego. W ramach programu wykonano prace związane z wdrożeniem zintegrowanego systemu bibliotecznego ALEPH (oprogramowanie klienckie). Przeprowadzono następujące zadania: przygotowano bazy własne do konwersji z programu MAK do systemu ALEPH, utworzono centralną bazę katalogową w wyniku scalenia 11 baz komputero-

Serwerownia – serce komputeryzacji

wych, w tym pięciu Biblioteki Główniej i sześciu filii miejskich (185 462 rekordy), scalano rekordy bibliograficzne pozycji wielozemplarzowych (w jednym rekordzie zawarte zostały dane biblioteczne kolejnych egzemplarzy), uzupełniono brakujące pola, np. LDR, 008, przeniesiono z różnych pól dane biblioteczne do jednego pola 923, połączono poprzez kopiowanie podpola numerów inwentarzowych z podpolami kodów kreskowych w przypadku ich wielokrotnego występowania w danym rekordzie (ponad 7500 opisów), przypisano każdej agencji/filii odrębne siglum, nadane przez Bibliotekę Narodową, oraz dodano sufiksy do numerów inwentarzowych książek. W wyniku realizacji powyższych prac przesłano do biblioteki wojewódzkiej jedną bazę, która po obróbce progra-

mem do deduplikacji rekordów ostatecznie liczyła 102 147 opisów bibliograficznych.

W związku z tym że nowy program wymagał lepszego technicznie sprzętu komputerowego, zakupiono 24 zestawy komputerowe. Natomiast w siedzibach filii miejskich, celem szybkiego połączenia się z serwerem ALEPH-a, dokonano wymiany łączy internetowych z Neostrady 128 Kb/s na łącza szerokopasmowe DSL 1 Mb/s.

Zainstalowano nowy moduł MAK-a, zezwalający na pobieranie opisów bibliograficznych różnych typów dokumentów poprzez internet przy zastosowaniu międzynarodowego standardowego protokołu Z39.50 – umożliwiającego klientowi przeszukiwanie przez serwer jednej lub wielu baz danych, utworzenie zbioru wyników oraz

pobranie i zapisanie odszukanych rekordów. W tym roku zdecydowano także o zakupie większej liczby kodów kreskowych i naklejeniu ich na książkach filii miejskich.

W 2008 r. przeprowadzono kolejny etap wdrożenia nowego zintegrowanego systemu bibliotecznego ALEPH, m.in.: wymieniono przestarzałe komputery i przygotowano nowe do pracy w systemie, zainstalowano klienta systemu (wersja 16.2) na komputerach przeznaczonych do pracy bibliotekarzy (agendy i filie miejskie), przeprowadzono szkolenie pracowników filii miejskich w zakresie tworzenia katalogów, dokonano modyfikacji baz czytelników agend udostępniania Biblioteki Głównej w celu przeprowadzenia konwersji danych z programu MAK do ALEPH-a (wrzesień) oraz wdrożono moduł udostępniania w Wypożyczalni Głównej oraz Wypożyczalni dla Dzieci (1–2 października).

W filiach miejskich dostosowano okablowanie do potrzeb instalacji połączenia internetowego oraz podłączono komputery do sieci internetowej z wykorzystaniem routerów. Natomiast w Bibliotece Głównej zwiększono przepustowość łącza internetowego z 1 Mb/s do 4 Mb/s oraz wydzielono drugi router internetowy.

Od sierpnia na stronie internetowej MBP udostępniono czytelnikom radomską „alephowską” bazę katalogową.

W Bibliotece Głównej wydzielono dla czytelników cztery stanowiska

komputerowe do przeglądania baz w internecie (Wypożyczalnia Główna – trzy, Czytelnia Ogólna – jedno).

Rok 2008 to również przeprowadzenie prac związanych z utworzeniem Radomskiej Biblioteki Cyfrowej: zainstalowanie programu dLIBRA, dokonanie obróbki zeskanowanych plików, zakupienie i zainstalowanie trzech komputerów o wysokiej jakości technicznej (jeden z komputerów przeznaczono na serwer, drugi do obróbki zeskanowanych zbiorów, natomiast trzeci dla czytelników korzystających na miejscu z krążków CD zawierających zeskanowane książki i czasopisma). 6 stycznia 2009 r. nastąpiło uruchomienie Radomskiej Biblioteki Cyfrowej.

Rok 2009 to również realizacja ważnych zadań związanych z systemem bibliotecznym ALEPH. Wdrożono udostępnianie zbiorów w 12 filiach (1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 14, 15 i 16), przeszkolono pracowników w zakresie tworzenia bazy czytelników i udostępniania zbiorów, zainstalowano program Aleph Raporty, niezbędny m.in. do wydruku książ inwentaryzacyjnych, otrzymywania zestawień statystycznych dotyczących opracowania zbiorów i stanu czytelnictwa.

W filii nr 17 zainstalowano program IVONA – syntezator mowy pozwalający na automatyczne przekształcanie tekstu na mowę o naturalnym ludzkim brzmieniu (wypowiedź może być odsłuchana na żywo lub zapisana w pliku dźwiękowym).

W 2010 r. włączono filię nr 12 do automatycznego systemu udostępnień (opóźnienie ze względu na zmianę siedziby biblioteki). W Czytelnii Ogólnej po raz pierwszy przeprowadzono kontrolę zbiorów w systemie ALEPH.

Od roku 2010 do 2015 sporządzano wnioski o przyznanie dotacji na pokrycie kosztów dostępu do internetu Biblioteki Głównej i jej 14 filii w ramach programu „Akademia Orange dla bibliotek”, ogłoszonego przez Fundację Orange. Również ze środków fundacji w ramach drugiej edycji programu „Orange dla bibliotek” zakupiono oprogramowanie: 80 dwuletnich licencji programu antywirusowego ESET NOD32, 17 licencji pakietu biurowego Office 2013, jedną licencję programu graficznego CorelDRAWX6PL (do obróbki graficznej strony internetowej biblioteki).

W 2011 r. nawiązano współpracę z firmą informatyczną Technet w zakresie wykonania sieci strukturalnej w standardzie 1 GB (kable UTP kategorii 6, 102 linie dostępowe, główny pomocniczy punkt dystrybucyjny) oraz zorganizowania nowej serwerowni. Dokonano także montażu urządzeń w szafie serwerowej.

MBP w Radomiu w ramach programu MSIB2 otrzymała: 8 komputerów stacjonarnych, komputer przenośny, 2 drukarki laserowe, router bezprzewodowy, aparat cyfrowy, switch ethernetowy 24-portowy, kamerę cyfrową, projektor multimedialny oraz oprogramowanie PIAP.

W związku z awarią i brakiem możliwości naprawy serwera nastąpiła likwidacja sieci Novell.

W 2012 r. opracowano wniosek o dofinansowanie zadania nr 2 programu „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”, w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa, ze środków Instytutu Książki w Krakowie (nazwa własna zadania „Nowoczesna biblioteka w nowoczesnym świecie wirtualnym”). Instytut przyznał bibliotece dotację w wysokości 20 tys. zł na zakup sprzętu: 6 komputerów (w tym 5 dla czytelników i 1 dla bibliotekarza) i 1 urządzenia wielofunkcyjnego.

W filiach nr 6 i 8 wymieniono łącza internetowe DSL – z 1 Mb/s na 8 Mb/s.

Również ważnym dokonaniem tego roku było wprowadzenie nowej wersji ALEPH-a (v. 18.01), zgodnie ze wskazówkami Działu Automatyzacji biblioteki wojewódzkiej.

W 2013 r. zwiększono przepustowość łącza internetowych DSL w:

a) 14 filiach miejskich – łącze DSL do 10 Mb/s. Ponadto podłączono urządzenie TP-Link, które w razie awarii DSL, dzięki funkcji failover, zapewnia połączenie z internetem poprzez przełączenie się automatycznie na sieć 3G (dodatkowy zewnętrzny modem),

b) Bibliotece Głównej – 2 łącza DSL, odbieranie danych w przedziale od 10 Mb/s do 40 Mb/s, wysyłanie danych w przedziale od 1 Mb/s do 4 Mb/s. Obecnie Biblioteka Główna ma

2 łączy od 10 MB/S do 80 Mb/s., natomiast filie nr 1, 3, 4, 6 i 7 łączy do 10 Mb/s.

Otrzymano z biblioteki wojewódzkiej aplikację kliencką Biblioteka PIAP w ramach projektu MSIB2. PIAP (Publiczny Punkt Dostępu do Internetu) zainstalowano na dwóch stanowiskach komputerowych przeznaczonych dla użytkowników Czytelni Ogólnej.

W 2014 zainstalowano nową wersję ALEPH-a (v.22) oraz program OpenVPN, zapewniający uwierzytelnienie i szyfrowanie danych przesyłanych przez internet oraz bezpieczeństwo transmisji danych pomiędzy komputerami MBP w Radomiu a serwerem ALEPH-a, działającym w bibliotece wojewódzkiej.

Udostępniona została także bezprzewodowa sieć wi-fi w Czytelni Ogólnej, Czytelni Czasopism oraz Filii nr 6, celem korzystania z sieci internetowej przez użytkowników biblioteki, korzystających z własnych przenośnych komputerów.

W 2015 r. założono na home.pl w domenie mbpradom.pl konta pocztowe działów/agend Biblioteki Głównej oraz filii miejskich.

Udostępniono na stronie internetowej biblioteki bazę regionalną „Bibliografia Zawartości Czasopism Regionalnych za lata 1991–2005” w interfejsie ALEPH OPAC.

W 2016 r. zainstalowano oprogramowanie klienckie GlobalProtect VPN (zastąpił program OpenVPN). W styczniu w Czytelni Muzycznej

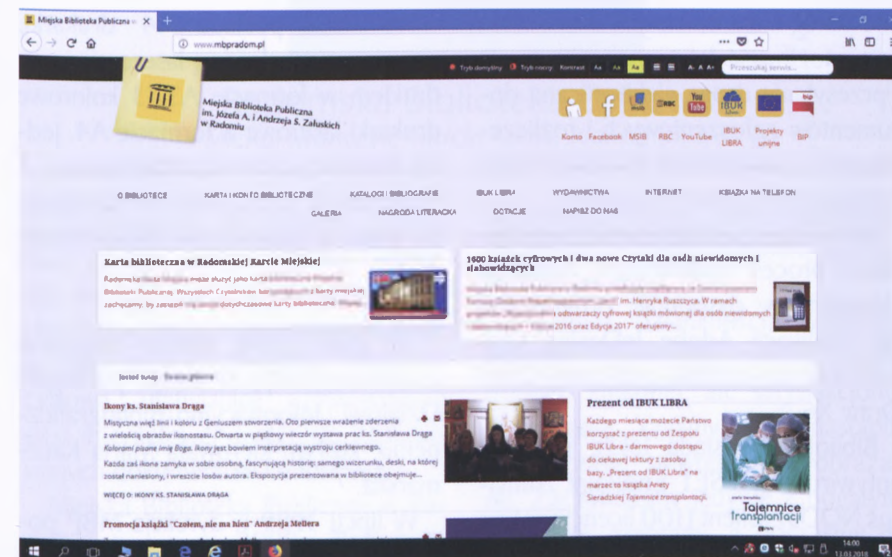
i Zbiorów Multimedialnych uruchomiono automatyczne udostępnianie zbiorów audiowizualnych w systemie bibliotecznym ALEPH. Natomiast pod koniec roku przeprowadzono prace związane z zastosowaniem Radomskiej Karty Miejskiej jako karty bibliotecznej. Dokonano zakupu czytników do kart zbliżeniowych, przeszkolono pracowników w zakresie rejestracji w systemie ALEPH czytników postępujących się RKM.

Opracowano stronę internetową w najnowszej wersji CMS Joomla! 3 uwzględniającej WCAG 2.0 (WEB CONTENT ACCESSIBILITY GUIDELINES), tj. wytyczne dotyczące ułatwień w dostępie do treści publikowanych w internecie.

Na przełomie lat 2016/2017 w filiach nr 2, 9, 10, 12, 15 i 16 firma Orange Polska w ramach usługi Biznes Pakiet Fiber wymieniła łącze internetowe DSL do 10 Mb/s na łącze światłowodowe do 300 Mb/s.

W 2017 r. zakupiono oprogramowanie Windows Serwer 2016 Essentials MOLP do zarządzania maszynami wirtualnymi. Wybrano firmę, która założyła i utrzymuje na swoim serwerze nową internetową stronę Biuletynu Informacji Publicznej MBP w Radomiu. Ponadto informatyk Michał Krok utworzył zakładki na stronie, podpiął nową domenę pod adres bip.mbpradom.pl oraz przeprowadził szkolenie w zakresie obsługi strony.

W ostatnich latach wykonano w ALEPH-ie prace związane z: zama-

Aktualna strona MBP w Radomiu

wianiem poprzez OPAC książek przez czytników, wysyłaniem na konto internetowe czytelnika informacji o realizacji zamówień, wprowadzeniem kontroli zwrotów książek na stacjach roboczych przeznaczonych do udostępniania księgozbiorów (w przypadku nieprawidłowości pojawia się komunikat, że oddawana książka należy do innej agendy/filii), wysyłaniem do czytników, poprzez pocztę e-mail, wiadomości przypominających o zbliżających się terminach zwrotów wypożyczonych książek, udostępnieniem czytelnikom usługi samodzielnego jednorazowego przedłużenia terminu wypożyczonych materiałów bibliotecznych po zalogowaniu się na internetowe konto biblioteczne.

Obecnie wszystkie filie miejskie oraz Czytelnia Ogólna i Wypożyczalnia dla

Dzieci posiadają bezpłatne czytelnie internetowe dla użytkowników.

Komputeryzacja biblioteki to nie tylko automatyzowanie procesów bibliotecznych. Obecnie jest w pełni skomputeryzowana księgowość i administracja. Płace, kadry, księgowość, obsługa bankowa prowadzone są w poszczególnych modułach programu Comarch ERP Optima. W 2001 r. uruchomiono elektroniczny przekaz danych do ZUS (Płatnik Teletransmisja), natomiast w 2005 r. wykonano prace związane z przejściem na System Dwustronnej Wymiany Informacji w programie Płatnik. W 2009 r. wdrożono podpis elektroniczny, służący potwierdzeniu tożsamości w elektronicznym obrocie dokumentów MBP. Ponadto w 2016 r. utworzono konto dla biblioteki na Platfor-

mie Usług Elektronicznych ZUS, która daje możliwość łatwego generowania i przesyłania drogą elektroniczną dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych, zaświadczeń lekarskich oraz różnego typu pism i wniosków.

W bibliotece został również usprawniony proces wydawniczy. Redakcja Wydawnictw dysponuje programami do publikacji Adobe InDesign CS4 6.0 oraz do obróbki graficznej Corel Draw X6.

Biblioteka posiada także program antywirusowy ESET EndPoint Antivirus NOD32 Client (100 licencji; w tym rozbudowa o 20 użytkowników) oraz pakiet biurowy Microsoft Office 2003, 2010, 2013, 2016 Standard i Profesjonal.

Na koniec 2017 r. biblioteka dysponowała wystarczającą ilością sprzętu komputerowego dla pracowników i użytkowników – 132 szt. Niemniej posiadany sprzęt jest w dużym stopniu przestarzały (z systemem operacyjnym Windows XP) i niekompatybilny z nowymi produktami oferowanymi przez firmy komputerowe. Niezbędna jest wymiana przynajmniej 77 komputerów ze 132, w tym 32 dla pracowników. Komputery pochodzą z dwóch źródeł: z zakupów oraz uzyskanych w ramach programów, np.: Mazowiecki System Informacji Bibliotecznej, „Ikonka”, „Kraszewski. Komputery dla Bibliotek” oraz Mazowiecka Sieć Społeczeństwa Informacyjnego „Mazowszanie”.

Biblioteka posiada 44 drukarki, w tym jedną kolorową laserową z wydrukiem w formacie A3, 3 kolorowe drukarki laserowe w formacie A4, jedną drukarkę kolorową atramentową, 7 skanerów, 3 urządzenia wielofunkcyjne oraz 6 projektorów multimedialnych.

Do roku 1998 sprawy związane z automatyzacją biblioteki podlegały Działowi Informacyjno-Bibliograficznemu, którym kierowała Maria Kaczmarek.

W lipcu 1999 r. dyrekcja MBP powołała Dział Informatyki, który na przestrzeni lat współtworzyli: Mariusz Jagielski (informatyk), Teresa Majdak (administrator programu MAK i ALEPH), Andrzej Erd (informatyk), Michał Krok (informatyk), Anna Iwańczyk i Joanna Ukleja (prowadziły stronę internetową biblioteki www.mbpradom.pl oraz stronę na portalu społecznościowym Facebook <https://www.facebook.com/mbpradom>).

Teresa Majdak
kierownik Działu Informatyki
MBP w Radomiu

Radomska Biblioteka Cyfrowa

Michał Iwańczyk, Marcin Katus, Joanna Ukleja

Dokonujący się bardzo szybko postęp technologiczny wymusza, ale też i umożliwia zmiany w udostępnianiu materiałów gromadzonych w bibliotekach. Powstają biblioteki cyfrowe, ułatwiające użytkownikom sieci internetowej dostęp do poszukiwanych dokumentów i informacji.

Miejska Biblioteka Publiczna w Radomiu, tworząc w 2009 r. Radomską

Bibliotekę Cyfrową, została pionierem tej dziedziny wśród bibliotek publicznych Mazowsza.

Początki działalności wirtualnej księżnicy radomskiej to okres bardzo trudnej, żmudnej, ale satysfakcjonującej pracy. Zmiany, jakie nastąpiły w tym czasie, są wręcz niewyobrażalne. Zaczynaliśmy jedynie z bogatymi i licznymi zbiorami, a doszliśmy do

Otwarcie pracowni digitalizacji. Pracę skanera prezentuje Marcin Katus

powstania własnej, prężnie działającej pracowni digitalizacyjnej. Było to niczym przejażdżka na ekstremalnym rollecoście ze wznoszeniami, spadkami, przyspieszeniami i zwolnieniami. Szalona przejażdżka napotkała na swej drodze dwie pętle, z którymi musieliśmy sobie poradzić.

Może dla niektórych to porównanie nie będzie zbyt dobre, lecz dla nas tak to właśnie wyglądało. Jednak po kolei.

Jak to zwykle, na starcie kolejki jest spokojnie, choć na pewno z dreszczykiem emocji. Przecież zaczyna się coś nowego, coś innego, czego do tej pory nie było. Jak wyjdzie, czy się uda? Dziś wiemy, że warto było wsiąść do wagonika i wybrać się w tę podróż. Pierwszą osobą, która postanowiła podjąć wyzwanie, był ówczesny wicedyrektor MBP Jerzy Sekulski. To jego wniosek o dotację skierowany do ministerstwa zapoczątkował lawinę dalszych zdarzeń, chociaż wówczas nikt nie myślał jeszcze o tworzeniu biblioteki cyfrowej. Celem była ochrona zagrożonych zniszczeniem zasobów biblioteki.

Długotrwała selekcja materiałów przeznaczonych do digitalizacji została wykonana przez Marię Kaczmarską, Dorotę Ważyńską oraz wspomnianego dyrektora. Kilkadziesiąt godzin przekopywania się przez dokumenty znajdujące się w naszych zbiorach oraz Archiwum Państwowego w Radomiu zaowocowało zeskanowaniem pierwszej partii książek i czasopism

regionalnych przez wyspecjalizowaną firmę z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim.

Można powiedzieć, że cel został osiągnięty. Cenne, wymagające szczególnej ochrony wydawnictwa zostały zabezpieczone. Za nami mały sukces, przed nami kolejny problem, a mianowicie 6000 płyt DVD, z którymi coś trzeba zrobić. Pierwszy szczyt zdobyty, więc ruszamy szybko w dół. Dyrektor Anna Skubisz-Szymanowska wyznaczyła kolejny cel – skany trzeba opracować i udostępnić użytkownikom. Ciągłe się uczymy, szukamy rozwiązań, nawiązujemy kontakty z tymi, którzy przecierali szlak, głównie z Biblioteką Narodową dosyć już zaawansowaną w procesach digitalizacji. Zapada decyzja o zakupie oprogramowania dLibra. Pierwszą obróbkę graficzną plików wykonuje, pracujący wówczas jako informatyk, Mariusz Jagielski. W styczniu 2009 r. następuje otwarcie wirtualnej biblioteki, posiadającej ledwie 50 dokumentów. Jednak to i tak duży sukces. Jesteśmy pierwszą biblioteką publiczną w województwie mazowieckim z Biblioteką Cyfrową.

Nie możemy tu zapomnieć o panu Czesławie Kruku, który wsparł finansowo zakup serwera dla potrzeb RBC, co spowodowało, że staliśmy się widoczni w całym świecie.

Po tak ostrym zjeździe przyszedł czas na chwilę spokoju i wytchnienia. Zaczęła się codzienna praca przy opracowywaniu dokumentów, którą

wykonywali nowi pracownicy, ciekawości i wrażeń: Michał Iwańczyk oraz Aleksandra Malczyk. Zasoby naszej bazy powoli rosły, co skutkowało coraz większym zainteresowaniem ze strony użytkowników. W tym okresie dostaliśmy prośbę o udostępnienie Amtliches Fernsprechbuch für das Generalgouvernement = Urzędowa Książka Telefoniczna dla Generalnego Gubernatorstwa, która do dziś jest najchętniej wyświetlaną publikacją. Obsługą serwera zajmował się zatrudniony do tych zadań informatyk Andrzej Erd.

Spokojnie toczyliśmy się wagonikiem, przed którym nagle w końcu 2011 r. wyrosła następna pętla. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłosiło Wieloletni Program Rządowy Kultura + Priorytet „Digitalizacja”. Pojawiła się wielka szansa na rozwój i wspaniałą przyszłość biblioteki cyfrowej. Nie sposób było ją prze-gapić. Został przygotowany wniosek i... kolejny sukces! Otrzymaliśmy dofinansowanie w kwocie 233 750 zł. Dwa komputery, które do tej pory posiadaliśmy, mogliśmy zamienić na dobrze wyposażoną pracownię, zor-

Skaner wielkofarmatowy w pracowni digitalizacji

ganizowaną w nowym pomieszczeniu. Brzmi interesująco, ale to efekt pracy wielu osób niekoniecznie bezpośrednio związanych z działalnością RBC.

Przygotowanie miejsca na pracownię i serwerownię okazało się początkiem wyzwania, z którym przyszło nam się zmierzyć. Grupa pięciu osób: Małgorzata Potkańska, Milena Włoskiewicz, Marcin Katus, Michał Iwańczyk i Marcin Minda sprawnie spakowała wielotysięczny księgozbiór z XIX w. i przewiozła go w nowe miejsce. Ekipa budowlana wyremontowała zwolnione pomieszczenie i w spokoju mogliśmy oczekiwać na dostawę sprzętu. Zanim to nastąpiło, trzeba było rozstrzygnąć przetarg na jego zakup, który sprawnie przeprowadziła kierowniczka administracji Mirosława Sufek.

Po wszystkich formalnościach nastąpił długo wyczekiwany odbiór sprzętu. Udało się, mamy wreszcie własną pracownię digitalizacji! To co było w sferze marzeń, stało się rzeczywistością. Na wielkie otwarcie pracowni i nowo powstałej sekcji Radomskiej Biblioteki Cyfrowej przybyli przedstawiciele władz miasta z prezydentem Andrzejem Kosztowniakiem na czele, parlamentarzyści, dyrektorzy instytucji kultury oraz dziennikarze. Istotne jest, że to pierwsza pracownia digitalizacji, jaka powstała w naszym mieście, posiadająca m.in. skaner formatu A2, pozostający do dziś najlepszym urządzeniem tego typu w Radomiu. Całości przedsięwzięcia dopełniła

całkowicie nowa sieć komputerowa, wprowadzająca bibliotekę na wyższy poziom w zakresie komputeryzacji.

Huczne otwarcie, testy sprzętu czy przygotowywanie się do realizacji projektu to jedno, a wykonanie to drugie. Kolejka wjechała na szczyt pętli i pozostało tylko bezpiecznie zjechać na dół, nabierając coraz większej prędkości. Dla nas oznaczało to już tylko coraz mniej czasu i coraz efektywniejszą pracę. Wykorzystując nowy sprzęt, pracowaliśmy kompleksowo: skanowanie, obróbka graficzna, udostępnianie oraz archiwizacja. W składzie: Aleksandra Malczyk, Marcin Katus, Michał Iwańczyk oraz robiące opisy: Maria Kaczmarska i Joanna Nagay wykonaliśmy założone w harmonogramie zadania 100 000 skanów (4000 dokumentów). Nie było łatwo, ale jak się później okazało, było to proste w porównaniu z następną przeszkodą na naszej trasie.

Kolejny projekt z Wieloletniego Programu Rządowego Kultura + Priorytet „Digitalizacja” był najtrudniejszym wyzwaniem, z jakim mieliśmy do czynienia przez wszystkie lata działalności. Wysokość, jaką postanowiliśmy pokonać naszą kolejką, była bardzo duża i trudna do zdobycia. Dofinansowanie w kwocie 208 010 zł pozwoliło zakupić dodatkowe urządzenia, a co najważniejsze, zatrudnić kolejnego pracownika, bez którego nie dalibyśmy rady. Dziewięciomiesięczny okres realizacji projektu był dla nas

bardzo trudny. Przeszliśmy w nim od euforii do długich dyskusji, nie zawsze sympatycznych. Były jednak bardzo potrzebne, bo pozwoliły wypracować wiele znakomych rozwiązań, udoskonalających i ułatwiających codzienną pracę. Wiele ciepłych słów należy się osobom, które pracowały przy tym projekcie: Marcin Katus, Joanna Ukleja i Sylwester Żemojdzin. To ich determinacja i zaangażowanie pozwoliły podjąć walkę i ją wygrać. Jechaliśmy razem, w jednym wagoniku, często wychodząc z pracy dużo później, niż powinniśmy. Najbardziej zapamiętaliśmy nasze grafiki pracy i sprzeczkę o to, kto co będzie w danym momencie wykonywał. Starodruki, książki, czasopisma stały się dla nas taką codziennością, że wszyscy żyliśmy tylko nimi. Podczas trwania całego projektu udało się wykonać 307 000 skanów. Było to ostatnie tak wielkie przedsięwzięcie. Zmiany w programach ministerialnych spowodowały, że nie możemy startować w kolejnych edycjach związanych z digitalizacją.

Nie spowodowało to jednak regresu w rozwoju Radomskiej Biblioteki Cyfrowej. Liczba dostępnych publikacji oraz użytkowników cały czas wzrasta. Udostępniliśmy 36 157 dokumentów, z których skorzystało 4 363 147 osób.

To jednak dopiero początek. Liczba starodruków, książek czy czasopism znajdujących się w zasobach Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu oraz instytucjach z nami współpracujących

jest tak duża, że pozostaje jeszcze bardzo wiele do zrobienia.

Mówi się, że kto stoi w miejscu, ten się cofa. Nie możemy dopuścić, aby kolejka o nazwie Radomska Biblioteka Cyfrowa, którą wspólnie jedziemy, zatrzymała się. Nie wiemy, jakie czekają nas przeszkody, jak duże wiraże, wyrzucające poza tor, wloty czy upadki, jednak wiemy, że nasza wspólna praca jest zauważona i bardzo ceniona przez osoby mieszkające na całym świecie.

Michał Iwańczyk

kierownik sekcji
Radomskiej Biblioteki Cyfrowej

Marcin Katus, Joanna Ukleja

pracownicy sekcji
Radomskiej Biblioteki Cyfrowej

70 lat iłżeckiej biblioteki

Teresa Niewczas

29 września 2017 r. biblioteka w Iłży świętowała jubileusz 70-lecia.

Gości powitała Teresa Niewczas dyrektor biblioteki, która przedstawiła także historię placówki.

Na mocy dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami z dnia 17 kwietnia 1946 r. powstała ogólnokrajowa sieć bibliotek powszechnych. Zgodnie z jej założeniami Rada Narodowa Iłży dnia 1 września 1947 r. powołała do życia Miejską Bibliotekę Publiczną, a jej oficjalne otwarcie odbyło się 21 grudnia 1947 r. Biblioteka rozpoczęła

działalność od 100 książek zgromadzonych w jednym małym pokoiku przy ulicy Wójtowskiej. Organizatorką biblioteki i jej pierwszą kierowniczką była Janina Grudnik. Po dwóch latach funkcjonowania placówki księgozbiór liczył 1260 egzemplarzy, a zarejestrowanych było 300 czytelników. W tym czasie powstały też dwa punkty biblioteczne: w Piłatce i Kotlarce.

1 października 1949 r. kierownictwo biblioteki przejęła siostra Janiny Grudnik – Helena. To właśnie ona przeniosła bibliotekę do dwóch pomieszczeń w domu państwa Maciejewskich przy

ulicy Błazińskiej i założyła dwa kolejne punkty biblioteczne w Seredzicach i Pakostawiu.

Na krótki okres pracę w bibliotece przejęli bracia Pawelcowie – najpierw Zenon, a później Andrzej. 1 września 1951 r. kierownikiem została emerytowana nauczycielka Adela Nekula. W tym czasie księgozbiór liczył 5500 wol., korzystało z niego 400 czytelników.

Od 1 września 1955 r. bibliotekę prowadziła Teresa Pawelec, która zaczęła organizować wiele ciekawych form pracy z czytelnikiem, czego efektem było 1000 zarejestrowanych czytelników na koniec 1960 r. Zgromadzony księgozbiór przekraczał 8100 woluminów. Dzięki usilnym staraniom kierowniczki biblioteka została przeniesiona do centrum miasta, zyskała siedzibę na Rynku. W dwóch ładnych pomieszczeniach praca przebiega bardzo dobrze, jednak w niedługim czasie placówka straciła jedno z pomieszczeń, została zlikwidowana czytelnia.

W 1963 r. placówka znowu zmieniła siedzibę. Przeniesiono ją do jednego pomieszczenia w Prezydium Miejskiej Rady Narodowej.

Z dniem 1 września 1966 r. prowadzenie Miejskiej Biblioteki Publicznej powierzone zostało Marii Chłopek. Praca zespołu pod jej kierownictwem wpisała się na stałe do historii iłżeckiej książki. Dzięki zaangażowaniu i fachowym poczynaniom każdy następny rok przynosił wzrost zarówno liczby książek, jak i czytelników.

W 1970 r. poprawiła się sytuacja lokalowa biblioteki. Placówka zajęła miejsce w nowym skrzydle budynku Miejskiej Rady Narodowej. W tym okresie uzyskała dodatkowe pomieszczenie, w którym zorganizowano tak potrzebną miastu czytelnię. Oprócz działalności podstawowej, czyli udostępniania zbiorów, na wyróżnienie zasługuje popularyzacja placówki poprzez organizowanie licznych konkursów, prelekcji, wystaw i spotkań autorskich. Efekty pracy bibliotekarskiej zostały zauważone przez władze miasta i od dnia 1 września 1973 r. zwiększono zatrudnienie. Pracę rozpoczęła Alicja Gębusia. Przy dwuosobowej obsadzie biblioteka rozszerzyła działalność popularyzującą książkę, czytelnictwo, wiedzę i kulturę, w szczególności w środowisku dziecięcym.

Zasadnicze zmiany w strukturze organizacyjnej biblioteki przyniosła reforma administracyjna kraju. Jej pierwszy etap dokonany w 1973 r. polegał na tworzeniu gmin w miejsce dotychczasowych gromad. Z bibliotek gromadzkich utworzono filie podporządkowane powołanej Bibliotece Gminnej w Błazinach. Pod względem nadzoru merytorycznego biblioteka iłżecka podlegała Bibliotece Powiatowej w Starachowicach. W 1975 r. Iłża weszła w skład nowo utworzonego województwa radomskiego, zarazem stała się siedzibą władz miejskich i gminnych. W związku z tym z dniem 1 stycznia Biblioteka Miejska zmieniła nazwę na Miejsko-Gminną Bibliotekę Publiczną

Pracownice iłżeckiej biblioteki. Od lewej: Nina Lis, Grażyna Rożek, Urszula Barszcz, Urszula Grudzierni, Teresa Niewczas, Małgorzata Kosel, Inna Myszka, Katarzyna Pomorska

i wraz z filiami podlegała bezpośrednio opiece merytorycznej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Radomiu.

W 1978 r. zwiększona została sieć iłżeckich placówek poprzez utworzenie nowej filii bibliotecznej w Maziarzach. Od 1 stycznia 1979 r. biblioteka w Iłży pełniła funkcję placówki ponadgminnej, obejmującej zasięgiem obszar gmin: Iłża i Rzecznów. W latach 70. XX w. doceniono działalność bibliotek na terenie gminy Iłża i przyznano im pierwsze miejsce w długofalowej i wielowątkowej akcji regionalnej „Krajobrazy Gmin Ziemi Radomskiej”.

W 1987 r. biblioteka była współorganizatorem I Dni Leśmianowskich, które na stałe wpisały się w kalendarz ogólnopolskich imprez kulturalnych organizowanych w Iłży.

W rocznicę 750-lecia nadania praw miejskich Iłży, 20 listopada 1989 r., nastąpiło uroczyste otwarcie biblioteki w nowym lokalu przy ul. Warszawskiej, w budynku wielofunkcyjnym, w którym mieści się do dziś. W pomieszczeniach biblioteki utworzone zostały następujące agendy: wypożyczalnia dla dorosłych, czytelnia ogólna i internetowa, oddział dla dzieci, a w niedługim czasie powstała wypożyczalnia kaset wideo. W 1990 r. Maria Chłopek odeszła na emeryturę. Obowiązki dyrektora przejęła długoletnia bibliotekarka – Teresa Niewczas.

W związku z wejściem w życie w 1990 r. Ustawy o samorządzie terytorialnym biblioteka stała się placówką samorzą-

dową, obejmuje swym zasięgiem teren miasta i gminy Iłża. W 1991 r. zmniejszyła się obsada kadrowa biblioteki i filii wiejskich, niemniej sieć bibliotek nie uległa zmniejszeniu. Nadal jest ich siedem: Błaziny, Jasieniec Iłżecki, Krzyżanowice, Pakosław, Sereźdźce, Chwałowice, Maziarze.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Sztuki 20 czerwca 2000 r. iłżecka biblioteka została wpisana do rejestru instytucji kultury prowadzonych przez Urząd Miasta i Gminy Iłża, stając się samorządową instytucją kultury posiadającą osobowość prawną.

Przy bibliotece działa Koło Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich okręgu radomskiego. Biblioteka nieustannie zabiega o wzbogacanie księgozbioru poprzez zakup, nieodpłatne pozyskiwanie książek od różnych wydawnictw oraz organizację kiermaszów „Taniej książki”.

Współpraca z samorządem od początku układała się pomyślnie. Opieka merytoryczna Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu prowadzona jest bardzo dobrze, dyrektorzy i instruktorzy służą radą i pomocą w wielu przypadkach. Wykształcona kadra, jej zaangażowanie, solidna praca całego zespołu sprzyja dobrej atmosferze.

Oprócz dotacji podmiotowej, jaką biblioteka otrzymuje od organizatora, stara się zdobywać środki pozabudżetowe od różnego rodzaju instytucji, stowarzyszeń, fundacji. Pierwszy grant uzyskaliśmy w roku 2000 od Fundacji Batorego na zorganizowanie

Elżbieta Dębska podczas koncertu w iłżeckiej bibliotece

działań, wspólnie z młodzieżą, na temat Unii Europejskiej zatytułowanych „Polska oknem do Europy”.

W tym czasie placówka rozpoczęła działalność wydawniczą. Jedną z pierwszych publikacji były „Legends iłżeckie” opracowane przez bibliotekarkę Małgorzatę Kosel i Grażynę Rożek. W kolejnych latach ukazywały się inne opracowania dotyczące regionu. Między innymi wydane zostały dwa foldery dotyczące historii i zabytków Iłży oraz książka „Kapliczki, figury i krzyże przydrożne gminy Iłża” autorstwa Łukasza Babuli. Wydanie zostało sfinansowane z grantu z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Biblioteka była również koordynatorem prac nad bardzo wyczekiwany i potrzebnym wydawnictwem „Miasto w nowej odsłonie – monografia Iłży”. Jednak najliczniejszy nasz dorobek wydawniczy to zbiorki poezji regionalnego poety Jana Czarneckiego. Jego ostatni tomik „Moja topola” został zgłoszony do Nagro-

dy Literackiej Miasta Radomia 2017. W roku jubileuszu 70-lecia biblioteka udało się wydać jeszcze jedną publikację dla dzieci „Kaczka – legenda Iłży” autorstwa radomianina Wojciecha Krupy. Biblioteka stara się gromadzić i upowszechniać wszystko, co dotyczy regionu.

Dzięki zaangażowaniu i bardzo dobrej współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną w Radomiu oraz przychylności księdza proboszcza Stanisława Stysia wszystkie zbiory biblioteki przykościelnej z Iłży zostały zdigitalizowane i udostępnione w zbiorach Radomskiej Biblioteki Cyfrowej, które przeglądać można przez internet.

Od 2015 r. cała sieć iłżeckich bibliotek jest skomputeryzowana.

Grant pozyskany w 2016 r. z Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Infrastruktura Bibliotek” oraz wsparcie lokalnego samorządu pozwoliły w ubiegłym roku zbudować windę oraz pochylnię dla osób niepełnosprawnych, dzięki czemu w naszej placówce nie ma już barier architektonicznych. Zapewnienie dostępu do usytuowanych na drugim piętrze wypożyczalni i czytelnia dla dorosłych było dla nas priorytetem, abyśmy mogli pomóc naszym czytelnikom, osobom starszym i niesprawnym ruchowo w dotarciu i ko-

rzystaniu z naszych zbiorów. Oprócz podstawowej, typowo bibliotecznej działalności, organizujemy wiele konkursów, spotkań autorskich, spektakli teatralnych, lekcji bibliotecznych dla najmłodszych oraz młodzieży, a dla dorosłych warsztaty manualne, komputerowe. W bieżącym roku rozpoczął działalność Dyskusyjny Klub Książki.

Organizacja tych spotkań nie byłaby możliwa, gdyby nie bardzo dobra współpraca ze środowiskiem a przede wszystkim z instytucjami kultury: Muzeum Regionalnym, Domem Kultury, Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Sportu i Rekreacji oraz ze stowarzyszeniami: Towarzystwem Ochrony i Promocji Zawodów Gińących, a także z Itzeckim Towarzystwem Naukowo-Historycznym. Dzięki tej współpracy udaje się organizować imprezy plenerowe takie jak Itzecki Jarmark Sztuki Ludowej, Noc Świętojańską, a także Narodowe Czytanie czy też Akademię Pana Jana. Systematyczna i owocna jest współpraca z przedszkolami. Zarówno z Samorządowym Przedszkolem, jak i z Niepublicznym Przedszkolem Bajkowy Dworek. Konkursy, głośne czytanie, wycieczki, lekcje biblioteczne organizowane przez Gosię Kosel z oddziału dla dzieci cieszą się bar-

Gratulacjom i życzeniom nie było końca

dzo dużym zainteresowaniem. Jesteśmy wdzięczni dyrektorom i nauczycielom szkół wszystkich szczebli za współpracę, bo dzięki niej w naszej gminie udaje się organizować dużo dodatkowych form pracy dla dzieci oraz młodzieży, których przesłaniem jest książka, wiedza i zagospodarowanie ich wolnego czasu. Zorganizowane z okazji jubileuszu biblioteki spektakle teatralne dla dzieci, młodzieży oraz spotkanie autorskie z Agnieszką Lingas-Łoniewską cieszyły się bardzo dużym powodzeniem, czego dowodem są wpisy w kronice.

Podczas uroczystości jubileuszowych dyrektor biblioteki serdecznie podziękowała profesorowi Rochowi Sulimie i jego małżonce za pomoc w wydaniu i opracowaniu publikacji regionalnych (zbiorków poezji Jana

Czarneckiego). Wyrazy wdzięczności skierowała także do Norberta Jastalskiego, itzeckiego plastyka, za pomoc w opracowaniu nowego logo biblioteki, jak również za pomoc w opracowaniu historii itzeckiej biblioteki, prezentowanej na siedmiu rollupach ustawionych na klatce schodowej w oddziale dla dzieci i czytelników.

Serdeczne podziękowania skierowane zostały do dyrekcji i pracowników Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu za wieloletnią współpracę i pomoc merytoryczną. Nie zabrakło podziękowań dla władz samorządowych, radnych za pomoc w rozwiązywaniu bibliotecznych codziennych problemów finansowych i merytorycznych. Nie sposób było wymienić indywidualnie wszystkich, którzy w jakiś sposób wsparli bibliotekę i na przestrzeni lat pomogli w jej rozwoju i działalności.

Największe podziękowania skierowane zostały do byłych i obecnych pracowników placówki. Podsumowując swoje wystąpienie, Teresa Niewczas powiedziała, że aktualny kształt placówki, jak również jej działalność to zasługa całego zespołu, z którego jest dumna. Życzyła wszystkim i również sobie następnych okrągłych jubileuszy.

Po wystąpieniu dyrektor biblioteki zaprezentowane zostały najważniejsze wydarzenia z historii placówki. Multimedialną prezentację przygotowały i przedstawiły bibliotekarki Grażyna Rożek i Katarzyna Pomorska.

Gratulacjom i życzeniom nie było końca. Otrzymaliśmy dużo kwiatów, prezentów i mnóstwo ciepłych życzeń, złożonych na ręce pani dyrektor. Oprawę muzyczną spotkania stanowił koncert w wykonaniu Elżbiety Dębskiej, aktorki, kompozytorki, a przed wszystkim wyjątkowej polskiej piosenkarki. Ukończyła Szkołę Muzyczną II st. oraz Akademię Teatralną we Wrocławiu. Podczas studiów pracowała we Wrocławskiej Operze, z którą odbyła tournée po Włoszech. Będąc aktorką, grała w wielu filmach, a także współtworzyła do nich muzykę. Jednak swoje miejsce odnalazła dopiero w muzyce. Podczas koncertu wykonała kilka utworów własnych, Leonarda Cohena i Macieja Zembatego.

Na zakończenie uroczystości gościom zostali poczęstowani specjalnie przygotowanym na tę okazję tortem w kształcie książki.

Teresa Niewczas
dyrektor M-GPB w Itży

70-lecie Gminnej Biblioteki Publicznej w Zakrzewie

Zofia Maj, Izabela Krasińska

*Biblioteka gromadzi bogactwa wieków i pokoleń,
mogą z nich czerpać bez miary nieprzeliczone tłumy,
a nigdy nam nie poskąpi ani mądrości, ani światła.*

Jan Wiktor

20 października 2017 r. Gminna Biblioteka Publiczna w Zakrzewie świętowała 70-lecie swojego istnienia. Uroczyste obchody jubileuszu rozpoczęły się od prezentacji multimedialnej, przedstawiającej historię i obecną działalność instytucji. Towarzyszyła jej wystawa fotografii i dokumentów związanych z pracą biblioteki od 1947 do 2017 r., a także wystawa najstarszych książek w zbiorach biblioteki i egzemplarzy opatrzonych autografami autorów.

Z okazji jubileuszu biblioteka otrzymała liczne odznaczenia i wyrazy uznania dla swojej działalności.

Marszałek województwa mazowieckiego przyznał Gminnej Bibliotece Publicznej w Zakrzewie niezwykle prestiżowy Pamiątkowy Medal PRO MASOVIA. W imieniu Zarządu Województwa Mazowieckiego wręczył go wicemarszałek Rafał Rajkowski.

Biblioteka otrzymała także medal „W dowód uznania” za zasługi dla bibliotekarstwa, przyznany przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, tym

cenniejszy, że otrzymany w 100-lecie istnienia SBP. Wnioskodawcą był radomski oddział Stowarzyszenia, działający przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Radomiu. Podczas uroczystości uzasadnienie wniosku przedstawiła Mariola Turek, przewodnicząca oddziału. Medal w imieniu Zarządu Głównego SBP wręczyła Bogumiła Tabota, wiceprzewodnicząca mazowieckiego oddziału SBP.

Prezes Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki” Cezary Nowek gratulował bibliotece osiągnięć w pracy na rzecz rozwoju społeczno-kulturalnego mieszkańców i wręczył nadane przez Stowarzyszenie „Obywatelskie Grand Prix”.

W imieniu Starostwa Powiatowego w Radomiu medal „Zasłużony dla Powiatu Radomskiego” wręczyli: Teresa Bartosiewicz przewodnicząca Rady Powiatu, starosta Mirosław Ślifirczyk oraz wicestarosta Leszek Margas.

Otrzymaliśmy także gratulacje i podziękowania z okazji jubileuszu 70-lecia od władz gminy Zakrzew. Złożyli

Fragment wystawy jubileuszowej

je wójt gminy Sławomir Białkowski i sekretarz Marzenna Nosowska.

Podczas uroczystości zostały odczytane listy gratulacyjne, m.in. od Adama Struzika – marszałka województwa mazowieckiego oraz dyrekcji Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego.

Anna Skubisz-Szymanowska, dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu, skierowała do dyrekcji i pracowników naszej Biblioteki list z życzeniami i gratulacjami, który odczytała Ewa Ukleja, kierownik Działu Instrukcyjno-Metodycznego MBP.

Otrzymaliśmy również życzenia i upominki od bibliotekarzy z Radomia, powiatu radomskiego, dyrektorów szkół i placówek współpracujących

z naszą biblioteką, a także od naszych wiernych czytelników.

W części artystycznej widzowie mogli obejrzeć występ uczniów Zespołu Szkół Integracyjnych – Publicznej Szkoły Podstawowej nr 14 im. Jana Pawła II w Radomiu, współpracującego z biblioteką. Przygotowany specjalnie na jubileusz stand-up w zabawny i niebanalny sposób pokazywał bibliotekę i poglądy młodych ludzi na temat czytania książek. Scenariusz napisała Ewelina Krasińska, a wystąpili dwaj uczniowie – Wojciech Piwoński i Filip Pronin.

Jubileusz uświetnił koncert zespołu Wyspy Dobrej Nadziei. Grupa pochodzi z Warszawy i wykonuje piosenki z autorską muzyką do słów Jonasza Kofty, Edwarda Stachury i Konstante-

go Ildefonsa Gałczyńskiego. Zespół bierze udział w ogólnopolskich festiwalach piosenki poetyckiej, literackiej i studenckiej. Wyspy Dobrej Nadziei występowały u boku takich wykonawców jak: Stare Dobre Małżeństwo, Wolna Grupa Bukowina, Elżbieta Adamiak czy Antonina Krzysztoń. Założycielem zespołu jest Adam Tkaczyk, który jest również wokalistą, gitarzystą, autorem muzyki i kierownikiem artystycznym.

Na zakończenie obchodów 70-lecia Gminnej Biblioteki Publicznej w Zakrzewie goście zostali zaproszeni na jubileuszowy tort.

Historia Gminnej Biblioteki Publicznej w Zakrzewie

17 lutego 1947 r. Zarząd Gminy podjął uchwałę o utworzeniu w Zakrzewie stałej biblioteki publicznej. Do pracy w bibliotece została powołana nauczycielka szkoły podstawowej w Zakrzewie Maria Szczepanik, która ukończyła dwutygodniowy kurs bibliotekarski. Początkowo wykonywała swoją pracę bezpłatnie. W prowadzeniu placówki pomagał jej mąż Jan Szczepanik. W kolejnych latach to on prowadził bibliotekę.

W 1945 roku wraz z mężem wróciliśmy do rodzinnego Zakrzewa. Dowiedziałam się od ludzi, że tutaj była biblioteka, ale niewielki księgozbiór ocalał. Przywiązani do

polskiego języka chłopci przechowali książki i dzięki temu one ocalały. Droga usilnej prośby, czasem perswazji, odzyskałam ocalałe pozycje i [...] założyłam bibliotekę – tak początki biblioteki wspomina Maria Szczepanik w wywiadzie zamieszczonym w „Życiu Radomskim” 21 maja 1984 r.

Biblioteka rozpoczęła działalność w grudniu 1947 r. Pierwsze książki wpisano do księgi inwentarzowej 3 stycznia 1948 r. Były to głównie wydania przedwojenne. Księgozbiór składał się w dużej mierze z darów mieszkańców Zakrzewa oraz książek przekazanych przez Ministerstwo Oświaty, Centralny Zarząd Bibliotek oraz Bibliotekę Powiatową w Radomiu.

W 1952 r. biblioteka uzyskała samodzielny lokal o powierzchni niespełna 14 m kw.

W latach 50. XX w. biblioteka w Zakrzewie była jedną z najlepszych w powiecie radomskim. Uczestniczyła w wielu konkursach, akcjach propagujących czytelnictwo i wiedzę, organizowała imprezy z okazji świąt państwowych, rocznic itp. W 1954 r. po raz pierwszy przystąpiła do corocznego Ogólnopolskiego Konkursu Czytelników Wiejskich. Zdobyła Proporzec Przechodni przyznawany przez powiatową komisję konkursową „przodującym wsiom” oraz nagrodę pieniężną.

Kolejne lata były niełatwe dla naszej biblioteki. W dramatycznych okolicznościach, podczas pożaru własnego domu, zmarł Jan Szczepanik. Częste

Od lewej wicestarosta radomski Leszek Margas, przewodnicząca Rady Powiatu Teresa Bartosiewicz, dyr. biblioteki Zofia Maj, starosta radomski Mirosław Ślifizczyk

zmiany kadrowe, które miały miejsce w następnych latach, nie były korzystne dla funkcjonowania placówki. Biblioteka borykała się także z trudnościami lokalowymi. Zajmowała niewielkie pomieszczenie w drewnianym, rozpadającym się budynku. W 1968 r. inspektor BHP uznał, że budynek, w którym znajduje się biblioteka, nie nadaje się do użytkowania. Placówka została zamknięta. W lipcu 1969 r. księgozbiór został przeniesiony do lokalu po Ośrodku Zdrowia w siedzibie Gromadzkiej Rady Narodowej o powierzchni 30 m kw., w którym mieściła się do roku 1977.

W 1966 r. pracę w bibliotece rozpoczęła Wanda Sikora, która pełniła funkcję kierownika przez 38 lat. W roku

objęcia biblioteki przez Wandę Sikorę była ona nadal małą biblioteką gromadzką, mieszczącą się w ciasnym lokalu. W 1975 r. Gromadzka Biblioteka zmieniła nazwę na Gminna Biblioteka Publiczna. Miało to związek z nowym podziałem administracyjnym powiatów i gmin. Dotychczasowa Gromada Zakrzew od 1 stycznia 1975 r. stała się siedzibą gminy o tej samej nazwie.

W 1977 r. biblioteka została przeniesiona do nowego budynku urzędu gminy, gdzie otrzymała cztery małe pokoje. Placówka funkcjonowała tam do 2012 r.

W 1990 r. biblioteka stała się jednostką samorządową, prowadzoną przez gminę Zakrzew. Lata 90. to czas dużych zmian w działaniu naszej

Nagrodę od SBP wręczając (od lewej) Mariola Turek – przew. oddziału radomskiego, Bogumiła Tobota – wiceprzew. Warszawskiego Okręgu SBP, Alicja Śliwa, Bożena Starzyńska

placówki. Jedną z nowości było utworzenie wypożyczalni kaset wideo, które przez kolejne lata cieszyły się nie słabnącym zainteresowaniem.

W 2004 r., po niemal 40 latach pracy, na emeryturę odeszła Wanda Sikora. Kierowniczką biblioteki została Zofia Maj.

W 2005 r. Gminna Biblioteka Publiczna w Zakrzewie stała się samodzielną instytucją kultury. Do placówki zakupiono pierwsze komputery. Dzięki programowi MAK z Biblioteki Narodowej zaczęto tworzyć komputerową bazę książek. Od 2016 r. korzystamy z elektronicznego systemu wypożyczeń w programie MAK+.

Nasza biblioteka posiada trzy filie biblioteczne: w Taczowskiej Woli,

w Gulinku oraz w Bieliszce (od listopada 2017 r. w Wacynie). Wszystkie placówki są w pełni skomputeryzowane i posiadają katalogi online. Współpracują z biblioteką gminną, ze szkołami i domami ludowymi z terenu gminy, z którymi organizują m.in. spotkania autorskie dla dzieci i młodzieży. W Gulinku i Taczowskiej Woli odbyły się spotkania z W. Chotomską, A. Frączek, G. Kasdepke, J. Papuzińską, W. Drabikiem, B. Ostrowicką, M. Strękowską-Zarembą.

W 2009 r. rozpoczęła się budowa nowej siedziby naszej biblioteki, która zakończyła się dwa lata później. 25 maja 2012 r. miało miejsce uroczyste otwarcie Gminnego Centrum Informacji, Edukacji i Kultury, nowej

Gratulacje od MBP w Radomiu. Od lewej Zofia Maj, Ewa Ukleja, Mariola Turek, Alicja Śliwa

siedziby Gminnej Biblioteki Publicznej w Zakrzewie. Nasza biblioteka po wielu latach zyskała lokal na miarę swoich potrzeb. Budynek o powierzchni 586 m kw., przystosowany do obsługi osób niepełnosprawnych, wyposażony w nowoczesny sprzęt. Mieści się tu wypożyczalnia dla dzieci i dorosłych, czytelnia regionalna, czytelnia czasopism, pracownia internetowa, sala widowiskowo-odczytowa. Posiadamy bogaty księgozbiór ze wszystkich dziedzin wiedzy, który jest stale uaktualniany. Regionalne zbiory biblioteczne są naszą chlubą. Gromadzimy czasopisma lokalne, wycinki prasowe, dokumenty życia społecznego, publikacje o gminie Zakrzew oraz o powiecie radomskim, stare fotografie, a także książki

autorów związanych z gminą Zakrzew: Michała Sobola oraz Grażyny Jeromin-Gałuszki.

Nasza biblioteka od wielu lat współpracuje ze szkołami z terenu gminy oraz Miejską Biblioteką Publiczną w Radomiu.

Stale organizujemy spotkania autorskie (m.in. z Joanną Olech, Wojciechem Wiślakiem, Zofią Stanecką), konkursy (ortograficzny, fotograficzny, plastyczny) i warsztaty edukacyjne (scenopisarskie ze Zbigniewem Masternakiem, fotograficzne z Wojciechem Stanem).

Przygotowujemy wystawy malarstwa, rzeźby i fotografii: wystawa rzeźb Eugeniusza Wojtyły, wystawa zabytkowych kart pocztowych, wysta-

Jubileuszowy tort

wa ikon ks. Stanisława Drąga, wystawa malarstwa Henryka Sarny, odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęcającej Józefa Baćmęgi, wystawa fotografii Barbary Polakowskiej, akwareli Doroty Kowalik-Nienartowicz, wystawa „Zakrzew Janowi Pawłowi II”, wystawa Muzeum Historii Żydów Polskich Polin, wystawa „600 lat parafii Zakrzew”.

Organizujemy koncerty oraz spotkania z ciekawymi i znanymi ludźmi ze świata muzyki, sztuki, nauki, literatury, a nawet kuchni (Karol Okrasa) i prawa (sędzia Anna Maria Wesołowska).

Koncerty: noworoczny zespołu Humi Accordion Band, muzyki Fryderyka Chopina, koncert „Szostakowicz – groteska i tragizm”, „Zakrzewskie

zapusty”, muzyki żydowskiej – Mazel Tov Clarinet Quartet, Kapela Niwińskich, Kapela Wójcików.

Spotkania, wieczory poetyckie i pokazy filmów: wieczór poezji ks. Jana Twardowskiego w wykonaniu Adama Woronowicza i Janusza Stobla, wieczór poezji Michała Sobola z udziałem poety oraz aktora Adama Woronowicza, spotkanie i koncert Krzesimira Dębskiego, spotkanie z Wojciechem Krupą, z Krzysztofem „Kulwietsem” Kulickim, Grażyną Jeromin-Gałuszką, z prof. Andrzejem Bieńkowskim, pokaz filmu i spotkanie z reżyserem obrazu „Niezlomni za drutami Auschwitz”.

W naszej bibliotece odbywają się szkolenia i konferencje naukowe: Mię-

dzynarodowa Konferencja Naukowa Doktorantów „XX-lecie międzywojenne w kulturze polskiej”, ogólnopolska konferencja „Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym”, konferencja naukowa „1050 lat chrztu Polski”, „600 lat parafii Zakrzew”, konferencja „Produkty tradycyjne i regionalne”, szkolenia dla rolników, przedsiębiorców, nauczycieli.

Organizujemy także wydarzenia kulturalne: „Karawana kultury, Wędrujący festiwal sztuki i animacji” – Teatr Bajlandia, Teatr Ewolucji Cienia, Stowarzyszenie SCENA 96, Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA.

Co roku bierzemy udział w festynie rodzinnym „Rycerze Bogurodzicy” oraz w dożynkach gminnych w Taczowie. Organizujemy zajęcia dla najmłodszych czytelników podczas wakacji i ferii.

Współpracujemy z Urzędem Gminy przy realizacji projektów europejskich, dzięki czemu uzyskaliśmy dodatkowe wyposażenie (np. pianino, ścianki wystawowe, projektor i nagłośnienie, dywan interaktywny, ploter).

Uczestniczymy w programach skierowanych do bibliotek: Program Rozwoju Bibliotek, Kraszewski. Komputery dla Bibliotek, Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa, Cyfrowe Archiwum Tradycji Lokalnej i in.

Prowadzimy również stronę internetową oraz fanpage na Facebooku.

W 2016 r. przystąpiliśmy do Konsorcjum Bibliotek Publicznych Powiatu Radomskiego. Nasi czytelnicy

zyskali dostęp online do książek elektronicznych na platformie IBUK Libra.

Gminna Biblioteka Publiczna w Zakrzewie ma już 70 lat. Przez ten czas wiele się zmieniło, jednak idea pozostała wciąż ta sama – chcemy pokazać kolejnym pokoleniom, że czytanie jest piękne i wartościowe. Odkrywa przed nami nowe światy, kultury i tradycje, poszerza horyzonty, czyni nas wrażliwymi i mądrymi.

Oficjalnie nasza biblioteka istnieje od 1947 r. Zapiski w starej kronice bibliotecznej oraz odnalezione pieczątki świadczą jednak o tym, że biblioteka mogła funkcjonować już przed wojną. To jeszcze nowy, niezbadany ślad w historii naszej placówki i zarazem dowód na to, że potrzeba czytania jest silniejsza od upływającego czasu, od wojennych zawieruch i zapomnienia. Zatem, czytajmy.

Zofia Maj
dyrektor GBP w Zakrzewie

Izabela Krasieńska
pracownik Muzeum Etośu Rycerskiego
w Taczowie i GBP w Zakrzewie

Jubileusz 70-lecia Gminnej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Rzeczniowie

Krystyna Wójtowicz

W obecności władz samorządowych gminy i powiatu, dyrektorów instytucji samorządowych, przedstawicieli stowarzyszeń, czytelników, przyjaciół biblioteki, pracowników byłych i obecnych, bibliotekarzy z bibliotek gminnych powiatu lipskiego oraz Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Ilży, przedstawicieli Twojego Radia Lipsko – 23 września 2107 r. odbyła się uroczystość jubileuszu 70-lecia istnienia i działalności biblioteki gminnej w Rzeczniowie. Święto biblioteki połączone było z obchodami 150-lecia powstania gminy Rzecznów.

Na program oficjalny złożyły się: wystąpienie okolicznościowe wójta gminy Rzecznów Karola Burka, rys historyczny dotyczący gminy przedstawiony przez Justynę Niedzielę-Gawlik oraz wystąpienie dyrektorki biblioteki „Biblioteka na miarę marzeń”, w którym Krystyna Wójtowicz odniosła się do historii placówki i obecnej działalności oraz jej osiągnięć.

Podczas tego święta nie zabrakło oczywiście życzeń, gratulacji od bardzo wielu przyjaciół bibliotekarzy, za które składamy serdeczne podzięko-

wania. Zaproszeni goście podkreślali rolę biblioteki publicznej w środowisku lokalnym. W liście gratulacyjnym od przewodniczącej Rady Gminy Barbary Gębusi i wójta gminy Karola Burka znalazły się słowa podziękowania dla pracowników biblioteki „za trud, poświęcenie i wielkie zaangażowanie w rozwój czytelnictwa i upowszechnianie lokalnej kultury oraz za umiejętność tworzenia dla czytelników inicjatyw pogłębiających szacunek do słowa pisanego”.

W trakcie uroczystości dyrektor biblioteki wręczyła pamiątkowe dyplomy dla wieloletnich czytelników: Marii Węgrzeckiej, Lidii Wojtas, Agnieszki Gajos, Barbary Zaborskiej, Stanisława Pastuszki i Teresy Chamerskiej. Podziękowanie za wieloletnią współpracę bibliotekarze skierowali również do samorządu lokalnego, dyrektorów szkół i grona pedagogicznego, stowarzyszeń. Bowiern placówka współpracuje z wieloma instytucjami, stowarzyszeniami i organizacjami lokalnymi (m.in. szkołami, przedszkolami, Urzędem Gminy, Starostwem Powiatowym, stowarzyszeniem „Senior”, stowarzyszeniem Tworzyć Edukować

Krystyna Wójtowicz odbiera gratulacje od wójta Karola Burka

Rozwijając, parafiami, Kołem Gospodyń Wiejskich, Lipskim Centrum Kultury, Biblioteką Pedagogiczną w Lipsku, Państwową Strażą Pożarną w Lipsku, miejscowymi jednostkami OSP).

Część artystyczną uświetnił występ Szymona Wrony, Kuby Skrobisza, Kingi Olesińskiej i Klaudii Miller w minisztuce teatralnej o bibliotekarzach autorstwa Agaty Widzowskiej-Pasiak. Miała ona pokazać wielobarwność zawodu bibliotekarza, pobawić się w łamanie stereotypów.

Podsumowaniem dwu podniosłych jubileuszy 150-lecia gminy Rzecznów

i 70-lecia Gminnej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Rzeczniowie był koncert najpiękniejszych melodii musicalowych i operetkowych „La musica mio amore” w wykonaniu Anny Kutkowskiej-Kass (sopran), Mirosława Starza (tenor), Roberta Morawskiego (akompaniament) i Wandy Bargiełowskiej-Bargeyflo (prowadzenie koncertu).

Ponadto zaprezentowano wystawę: fotografii dotyczących podejmowanych działań przez bibliotekę oraz unikatową kolekcję prezentującą stare fotografie mieszkańców gminy Rzecznów.

niów „Historia zamknięta w fotografii” jako efekt projektu „Kultura nie tylko w jogurcie”, realizowanego przez Grupę Nieformalną „Pracownia Dobrych Pomysłów”.

Biblioteka przygotowała także okolicznościową publikację oraz zakładkę do książek, upamiętniające jubileusz 70-lecia.

Wystąpienie dyrektor Gminnej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Rzecznowie Krystyny Wójtowicz „Biblioteka moich marzeń”:

W dzisiejszym dniu powiedziano już dużo podniosłych słów. Bo 150 lat gminy i samorządu gminnego to działalność wielu osób na rzecz rozwoju nas wszystkich. Przy tym święcie 70 lat biblioteki publicznej dla jednych znaczyć może wiele, dla innych zupełnie odwrotnie.

To dzisiejsze święto, na które Państwo zechcieli przybyć, znaczy dla nas bardzo dużo. Wśród zacnego grona zgromadzonych tu osób ta instytucja kultury ma swoich sprzymierzeńców, przyjaciół, których serdecznie wita cały zespół Gminnej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w składzie: Krystyna Wójtowicz – dyrektor, Bożena Giemza – bibliotekarz i główny księgowy biblioteki, Marzena Wójcik – instruktor, Mariola Kruk i Stanisława Makowska – bibliotekarze filii bibliotecznych w Grabowcu i w Pasztovej Woli.

Moje krótkie wystąpienie nazwałam „Biblioteka na miarę marzeń”.

Igor Zalewski, dziennikarz młodszego pokolenia zainspirowany pewnym wpisem w internecie napisał artykuł dotyczący bibliotek publicznych. Wpis ten był następującej treści: „Hejka! Moja siostra bardzo wciągnęła się w czytanie. Nie wiecie, czy istnieje coś takiego jak wypożyczalnia DVD, tylko, że z książkami?”. Dziennikarz, ironizując trochę, odpowiedział, że ma dobrą wiadomość. Jest coś takiego. Nazywa się biblioteka. Dodał, że są to chyba najlepiej działające instytucje publiczne w Polsce.

A jak się ma nasza dostojna Jubilatka? Istnieje już 70 lat. Znajdują się w niej nie tylko najciekawsze dzieła znane z historii literatury, lecz także wspaniali czytelnicy, którzy wciąż oczekują na książki, które dopiero powstaną. W historii jubilatki zapisuje się wielkimi zgłoskami każdy czytelnik. Ale na wspomnienie zasługują także pierwsi bibliotekarze. W bibliotece gminnej w Rzecznowie byli nimi: Stanisława Piskozub, Czesław Waszko, oraz przez ponad 30 lat pani Alina Mroczkowska.

W filii bibliotecznej w Grabowcu pracowały: Zofia Skrzypczyk do 1963 r., potem Zofia Strużyna późnej Skrobisz (1963–1990), Zofia Kozera (1991), Danuta Kiepas (1991–1992). Bibliotekę w Pasztovej Woli prowadziły: Anna Drab, Maria Broś, następnymi pracownikami były kolejno:

Kazimiera Jaroszek, Barbara Sar, Alicja Wróbel, Teresa Pisarek, Bożena Skrzypczyk, Zofia Kiepas.

Wróćmy jednak do naszych wiernych czytelników, którzy niezmiennie mają duszę poszukiwaczy. Stawiają przed nami nowe wyzwania. I dobrze! Dlaczego? – pytają Państwo? Bo dzięki ich potrzebom i wymaganiom tak zacna jubilatka nigdy nie stoi w miejscu.

Łagodnie dokonał się w naszej gminie skok bibliotek publicznych w XXI w. A wszystko dzięki zrozumieniu władz samorządowych i kreatywności obecnego zespołu bibliotekarzy. Realizowane przez nas nowe formy aktywności są zgodne z oczekiwaniami czytelników i odbiorców. Aby sprostać wyzwaniom XXI w. od wielu lat wprowadzamy atrakcyjne formy warsztatowe, organizujemy spotkania literackie i tematyczne, jesteśmy organizatorami wystaw promujących regionalnych i lokalnych twórców. Dostrzegamy potencjał mieszkańców naszej gminy (młodych i starszych) i potrafimy odpowiedzieć na potrzebę chwili i jesteśmy otwarci na każdą inicjatywę oddolną!

Doszły tu jeszcze czynniki zewnętrzne, takie jak chociażby Program Rozwoju Bibliotek, ogólnopolskie akcje czytelnicze czy też pozyskiwanie przez naszą bibliotekę środków zewnętrznych, jak chociażby funduszy na zakup nowości wydawniczych z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Publiczne placówki biblioteczne na terenie naszej gminy nie ograniczają się tylko do roli gromadzenia, udostępniania, przechowywania zbiorów, chociaż to jest nadal najistotniejsze z zadań. Idziemy jednak w kierunku nowoczesności, mając na uwadze potrzeby naszych odbiorców. Jako pierwsza w naszym powiecie lipskim, i dotąd jedyna biblioteka, przystąpiliśmy do współpracy z Mazowiecką Biblioteką Cyfrową, gdzie do naszych regionalnych zbiorów w roku 2016 odnotowano 26 tys. wejść. Pod koniec 2016 r. przystąpiliśmy do Konsorcjum Bibliotek Publicznych Powiatu Radomskiego i Wschodniego Mazowsza, proponując czytelnikom korzystanie ze zbiorów zgromadzonych w bazie lbuk.pl.

Niebagatelnym krokiem dla rozwoju i zdobywania doświadczeń jest pełnienie roli biblioteki powiatowej dla powiatu lipskiego od 2006 r. Merytorycznie wypełniamy te zadania dla czterech bibliotek gminnych, jednej miejsko-gminnej. Naszym priorytetem jest doprowadzenie do unowocześnienia usług bibliotecznych oraz poprawy prestiżu bibliotek publicznych w środowiskach lokalnych.

Nadal najważniejsza dla nas jest popularyzacja książki i czytelnictwa oraz wiedzy o regionie. Dlatego zapraszamy naszych czytelników do udziału w akcjach czytelniczych o zasięgu krajowym: „Cała Polska Czyta Dzieciom”, „Czytam sobie w bibliotece”, „Odjazdowy Bibliotekarz”, „Naro-

dowe Czytanie”, „Tydzień Bibliotek”. Książkę i czytelnictwo promujemy podczas spotkań autorskich, wystaw, wernisaży, lekcji bibliotecznych, konkursów oraz imprez gminnych, takich jak: „Festiwal w Dechę. Zabujaj się w Rzeczniowie”, „Ty i Ja. Rowery Dwa. Rzecznowski Rajd Rowerowy”.

Biblioteka inicjuje samodzielnie różne projekty, korzystając z grantów, np. Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży. Placówka współpracuje z wieloma instytucjami, stowarzyszeniami i organizacjami lokalnymi (m.in. szkołami, przedszkolami, Urzędem Gminy, Starostwem Powiatowym, Stowarzyszeniem „Senior”, Stowarzyszeniem Twórcy Edukować Rozwijając, parafiami, Lipskim Centrum Kultury, Biblioteką Pedagogiczną w Lipsku, Państwową Strażą Pożarną w Lipsku, miejscowymi jednostkami OSP).

Utrzymujemy stały kontakt z miejscowymi mediami: Twoim Radiem Lipsko, dziennikiem „Echo Dnia” oraz kwartalnikiem „Życie Powiśla”, dzięki którym mieszkańcy gminy i nasi czytelnicy mają możliwość zapoznania się z ofertą działalności bibliotek. Ponadto informacje o działaniach biblioteki widoczne są na stornie urzędu gminy, stronach biblioteki, blogach filii bibliotecznych.

Potencjał i działalność biblioteki w Rzeczniowie wielokrotnie dostrzegane były przez zewnętrzne otoczenie. Świadczyć mogą o tym wysokie miejsca w rankingach bibliotecznej statystyki oraz konkursach. M.in. du-

żym osiągnięciem było 24 miejsce w rankingu „Rzeczypospolitej” w roku 2012 oraz III miejsce w ogólnopolskim konkursie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich „Bibliotekarz Roku” dla mojej osoby. Biblioteka w Rzeczniowie była także laureatem konkursu „Partnerstwo – to nas kręci!”, w którym nagrodą było sfinansowanie i nakręcenie trzyminutowego filmu prezentującego dokonania w dziedzinie budowania współpracy partnerskiej.

Niewątpliwym sukcesem i podkreśleniem rangi podejmowanych przez rzeczniofskich bibliotekarzy działań jest wyróżnienie w konkursie „Mistrz Promocji Czytelnictwa 2016”, przyznane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.

Z ogromnym udziałem biblioteki powstały cztery publikacje: „Ziemia Lipska” t. 2; „Kartki z historii gminy Rzeczniofsów. Tradycje i współczesność” oraz w roku 2016 oczekiwany od dawna zbiór „Kuferek pełen legend. Opowieści i legendy gminy Rzeczniofsów” w partnerstwie z Nieformalną Grupą Art – Family, a także wydany w programie „Równać Szanse” zbiór wypowiedzi gimnazjalistów pt. „I co dalej?”. Ponadto dołożyliśmy starań, wspólnie z samorządem gminy i Wydawnictwem Radostowa, aby wydane zostały wspomnienia Antoniego Giemzy o rodzinie na tle Rzeczniofsa i okolic.

Jako że gmina Rzeczniofsów postawiła na turystykę rowerową, jesteśmy z nią już od pięciu lat współorganizatorem

Jubileuszowy tort

Rzeczniofskiego Rajdu Rowerowego „Ty i ja. Rowery dwa”. Nasz udział to 10 konkursów, które promują ważne wydarzenia historyczne, walory naszej małej ojczyzny. Ponadto już sześciokrotnie organizowaliśmy „Odjazdowego Bibliotekarza”, który z roku na rok przyciąga coraz nowych sympatyków bibliotek.

We współczesnej działalności bibliotekarstwa ciągle trzeba iść z duchem czasu, bowiem nowoczesne myślenie i działanie służy doskonale niu usług bibliotecznych i dostosowywaniu ich do potrzeb użytkowników. Temu wyzwaniu chcieliśmy sprostać, przy ogromnym wsparciu wójta gminy

i samorządu, składając dwa razy wniosek do programu Infrastruktura Bibliotek. Cóż, mogę powiedzieć, że to marzenie nie zostaje chyba odłożone na najciemniejszą półkę naszej biblioteki. Ten pomysł zakiełkował w nas, bibliotekarzach i władzach gminy.

Podjmując nowe wyzwania oraz zabiegając o korzystny wizerunek biblioteki jesteśmy postrzegani jako biblioteka aktywna, a tu nie bez znaczenia pozostają predyspozycje i kwalifikacje bibliotekarzy.

Jako potwierdzenie powyższych słów posłużę się wypowiedzią wieloletniej czytelniczki naszej biblioteki, która przez wiele lat aktywnie prowadziła punkt biblioteczny w miejscowości Pawliczka. Pani Lidia Wojtas pisze tak:

„Nie pamiętam, od jak dawna jestem czytelniczką biblioteki w Rzeczniewie. Trudno zliczyć książki, które przeczytałam, jeszcze trudniej oszacować, ile mojego życia spędziłam na czytaniu. Jedno jest pewne – bardzo dużo, i z całą pewnością nie był to czas stracony. Można powiedzieć, że biblioteka w Rzeczniewie to moja prawie rówieśnica. Byłam świadkiem zmian, jakie w niej zachodziły. Zmieniał się wystrój, przybywało książek, zmieniali się pracownicy, biblioteka poszerzała swoją ofertę, wkroczyły nowe technologie.

Dzisiaj biblioteka nie jest tylko wypożyczalnią książek. Dzisiaj to centrum życia kulturalnego w naszej gminie. Biblioteka rzeczniowska, po-

przez swoją działalność, promuje nasz region, pielęgnuje tradycje lokalne, łączy pokolenia. Organizowane są tu konkursy, warsztaty, jubileusze, wystawy i spotkania z utalentowanymi mieszkańcami okolicznych miejscowości.

We mnie, jako człowieku i czytelniczce, również zachodziły zmiany i jestem pewna, że niebagatelną rolę odegrały tu książki. Są jednak rzeczy, które pozostały takie same – to zawsze przyjazna atmosfera i miłe, służące pomocą Panie Bibliotekarki. Ja niezmiennie odczuwam potrzebę czytania i kontaktu z książką, a samo czytanie jest dla mnie wielką przyjemnością i nieocenioną wartością”.

Krystyna Wójtowicz

dyrektor

Gminnej i Powiatowej Biblioteki
Publicznej w Rzeczniewie

60-letnia, a coraz piękniejsza... Jubileusz Gminnej Biblioteki Publicznej w Jastrzębi

Małgorzata Skwarek

Gminna Biblioteka Publiczna w Jastrzębi ma długą, bo aż 60-letnią historię i, co może niektórych zaskoczyć, u zarania wcale nie mieściła się w Jastrzębi, ale w Wojciechowie. A było to tak...

Gromadzka Biblioteka Publiczna w Wojciechowie została zorganizowana na wniosek Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Wojciechowie 1 marca 1957 r. Kierowniczką została Genowefa Soboń, mieszkanka Jastrzębi. Biblioteka mieściła się w lokalu prywatnym i otrzymała na początek 200

książek przekazanych przez Powiatową Bibliotekę w Radomiu. Nowo powstałej bibliotece przydzielono trzy punkty biblioteczne: w Wólce Lesiowskiej, Woli Owadowskiej i w Jastrzębi, które to punkty do tej pory należały do Gromadzkiej Biblioteki w Lesiowie. Powiatowa Biblioteka wyposażała bibliotekę w Wojciechowie w dwa regały, skrzynki katalogowe i skrzyneczki na karty czytelnika, a co kwartał dosyłało kolejne partie książek. Na koniec 1957 r. biblioteka liczyła już 697 tomów, z których korzystało 99 czytelników.

Narodowe Czytanie w Jastrzębi

W roku 1959 w każdym sołectwie znajdował się punkt biblioteczny, biblioteka wraz z punktami obsługiwała 155 czytelników.

Rok 1963 rozpoczął się zmianami kadrowymi i lokalowymi. Dotychczasowa kierowniczka biblioteki Genowefa Soboń, pracująca jednocześnie w dwóch gromadzkich bibliotekach, tj. w Wojciechowie i Lesiowie, zdecydowała się prowadzić jedynie tę drugą placówkę. Zmieniono również lokalizację, biblioteka została przeniesiona z Wojciechowa do Jastrzębi, do prywatnego mieszkania Stanisława Drapały. Kierownictwo biblioteki objął Stanisław Zieliński, pochodzący z sąsiedniego Kozłowa.

Dla upowszechniania czytelnictwa i promocji biblioteki w środowisku lokalnym duże znaczenie miało otwieranie biblioteki w niedziele w godzinach od 10 do 14. Ludzie idący do kościoła zostawiali tu książki, by wypożyczyć nowe w drodze powrotnej. Mroźna zima sprawiała, że do ogrzanego lokalu biblioteki schodzili się miejscowi obywatele: jedni z ciekawości, a także chęci ogrzania się, inni zaś przychodzili po interesującą lekturę. Biblioteka była miłym, ciepłym miejscem na trasie z domu do kościoła, sklepu, przystanku PKS, Rady Gromadzkiej czy poczty. Gromadzka Biblioteka Publiczna w Jastrzębi zakończyła roczną działalność następującymi wynikami statystycznymi: w ciągu roku przybyło 507 książek, w tym 16 roczników czasopism bibliotekarskich i ogólnych.

Tak więc księgozbiór wynosił 2470 tomów, z czego 398 tomów znajdowało się w punktach bibliotecznych. Zgromadzono 554 książek dla dzieci i młodzieży, 1060 woluminów literatury pięknej dla dorosłych, 840 książek popularnonaukowych, historycznych, technicznych, rolniczych, medycznych. Biblioteka była otwarta dla czytelników 166 dni w roku, zapisano 393 czytelników, tj. o 127 więcej niż w roku poprzednim.

Rok 1964 znowu zaczął się od zmian kadrowych. Kierownik Stanisław Zieliński przeszedł do biblioteki w Lesiowie, a pani Genowefa Soboń przejęła po rocznej przerwie bibliotekę w Jastrzębi. Jednak już 22 września Gromadzka Biblioteka Publiczna w Jastrzębi zostaje przekazana przez panią Genowefę Soboń panu Stanisławowi Jańcowi. Nastąpiło to w obecności instruktora Biblioteki Powiatowej Eweliny Idzikowskiej i przedstawiciela Gromadzkiej Rady Narodowej. Lokal Biblioteki Gromadzkiej w dalszym ciągu znajdował się w mieszkaniu Stanisława Drapały.

1 sierpnia 1966 r. kierownikiem Gromadzkiej Biblioteki Publicznej w Jastrzębi została Krystyna Dreła; wcześniej odbyła dwutygodniową praktykę w Powiatowej Bibliotece Publicznej w Radomiu.

W 1968 r. biblioteka w Jastrzębi została przeniesiona do budynku Gromadzkiej Rady Narodowej, starego, drewnianego baraku, ale wewnątrz otynkowanego i widnego. Biblioteka

Przedstawienie teatralne dla dzieci

zajęła dwa pomieszczenia, z których w jednym urządzono czytelnię.

W 1969 r. biblioteka znowu zmieniała siedzibę – decyzją władz gromadzkich została przeniesiona do lokalu prywatnego, do państwa Kapustów. I znowu warunki były opłakane, mieściła się w jednym ciasnym pomieszczeniu z wyjściem prosto na dwór. Było ciasno i zimno, bo zwykła kuchnia węglowa nie była w stanie ogrzać pomieszczenia. Niemniej kierowniczka biblioteki Krystyna Dreła robiła wszystko, aby czytelnictwo rozwijać, mimo tak ciężkich warunków. Wokół biblioteki skupiało się wiele świątłych i zacnych osób – przyjaciół książki. Warto wspomnieć mieszkańca Jastrzębi Józefa Kapustę – posiadacza wielotomowej biblioteczki domowej. Człowiekiem wielce zasłużonym dla miejscowości i cieszącym się szacunkiem okolicznych mieszkańców był

Kazimierz Mróz – autor monografii „Jastrzębia: wieś powiatu radomskiego”, bibliofil i regionalista. Pan Kazimierz i jego żona Maria często służyli radą i pomocą w sprawach dotyczących prowadzenia biblioteki.

W maju 1974 r. biblioteka ponownie została przeniesiona do Wojciechowa. Co prawda uzyskała dwa dość duże pomieszczenia, ale na uboczu, z daleka od wszystkich instytucji i ośrodków. Kierowniczka biblioteki interweniowała u władz powiatowych w obawie o spadek czytelnictwa. Niestety, interwencja ta zakończyła się fiaskiem.

Po reformie administracyjnej wprowadzającej gminy w miejsce gromad, zaczęły funkcjonować biblioteki gminne. Gminna Biblioteka w Wojciechowie miała w 1974 r. pod opieką cztery filie biblioteczne i 14 punktów bibliotecznych. Do pomocy w macierzystej bibliotece oddelegowano Krystynę Sy-

gocką – pracownika filii w Mąkosach Starych. Pani Kryśka trzy razy w tygodniu dojeżdżała do biblioteki gminnej. W październiku 1975 r. kierownik biblioteki Krystyna Drela ze względów prywatnych zrezygnowała z pracy w bibliotece, kierownikiem została Krystyna Sygocka, a na jej miejsce zatrudniono Annę Sałek, dotychczasowego pracownika Urzędu Gminy. Biblioteka nadal funkcjonowała w trudnych warunkach lokalowych w Wojciechowie. Jednak w końcu nadzieja bibliotekarek na powrót placówki do Jastrzębi spełniła się. Bibliotekę przeniesiono do pustego budynku niedaleko kościoła. Wcześniej mieściła się w nim Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska. Budynek wymagał remontu, ale jak powtarzali mieszkańcy Jastrzębi: „lepszy barak wśród ludzi, niż willa na uboczu”. Ta mądrość ludowa potwierdziła się i już po dwóch miesiącach czytelnictwo znacznie wzrosło. W dalszym ciągu najserdeczniejszymi przyjaciółmi biblioteki byli państwo Mrozowie, mieszkający w sąsiedztwie.

Zmieniali się pracownicy jastrzębskiej biblioteki: na miejsce Anny Sałek zatrudniono Marylę Kowalczyk, którą zmieniła z kolei Maria Woźniak – była kierowniczką Biblioteki w Lesiowie.

W roku 1981 po raz kolejny przeniesiono bibliotekę w Jastrzębi, tym razem do prywatnego domu państwa Kapustów. Zajmowała trzy pomieszczenia, w jednym z nich urządzono czytelnię z 20 miejscami.

23 kwietnia 2001 r. nastąpiła zmiana lokalu jednej z filii GBP w Jastrzębi – w Mąkosach Starych. Cały księgozbiór został przeniesiony do budynku miejscowej szkoły. Biblioteka zajmowała jedno pomieszczenie i tak zostało do tej pory. W 2002 r. filię biblioteczną w Bartodziejach przeniesiono do lokalu szkoły podstawowej.

W 2002 r. Gminna Biblioteka rozszerzyła ofertę usług bibliotecznych. Aby ułatwić osobom starszym lub osobom z niepełnosprawnościami dostęp do książki, uruchomiono rodzaj „poczty”, czyli bibliotekarz przekazywał wspomnianym czytelnikom zestaw lektur drukowanych dużą czcionką za pośrednictwem wolontariuszy: młodzieży szkolnej lub dzieci i wnuków osób, które same nie mogły przyjść do biblioteki. Zauważono, że czytelnicy coraz częściej poszukują informacji dotyczących historii i współczesności regionu: biografii znanych i nieznanych postaci, bibliografii dotyczących miejscowości z najbliższych okolic. Dyrektor GBP systematycznie uzupełniała księgozbiór regionalny, aby sprostać potrzebom mieszkańców. Czytelnicy mieli też do dyspozycji księgozbiór dotyczący Unii Europejskiej.

W 2004 r. jastrzębska biblioteka została przeniesiona do gminnego budynku i zajęła 2 pomieszczenia o powierzchni 46 m kw., w tym samym budynku funkcjonuje do dzisiaj.

Dwie filie biblioteczne (w Bartodziejach i Mąkosach Starych) mieściły

Spotkanie senierek. Trzecia od lewej dyrektor biblioteki – Małgorzata Skwarek, trzecia od prawej pracownica filii Helena Krawczyk

się nadal w szkołach podstawowych, filia w Lesiowie zajmowała pomieszczenie po byłym Urzędzie Gminy w Lesiowie.

W 2006 r. GBP w Jastrzębi, w ramach programu Ministerstwa Edukacji i Nauki „lkonka”, otrzymała trzy nowoczesne komputery wraz z oprogramowaniem oraz drukarkę. Umożliwiło to utworzenie czytelni internetowej, dzięki której mieszkańcy gminy Jastrzębia zyskali bezpłatny dostęp do internetu. Czytelnicy mogli także pracować z pakietem Microsoft Office, drukować prace lub wyniki wyszukiwania. Czytelnia internetowa cieszyła się wielkim zainteresowaniem użytkowników. W tym samym roku dyrektor Krystyna Sygocka rozpoczęła

tworzenie komputerowego katalogu zbiorów biblioteki w programie MAK.

W 2009 r. jastrzębska biblioteka, podobnie jak pozostałe biblioteki samorządowe powiatu radomskiego, kontynuowała tworzenie baz danych w nowszym programie MAK 4.3a, wcześniej wprowadzone rekordy zostały pomyślnie skonwertowane. GBP w Jastrzębi przystąpiła do Mazowieckiego Systemu Informacji Bibliotecznej, w ramach którego zyskała sprzęt komputerowy dobrej jakości. Komputeryzacja uległa przyspieszeniu; w 2011 r. – 99 proc. opisów książek wprowadzono do bazy danych.

W 2012 r. zaistniała konieczność wybrania nowego programu bibliotecznego, oferującego pełniejszą

i szybszą informację o zbiorach oraz dodatkowe łatwiejsze w obsłudze moduły wypożyczeń, skonstrum, ewidencji itp. Biblioteka w Jastrzębi rozpoczęła pracę w systemie MAK+.

31 grudnia 2015 r. dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Jastrzębi Krystyna Sygocka po 43 latach pracy odeszła na emeryturę. Na jej miejsce została powołana Małgorzata Skwarek – dotychczasowa bibliotekarka Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu. Biblioteka obecnie zajmuje większą powierzchnię (125 m kw.), nadal znajduje się w tym samym miejscu nad przychodnią. Filia w Lesiowie zmieniła siedzibę na prywatny lokal, ponieważ pomieszczenia po byłym urzędzie był już w stanie nienadającym się do użytkowania.

W 2016 r. po raz pierwszy zorganizowano „Noc bibliotek” oraz kolejne zajęcia wakacyjne dla dzieci, udało się zwiększyć liczbę spotkań autorskich, zapraszano czytelników na przedstawienia teatralne. Wszystkie te działania były adresowane do najmłodszych użytkowników, by ich zachęcić do korzystania z biblioteki. Pod koniec ubiegłego roku wydzielono jedną salę biblioteczną na potrzeby dzieci i młodzieży, zakupiono regały na książki oraz stolik z krzeselkami. Czytelnicтво wśród najmłodszych zdecydowanie wzrosło. Systematyczny zakup nowości wydawniczych, zmiana godzin otwarcia biblioteki (2 dni w tygodniu placówka jest czynna do godziny 18, w pozostałe dni do 15.30), organi-

zacja imprez kulturalnych dla dzieci i dorosłych spowodowały większe zainteresowanie czytelników biblioteką i księgozbiorem. Na koniec 2015 r. liczba czytelników w bibliotece w Jastrzębi wynosiła 286 (w tym 83 czytelników do lat 15), liczba wypożyczeń 4910 (w tym książek dla dzieci i młodzieży – 1073). Dla porównania w 2016 r. z biblioteki korzystało już 396 czytelników (w tym 113 czytelników do lat 15), liczba wypożyczeń wzrosła do 6379 wol. (dla dzieci 1521 wol.). Pod koniec października 2017 r. liczba czytelników wynosiła 395 (w tym do lat 15 – 124), liczba wypożyczeń sięgnęła 6414 wol. (w tym dla dzieci 1593).

Informacje o aktualnych przedsięwzięciach Gminnej Biblioteki Publicznej w Jastrzębi są dostępne na stronie internetowej: www.gbpjastrzebia.naszabiblioteka.com.

Małgorzata Skwarek

dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Jastrzębi

Bibliotekarz poleca

Maria Kaczmarek

1. **Znani i nieznani ziemi radomskiej** / red. Czesław Tadeusz Zwolski. – Radom, 1980–1990.

T. 1 : 1980. – 200 s.

T. 2 : 1988. – 340 s.

T. 3 : 1990. – 410 s.

W trzech tomach opracowano 306 biografii osób niezwykłych, związanych z regionem radomskim życiem lub działalnością. Są to przedstawiciele różnych środowisk społecznych, twórczych, działacze oświatowi, i ruchu niepodległościowego, wojskowi, duchowni, artyści, przemysłowcy, lekarze, badacze regionu, literaci, pedagodzy, sportowcy.

Biogramy w każdym tomie ułożone są w kolejności alfabetycznej, uzupełnione bibliografią, pozwalającą na rozszerzenie wiedzy o danej postaci. Dla ułatwienia tom 3 zawiera indeks alfabetyczny wszystkich tomów.

2. **Jacek Malczewski (1854–1929)** / wybór materiałów i układ treści Maria Kościńska-Wójtowicz i Danuta Tomczyk. – Radom, 1995. – 183 s.

Wydawnictwo zawiera trudno dostępne teksty dotyczące życia i twórczości Jacka Malczewskiego: wspomnienia, wiersze autorstwa artysty, a także fragmenty wydawnictw zwartych oraz artykuły z czasopism omawiające twórczość malarza. Uzupełnienie stanowi opowiadanie Tadeusza Chróścielewskiego „Co się raz w Wielgim zdarzyło”, kalendarz życia i twórczości Jacka Malczewskiego oraz bibliografia.

3. **Bibliotekarz Radomski** : Biuletyn Informacyjny Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Radomiu. Kwartalnik / red. nac. Danuta Tomczyk. Radom R.I : 1993

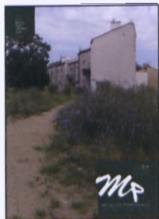
R. 7 : 1999. – Kwartalnik Informacyjno-Publicystyczny Biblioteki Publicznej w Radomiu / red. nac. Jerzy Sekulski

R. 17 : 2009. – Kwartalnik Informacyjno-Publicystyczny Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu / red. nac. Anna Skubisz-

-Szymanowska

Pismo redagowane przez zespół pracowników biblioteki, adresowane do bibliotekarzy bibliotek samorządowych, dawniej z terenu województwa radomskiego,

obecnie powiatu. Porusza zagadnienia z zakresu bibliotekarstwa, bibliografii, czytelnictwa oraz historii regionu. Publikuje wiele ciekawych materiałów metodycznych, prezentuje piśmiennictwo bibliotekarskie. Zawiera kronikę ważniejszych wydarzeń Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz bibliotek z terenu powiatu.

4. Miesięcznik Prowincjonalny : pismo społeczno-kulturalne. Dwumiesięcznik / red, nac. Anna Skubisz. Radom, 1998–2016 R. 18 :2015. – Pismo o kulturze

Łamy czasopisma stały się miejscem wymiany poglądów, opinii, doświadczeń środowisk kultury, regionalistów i dziennikarzy. Prezentowano artykuły z historii regionu, sylwetki znanych ludzi, bieżącą działalność placówek kultury, propagowano ciekawe imprezy. Całość uzupełniała kronika kulturalna. Łącznie ukazało się 159 numerów.

5. Jan Gauze / wybór tekstów Maria Kaczmarek et. al.: red. Anna Skubisz. – Radom, 2003. – 172 s. ; il.

Radomianin, podróżnik, pisarz, artysta plastyk, autor podróżniczych powieści „Na przełaj przez dżunglę” i „Brazylia mierzona krokami”. W 1910 r. przed represjami carskimi uciekł do Triestu, a stamtąd do Brazylii. Do rodzinnego miasta wrócił po dziesięciu latach i pełnił wiele funkcji społecznych.

Książka zawiera opowiadania autora rozproszone w czasopiśmie ogólnopolskich z lat 50. ub. w. Poza tym maszynopisy niepublikowanych opowiadań, rysunki Indian Amazonii, listy od czytelników.

Opracowany przez Jana Gauzego pamiętnik syna Czesława, polskiego lotnika, który zginął w bitwie o Anglię. Są to zapiski żołnierskiej tułaczki z września 1939 roku. Wydawnictwo uzupełnia kalendarium życia i twórczości pisarza oraz bibliografia

6. Wanda Polakowska-Szczawińska / wybór, opr. Maria Kaczmarek : red. Anna Skubisz. – Radom, 2005. – 280 s. : il.

Bohaterka nie urodziła się wprawdzie w Radomiu, lecz jako dziecko przeprowadziła się wraz z rodziną do tego miasta i właśnie je wspominała najserdeczniej przez całe życie. Tutaj skończyła szkołę średnią i wyszła za mąż za Mieczysława Szczawińskiego, syna prezydenta Radomia. Aresztowana przez gestapo, osadzona w kobiecym obozie koncentracyjnym w Ravensbrück,

który przeżyła, nie powróciła już do kraju. Pozostała na emigracji – najpierw w Szwecji, później w Kanadzie.

Na publikację składają się przede wszystkim materiały autorstwa Wandy Szczawińskiej: 8 opowiadań, listy do przyjaciół, artykuły, które ukazały się na łamach „Wiadomości” londyńskich oraz fragmenty pamiętnika i wiersze. Drugą część stanowią informacje o Wandzie Polakowskiej-Szczawińskiej, przede wszystkim wspomnienia jej przyjaciół. Całość wzbogaca kalendarium życia, bibliografia podmiotowo-przedmiotowa oraz fotografie.

7. Zygmunt Wojdan / wybór tekstów i red. Anna Skubisz. – Radom, 2007. – 288 s. ; il.

Książka jest pierwszą obszerną próbą przedstawienia sylwetki aktora, reżysera, dyrektora i twórcy radomskiego teatru. Człowieka nietuzinkowego, który całe życie poświęcił temu, co kochał – teatrowi.

Główną część publikacji stanowi praca magisterska Danuty Doleckiej „Zygmunt Wojdan”. Oprócz biografii w wydawnictwie podano repertuar teatru w Bydgoszczy w latach 1964–1974, gdzie Zygmunt Wojdan był dyrektorem, a także repertuar teatru w Radomiu w latach 1978–1991 oraz listę jego prac reżyserskich. W książce zamieszczono niepublikowane wiersze artysty i tekst scenopisu „Obrzęd” na podstawie poezji Karola Wojtyły z od ręcznie naniesionymi poprawkami reżysera. Całość uzupełniają liczne fotografie.

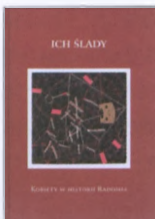

8. Gotfryd Bernard. Widuję ich w snach : nowe opowiadania / tł. Jarosław Włodarczyk. – Radom, 2008. – 184 s. : il.

Autor – rodowity radomianin, który dorastał w naszym mieście i był z nim emocjonalnie związany. Po wojnie na stałe osiadł w Nowym Jorku. Opowiadania ukazują przedwojenne i w pewnym stopniu wojenne życie środowiska radomskich Żydów. Opowieści Gotfryda mówią o ludziach, ich marzeniach i ambicjach, a także o ich losach i tragediach. Największą wartością wspomnień jest ich język oraz poczucie humoru towarzyszące opisom świata, który bezpowrotnie przeminął.

Książka jest dwujęzyczna. Tekstom polskim towarzyszą oryginalne, angielskojęzyczne wersje opowiadań. Posiada bardzo staranną szatę graficzną, z ładnie zaprojektowaną okładką i zdjęciami oddającymi klimat dawnego miasta.

Wydawnictwo zdobyło Nagrodę Literacką Miasta Radomia w 2009 r.

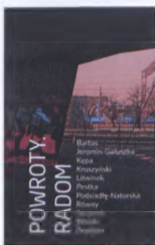
9. Ich ślady: kobiety w historii Radomia / aut. Małgorzata Cieślak-Kopyt et. al. ; red. Agata Morgan, Anna Skubisz-Szymanowska. – Radom, 2011. – 197 s. Wyd. 2 popr. – 2013.

Książka poświęcona jest wyłącznie kobietom, ale co ciekawe, przygotowały ją również same kobiety. Do współpracy zostały zaproszone radomianki z urodzenia bądź wyboru, o różnych zainteresowaniach i wykształceniu, które pisały i redagowały

teksty, robiły zdjęcia i projekt okładki.

Wydawnictwo przedstawia sylwetki kilkunastu nietuzinkowych kobiet, które zasłużyły się naszemu miastu. Wśród bohaterek są m. in. nauczycielki Maria Gajl, Stanisława Wroncka, Elżbieta Gałęcka (Jackiewiczowa), działaczka polityczna Maria Kelles-Krauz, pielęgniarka Bohdana Kijewska czy malarka Halina Hermanowicz.

Publikacja jest głosem kobiet o kobietach, opowiada w sposób uwzględniający kobiece, bardzo różne doświadczenia, łączy sferę publiczną i prywatną, prezentuje wybory, których bohaterki dokonywały w warunkach, jakie stworzyła im epoka.

10. Powroty. Radom: Bartos, Jeromin-Gałuszka, Kępa, Kruszyński, Litwinek, Pestka, Podsiadły-Natorska, Równy, Szczerek, Wlazło, Żmudzin / red. Sebastian Równy, aut. Grzegorz Bartos et. al. – Radom. – 2017. – 233 s.

Antologia 11 opowiadań literatów związanych z Radomiem w różny sposób. Jedni tu żyją i pracują, dla innych jest to jedynie miasto rodzinne. Autorzy mieli za zadanie osadzić akcję opo-

wiadania w naszym mieście. Powstały teksty bardzo różne, niekiedy bardzo osobiste, poruszające tematy tożsamości, egzystencji, nawiązujące do najnowszej historii Radomia. Lektura książki skłania do chwili zastanowienia nad naszym miastem. Przez pryzmat bohaterów dostrzegamy piękno, czasami mroczne, Radomia. Niesamowite jest doświadczenie czytania o czasach, które się zna i pamięta, o wydarzeniach, o których się tylko słyszało. Jest to swoista podróż sentymentalna. Autorzy antologii: Grzegorz Bartos, Grażyna Jeromin-Gałuszka, Marcin Kępa, Zbigniew Kruszyński, Anna Litwinek, Wojciech Pestka, Ewa Podsiadły-Natorska, Sebastian Równy, Ziemowit Szczerek, Jerzy Wlazło, Krzysztof Żmudzin.

Maria Kaczmarska

kierownik Działu Informacyjno-Bibliograficznego
MBP w Radomiu

Kronika

Ewa Ukleja, Emilian Henryk Wilk

RADOM

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

1.06.2017. „Przestrzeń w kolorze i szkicu” – wystawę pod takim tytułem otwarto w Galerii M10. Pokazano rysunki i akwarele Małgorzaty Kwietniewskiej.

6.06.2017. W małej Galerii RTF otwarto wystawę zbiorową członków Towarzystwa zatytułowaną „Dziecko”.

13.06.2017. Czytanie na wolności – impreza bookcrossingowa na dziedzińcu biblioteki ze spotkaniami autorskimi w plenerze. O literaturze, czytaniu i ulubionych książkach mówili: Grzegorz Bartos, Sebastian Równy, Robert Utkowski, Ewa Podsiadły-Natorska, Paweł Podlipniak, Marcin Kępa oraz Robert Stępniewski.

14.06.2017. „interMEDIA 2017” to tytuł wystawy prac plastycznych studentów Wydziału Sztuki Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu z pracowni dr. Mariusza Dańskiego, którą otwarto w sali wystawienniczej.

4.07.2017. „Radom w obiektywie RTF-u” – otwarcie zbiorowej wystawy członków Radomskiego Towarzystwa Fotograficznego.

5.07.2017. Otwarcie jubileuszowej wystawy malarstwa i rysunku osób dorosłych, skupionych w Kuźni Artystycz-

nej MOK „Amfiteatr”, zatytułowanej „Pasje i marzenia 10”.

3.09.2017. Wykład prof. Aleksandra Fiuta „Ideologia: opętanie i egzorcyzmy. Przypadek Miłosza” w ramach Festiwalu „Opętani literaturą”.

3.09.2017. Fragment powieści „Opętani” Witolda Gombrowicza czytała Danuta Stenka. Z aktorką rozmawiał Łukasz Maciejewski. Spotkanie odbyło się w ramach Festiwalu „Opętani literaturą”.

5.09.2017. W Małej Galerii RTF-u otwarto zbiorową wystawę prac członków Radomskiego Towarzystwa Fotograficznego, zatytułowaną „Kartka z wakacji”.

6.09.2017. W sali wystawienniczej otwarta została wystawa fotografii Marty Wiktorii Trojanowskiej. Wystawa nosiła tytuł „Bieguny”.

7.09.2017. W ramach Festiwalu „Opętani literaturą” odbył się wykład prof. Jacka Leociaka „Czy słowa zabijają? Dyskursy ludobójcze wobec ludzkości”.

9.09.2017. „Literatura bez kobiet” – dyskusja z udziałem Anny Kałuży, Jerzego Jarzębskiego, Justyny Sobolewskiej i Anny Spólnej zorganizowana w ramach Festiwalu „Opętani literaturą”.

11.09.2017. Prelekcja w Areszcie Śledczym w Radomiu dotycząca „Wesela” Stanisława Wyspiańskiego w związku z Narodowym Czytaniem.

21.09.2017. „Biblioteka dla seniora” – impreza czytelnicza promująca czytelnictwo wśród osób starszych, przeprowadzona w Domu Weterana w Radomiu.

30.09.2017. XI Otwarty konkurs o tytuł Radomskiego Mistrza Polskiej Fotografii 2017 i Dyktando Mistrzów.

3.10.2017. „Symetrycznie/niesymetrycznie” – pod takim tytułem otwarto zbiorową wystawę fotografii członków Radomskiego Towarzystwa Fotograficznego w Małej Galerii RTF.

10.10.2017. „Portret Sacrum”. Wystawa fotografii z I Komunii Świętej ze zbiorów Łukasza Babuli została zorganizowana w ramach Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej.

26.10.2017. Wizyta pracownika MBP w Areszcie Śledczym w Radomiu i prelekcja „Opowieść o pewnej miłości...” o Bolesławie Leśmianie.

27.10.2017. Warsztaty dla pracowników MBP i bibliotek publicznych powiatu radomskiego „Social media w bibliotece” przeprowadził dr Grzegorz Gmiterek z Uniwersytetu Warszawskiego.

7.11.2017. Otwarcie wystawy zbiorowej prac członków Radomskiego Towarzystwa Fotograficznego w Małej Galerii RTF. Wystawa nosiła tytuł „Wypominki”.

8.11.2017. „Nie tak WOLNO” to tytuł wystawy prac plastycznych gru-

py Cztery/Czwarte + Robert Grylek, otwarte w sali wystawienniczej.

23.11.2017. Konferencja prasowa dotycząca Nagrody Literackiej Miasta Radomia 2017.

5.12.2017. „Nieoczywistość koloru” – wystawę pod takim tytułem otwarto w Małej Galerii RTF. Była to zbiorowa wystawa fotografii członków Radomskiego Towarzystwa Fotograficznego.

5–6.12.2017. VI Radomskie Targi Wydawnictw Regionalnych i wręczenie Nagrody Literackiej Miasta Radomia 2017.

14.12.2017. „Utopie” – wykład dr. Adama Duszyka zorganizowany przez Polskie Towarzystwo Filozoficzne.

FILIA NR 1

2.06.2017. Spotkanie autorskie z Elżbietą Czajką, pisarką dla dzieci.

5.06.2017. W ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Czytania Dzieciom radomski literat Sebastian Równy czytał fragmenty ulubionych bajek.

6.06.2017. „W świecie szalonej Pippi Pończoszanki” – spotkanie z cyklu Biblioteczne Bajanie poprowadziła Marta Trojanowska.

7.06.2017. „Kot w butach” w interpretacji Piotra Skoczylasa, prezesa Spółdzielni Mieszkaniowej „Ustronie” i dzieci z Klubu Osiedlowego „Ustronie” był tematem kolejnego spotkania podczas Ogólnopolskiego Tygodnia Czytania Dzieciom.

7.06.2017. Spotkanie z edukacji finansowej w ramach cyklu Strefa Aktywno-

ści. Lidia Chrząstek, trener finansowy, opowiedziała o dobrych praktykach ekonomicznych.

8.06.2017. Spotkanie z Andrzejem Daszewskim, dziennikarzem i miłośnikiem Węgier, było zatytułowane „Ciekawostki węgierskie”.

13.06.2017. Biblioteczne Bajanie – głośne czytanie dzieciom.

27.06.2017. Kolejne spotkanie z cyklu Biblioteczne Bajanie zatytułowane „Czarownice i wróżki” poprowadziły Dorothea Lewandowska i Danuta Piątkowska-Poręba z Teatru „Resursa”.

26.09.2017. Biblioteczne Bajanie – impreza czytelnicza dla najmłodszych.

4.10.2017. Spotkanie z cyklu Strefa Aktywności. Warsztaty „Cele finansowe rodziny a budżet domowy” poprowadziła Lidia Chrząstek, trener edukacji finansowej.

20.10.2017. Spotkanie autorskie z Anną Litwinek – autorką cyklu książeczek o Robaku Lolku.

24.10.2017. „Miał kotek miseczkę mleczka... Miau, miau, czyli o życiu i usposobieniu kotków” – impreza czytelnicza w ramach cyklu Biblioteczne Bajanie, którą przygotowali uczniowie Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 4 w Radomiu.

8.11.2017. Spotkanie z cyklu Strefa Aktywności – warsztaty z edukacji finansowej.

14.11.2017. „Niezwyczajny świat Tupcia Chrupcia” – impreza czytelnicza w ramach cyklu spotkań Biblioteczne Bajanie.

17.11.2017. Spotkanie z kulturą romską z okazji Międzynarodowego Dnia Tolerancji. Podczas imprezy prelekcję wygłosiła Agnieszka Caban. Czytelnicy spotkali się również z twórcami filmu „Romane Butia. Profesje romskie”.

23.11.2017. Spotkanie z podróżnikiem Arkadym Pawłem Fiedlerem poświęcone jego podróży fiałem 126p przez Azję.

24.11.2017. „Czy to jutro, czy to dziś wszystkim jest potrzebny miś” – impreza czytelnicza z okazji Świątowego Dnia Pluszowego Misia.

28.11.2017. „Witaminki, witaminki dla chłopczyka i dziewczynki” – impreza czytelnicza w ramach cyklu Biblioteczne Bajanie.

5.12.2017. Badanie wymowy – konsultacje logopedyczne z logopedą Ewą Murawską.

11.12.2017. Spotkanie autorskie z Ewą Podsiadły-Natorską, radomską pisarką.

12.12.2017. „O czym szumi las?” – impreza w ramach cyklu Biblioteczne Bajanie.

13.12.2017. Uroczyste rozstrzygnięcie konkursu plastycznego „Pomocnicy Świętego Mikołaja”.

18.12.2017. „Magia Świąt” – warsztaty plastyczne, podczas których uczestnicy przygotowali kartki i ozdoby bożonarodzeniowe.

FILIA NR 2

31.08.2017. Uroczyste otwarcie filii po remoncie.

2.09.2017. Impreza bookcrossingowa z okazji otwarcia filii.
 21.09.2017. Spotkanie autorskie z Iza-
 belą Krasieńską i promocja jej najnow-
 szej powieści „Za głosem serca”.
 29.09.2017. Spotkanie z najmłodszymi
 czytelnikami z okazji Ogólnopolskiego
 Dnia Głośnego Czytania.
 6.10.2017. Dwójkowa Akademia Czy-
 telnika. O „Przygodzie z Radomiem”
 opowiedziała Marta Wiktorja Troja-
 nowska, autorka książki.
 17.10.2017. Dwójkowa Akademia Czy-
 telnika. W ramach Urodzin Książko-
 wego Misia mali czytelnicy spotkali się
 z misiem Paddingtonem.
 14.11.2017. Dwójkowa Akademia Czy-
 telnika. Lekcja biblioteczna o Alicji
 w Krainie Czarów.
 21.11.2017. Czy Koziołek Matołek by-
 wał też w Radomiu? – spotkanie z Da-
 riuszem Wróblem, aktorem Teatru
 „Resursa” w ramach Dwójkowej Aka-
 demii Czytelnika.
 14.12.2017. Spotkanie autorskie z ra-
 domskim bajkopisarzem Wojciechem
 Krupą.
 28.12.2017. „W poetyckim nastro-
 ju świąt” – improwizowany montaż
 słowno-muzyczny.

FILIA NR 6

8.06.2017. Otwarcie wystawy fotogra-
 fii Iwony Czubek, Iwony Nabzdyk, Bar-
 bary Polakowskiej i Aldony Sumińskiej –
 wszystkie autorki są członkiniami Foto-
 klubu RP – Region Radomski. Wystawa
 była zatytułowana „Martwa natura”.

11.08.2017. Otwarcie wystawy prac
 Łukasz Faldowicza „Abstrakcja li-
 ryczna”.
 7.09.2017. Otwarcie wystawy fotogra-
 fii autorstwa Tomasza Kuny i Marka
 Zawadzaka zatytułowanej „Ptaki”.
 4.10.2017. „Norwegia. Od Kirkenes
 do Bergen” to tytuł wystawy fotografii
 Zbigniewa Edwarda Staniszewskiego.
 6.11.2017. Otwarcie wystawy „Pro
 memoria – fotograficzne wspomnienie
 Mirosława Kowalskiego”.
 15.11.2017. „1000 pytań do policji” –
 spotkanie edukacyjne dla mieszkańców
 Osiedla XV-lecia dotyczące zapobie-
 gania nieszczęśliwym zdarzeniom.
 25.11.2017. Czytanie bajek w języku
 angielskim z Centrum Helen Doron.
 8.12.2017. Spektakl „Majowe ksiuty
 z Temidą” Teatru „Proscenium”.
 9.12.2017. Czytanie bajek w języku
 angielskim z Centrum Helen Doron.
 11.12.2017. Uroczyste pasowanie na
 czytelnika podopiecznych Publiczne-
 go Przedszkola nr 2 w Radomiu.
 13.12.2017. Bajkowe Boże Narodze-
 nie w bibliotece – spotkanie z naj-
 młodszymi czytelnikami.
 20.12.2017. Spotkanie z s. Pauliną
 Chrost z radomskiego domu Niepo-
 kalanek, która opowiedziała o misjach
 katolickich w Czadzie.

FILIA NR 16

5.06.2017. Spotkanie z cyklu Akade-
 mia Zdrowia FOREVER poświęcone
 mobbingowi prowadziła Magdalena
 Znosko, psycholog.

5.06.2017. Spotkanie z Kacprem Pisz-
 czykiem, przybocznym 24. Radom-
 skiej Gromady Zuchowej.
 6.06.2017. Spotkanie z Adamem Ko-
 walczykiem, dziennikarzem Radom-
 skiej Grupy Mediowej.
 8.06.2017. Spotkanie z Martą Troja-
 nowską autorką książeczki „Przygoda
 z Radomiem”.
 1.07.2017. Wernisaż wystawy „Czerp
 wiedzę jak wodę ze studni”, prezentu-
 jącej fotografie Magdaleny Błazewicz.
 1.09.2017. „My i świat wokół nas” – na
 tak zatytułowanej wystawie pokazano
 prace plastyczne uczniów Publiczne-
 go Gimnazjum nr 3 w Radomiu.
 2.10.2017. W ramach Akademii Zdro-
 wia FOREVER prelekcję „Zadbaj
 o swoją odporność jesienią” wygłosiła
 Lidia Chrząstek.
 4.10.2017. Rozstrzygnięcie konkursu
 plastycznego „Moje ukochane zwie-
 rzątko” i spotkanie z Wojciechem
 Krupą.
 1.11.2017. „Cztery pory roku na osie-
 dlu Południe” – wystawa zdjęć uczest-
 ników koła fotograficznego działające-
 go w Środowiskowym Domu Samopo-
 mocy przy Stowarzyszeniu na rzecz
 Osób Niepełnosprawnych „Razem”.
 6.11.2017. W cyklu Akademia Zdro-
 wia FOREVER prelekcję „Jak zachow-
 wać dobre samopoczucie jesienią”
 wygłosiła Magdalena Znosko.
 14.11.2017. Spotkanie z radomską
 dziennikarką Magdaleną Gliszczyńską.
 20.11.2017. Spotkanie z poetą i pisa-
 rzem Adrianem Szarym.

15.12.2017. „Świąteczne dekoracje”
 – warsztaty rękodzieła obrzędowego
 prowadzone przez Dorotę Kowalik-
 -Nienartowicz.

GÓZD

5.06.2017. Lekcja tematyczna doty-
 cząca ekologii – bibliotekę odwiedzi-
 ła grupa uczniów Szkoły Podstawowej
 w Podgórzu. Dzieci wysłuchały książ-
 ki „Dbam o środowisko”, dyskutowały,
 jak dbać o czystość w domu, w parku,
 na placu zabaw.
 9.11.2017. Spotkanie z Przemysławem
 Wechterowiczem – autorem książek
 dla dzieci. Najmłodszy uczniowie PSP
 w Goździe dowiedzieli się m.in. dla-
 czego pan Przemysław pisze książki
 dla dzieci? Bo uważa, że tylko dzie-
 ci potrafią właściwie zrozumieć świat.

IŁŻA

3.06.2017. III Noc Bibliotek. W pro-
 gramie: spektakl teatralny w wykona-
 niu iłżeckich bibliotekarek pt. „Rzep-
 ka”, inauguracja XVI Tygodnia Czyta-
 nia, wykład Pawła Nowakowskiego „Ił-
 ża znana i nieznaną”, koncert poezji
 śpiewanej.
 6.06.2017. Uroczyste pasowanie na
 czytelników grupy dzieci z Przed-
 szkola Samorządowego w Iłży.
 8.06.2017. „Mój Bajkowy Przyjaciel
 Miś Uszatek” – rozstrzygnięcie kon-
 kursu plastycznego adresowanego
 do najmłodszych czytelników. Każdy

z laureatów otrzymał okolicznościowy dyplom oraz książkę o Misiu Uszatku.
8.06.2017. „Śladami Leśmiana w Iłży” – podsumowanie konkursu plastycznego dla gimnazjalistów na wykonanie pocztówki okolicznościowej w ramach iłżeckich obchodów Roku Leśmianowskiego.

1.07–31.08.2017. Cykl zajęć wakacyjnych dla najmłodszych w Oddziale dla dzieci oraz wszystkich filiach bibliotecznych; zajęcia zostały dofinansowane w ramach programu profilaktyki antyalkoholowej.

7.07.2017. „Moja topola” – promocja wydanego przez iłżecką bibliotekę zbiorku poezji Jana Czarneckiego.

27.09.2017. Spektakle teatralne w bibliotece: „Na tropie afery gdzie podziały się litery” – dla najmłodszych, „Z pamiętnika kujonki” – dla gimnazjalistów. Przedstawienia uświetniły obchody 70-lecia biblioteki.

28.09.2017. Spotkanie autorskie z Agnieszką Lingas-Łoniewską, w którym uczestniczyła młodzież z Liceum Ogólnokształcącego, Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych oraz osoby dorosłe.

29.09.2017. Uroczyste obchody jubileuszu 70-lecia MGBP w Iłży.

16.11.2017. „Strofy jesieni” – rozstrzygnięcie i podsumowanie II. edycji konkursu recytatorskiego i literackiego.

24.11.2017. Spotkanie z Markiem Jedynakiem z Instytutu Pamięci Narodowej w Kielcach połączone z promocją najnowszego wydania książki Cezare-

go Chlebowskiego „Pozdrowcie Góry Świętokrzyskie”.

Filia w JASIEŃCU IŁŻECKIM

5.06.2017. Spotkanie autorskie z Ewą Stadtmuller adresowane do najmłodszych czytelników.

27.09.2017. „Na tropie afery gdzie podziały się litery” – spektakl teatralny dla dzieci z okazji jubileuszu 70-lecia MGBP w Iłży.

Filia w KRZYŻANOWICACH

6.06.2017. Spotkanie autorskie z Ewą Stadtmuller.

Filia w PAKOŚLAWIU

6.06.2017. Spotkanie autorskie z Ewą Stadtmuller.

Filia w SEREDZICACH

5.06.2017. Spotkanie autorskie z Ewą Stadtmuller.

JASTRZĘBIA

6.06.2017. „Pinokio” – interaktywny spektakl w wykonaniu krakowskiego Teatru „Urwis” dla uczniów szkoły podstawowej w Woli Goryńskiej. Aktorzy przybyli na zaproszenie Gminnej Biblioteki Publicznej z okazji Ogólnopolskiego Tygodnia Czytania Dzieciom. Po przedstawieniu wręczono nagrody laureatom bibliotecznego

konkursu plastycznego „Moja ulubiona książka”.

4–10.07.2017. „Wakacyjne zajęcia w bibliotece”. W programie: zabawy animacyjne z chustą Klanzy i rekwizytami cyrkowymi, wystawianie przedstawienia, zajęcia plastyczne pod kierunkiem Doroty Kowalik-Nienartowicz – radomskiej artystki i bibliotekarki. W zabawy wplatanie były postaci książkowe, jak Pippi Langstrumpf czy Minionki. Codziennie bibliotekę odwiedzało średnio 45 dzieci.

7.07.2017. „Smerfne przygody” – spektakl Teatru „Błaszany Bębenek”. Dzieci zgromadzone w bibliotece aktywnie uczestniczyły w przedstawieniu i współtworzyły akcję rozgrywaną się w Wiosce Smerfów.

10.09.2017. „Narodowe Czytanie” – fragmenty „Wesela” Stanisława Wyspiańskiego zaprezentowali na scenie nietypowi aktorzy, czyli znamienici zaproszeni goście z wicewojewodą mazowieckim Arturem Standowiczem na czele. Impreza odbyła się podczas Folkowego Turnieju Sołectw.

10.10.2017. Spotkanie z Ewą Chotomską – autorką książek dla dzieci, tekstów piosenek, scenariuszy telewizyjnych. Z popularną Ciotką Kłotką z programu muzycznego „Tik-Tak” spotkali się uczniowie klas drugich i trzecich z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Jastrzębi.

10.11.2017. „Święto Niepodległości” – uroczystość zorganizowana wspólnie przez Gminną Bibliotekę Publiczną oraz Publiczne Gimnazjum. Rozpo-

częto odśpiewaniem hymnu narodowego przy akompaniamencie orkiestry dętej działającej przy bibliotece. Młodzież zaprezentowała montaż słowno-muzyczny. Następnie społeczność szkolna, wójt gminy, radni i mieszkańcy mieli okazję do wspólnego śpiewania pieśni patriotycznych i żołnierskich. Zainteresowani mogli obejrzeć mundur żołnierski z wyposażeniem i siodłem konnym – własność członka grupy rekonstrukcyjnej wojsk ułańskich,
11.11.2017. „Podaruj mi trochę słońca...” – bal ostatekowy dla kobiet zorganizowany przez GBP w Jastrzębi. W zabawie uczestniczyło 70 pań w słonecznych kreacjach.

JEDLIŃSK

2.06.2017. „Chrońmy, by przetrwać – chrońmy, by żyć” – podsumowanie gminnych konkursów, w którym wzięły udział bibliotekarki GBP w Jedlińsku.

13.06.2017. „W zdrowym ciele – zdrowy duch” – w pracach jury konkursu zorganizowanego przez szkołę w Ludwikowie uczestniczyła dyrektor Gminnej Biblioteki.

20–23.06.2017. Lekcje biblioteczne dla uczniów szkół w Starych Zawadach i Wierzychowinach. Dzieci zapoznały się z ofertą GBP w Jedlińsku oraz zasadami korzystania z elektronicznego katalogu.

2.08.2017. XII Turniej Sołectw – współudział biblioteki, zorganizowanie kiermaszu książek.

4.07–28.08.2017. „Wakacje w bibliotece” – w programie m.in.: głośne czytanie książek, konkursy, quizy, gry i zabawy komputerowe, zajęcia edukacyjne dotyczące bezpiecznego korzystania z internetu, zabawy rekreacyjne, warsztaty plastyczne, wspólne oglądanie filmów.

2.09.2017. „Narodowe Czytanie 2017”. Do wspólnego czytania dramatu Stanisława Wyspiańskiego „Wesele” biblioteka zaprosiła czytelników dorosłych oraz uczniów szkół gminy Jedlińsk. Na zakończenie spotkania szkoły otrzymały do swoich bibliotek egzemplarz „Wesela” z pieczęcią Prezydenta RP.

7.09.2017. „Narodowe Czytanie” w PSP w Starych Zawadach. Wśród czytających znalazły się m.in.: Bożena Starzyńska – dyrektor oraz Martyna Gut – pracownik GBP w Jedlińsku.

10.09.2017. Jarmark Ludowy zorganizowany przez Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Bierwce. W imprezie wzięli udział pracownicy jedlińskiej biblioteki.

17.09.2017. „Nie ma jak rodzina – na ludową nutę” – w uroczystym spotkaniu w Domu Pomocy Społecznej w Jedlance uczestniczyła dyrektor Gminnej Biblioteki.

19.10.2017. „Ach, poezja! – koncert Kuby Michalskiego, autora, kompozytora i wokalisty – w siedzibie biblioteki.

26.10.2017. „Mali goście w bibliotece” – dzieci z przedszkola „Gumisio-wa Kraina” w Jedlińsku oraz punktu przedszkolnego „Miś” w Owadowie

dowiedziały się, jak korzystać z biblioteki, rozwiązywały bajkowe zagadki literackie.

16.11.2017. „Wieczór poezji patriotycznej” w Zespole Szkolno-Przedszkolnym, w którym uczestniczyły bibliotekarki z GBP.

29.11.2017. Spotkanie z Agnieszką Tyszką – autorką książek dla dzieci i młodzieży, m.in. cyklu książek o Zosi z ulicy Kociej.

JEDLNIA gm. Pionki

4–28.09.2017. „Pejzaże i widoki miejskie” – wystawa akwareli Marcina Maciejczyka, artysty malarza z Pionek.

2–31.10.2017. „Jesień” – wystawa prac plastycznych dzieci z oddziału przedszkolnego z Jaroszek.

10.10.2017. Spotkanie z Ewą Chotomską – pisarką, scenarzystką, autorką tekstów piosenek dla dzieci, popularną Ciotką Klotką z programu telewizyjnego. W spotkaniu, zabawie w rymowanki i wspólnym śpiewaniu uczestniczyli uczniowie klas drugich i trzecich szkół podstawowych z Jedlni, Jaroszek i Suskowoli.

JEDLNIA-LETNISKO

1.06–31.07.2017. „Nauczyciel i jego uczniowie” – wystawa prac plastycznych Remigiusza Sitka i jego 26 uczniów z ZSO w Jedlni-Letnisku.

1.08–6.10.2017. Wystawa prac czterech radomskich malarzy: Bożeny Popławskiej, Moniki Rusin-Szarej,

Małgorzaty Sarnowicz, Alicji Wojciechowskiej-Iwańczuk. Prace wykonane w różnych technikach: akwarela, olej, pastele, suszone rośliny połączone z grafiką ołówkową. Uroczysty finał z udziałem artystek, przy dźwiękach skrzypiec, na których grał Krzysztof Iwańczuk – odbył się 6 października.

19.10.2017. Lekcja biblioteczna dla pierwszoklasistów połączona z oglądaniem wystawy plastycznej i pogadanką dot. technik malarskich.

9.11.2017. Spotkanie najmłodszych czytelników z Przemysławem Wechterowiczem – autorem książek „Proszę mnie przytulić”, „Uśmiech dla Żabki”, „Każdy kot ma dwa końce”.

29.11.2017. Spotkanie z Agnieszką Tyszką – autorką powieści, bajek, opowiadań, słuchowisk radiowych i scenariuszy teatralnych adresowanych do dzieci i młodzieży.

KOWALA

1.09.2017. „Narodowe Czytanie” w Gminnej Bibliotece w Kowali. W postaci „Wesela” Stanisława Wyspiańskiego wcieliła się młodzież szkolna. Ludowe stroje i dekoracje, skrzypcowa oprawa muzyczna, degustacja weselnych potraw, a przede wszystkim piękne i mądre słowa dramatu w interpretacji młodych wykonawców – wszystko to wpłynęło na niepowtarzalny klimat spotkania. Dariusz Bulski – zastępca wójta oraz Jolanta Stanik – dyrektor biblioteki wręczy-

li uczestnikom egzemplarze „Wesela” opatrzone pamiątkowym stemplem.

4–30.09.2017. 123. rocznica urodzin Juliana Tuwima – lekcje biblioteczne dla dzieci z Publicznego Przedszkola noszącego imię poety.

8.11.2017. Spotkanie z Przemysławem Wechterowiczem – autorem książek dla najmłodszych czytelników, które przetłumaczone zostały na wiele języków. Z pisarzem spotkały się dzieci z klasy pierwszej i drugiej szkoły podstawowej w Kowali.

PIONKI

2.06.2017. „Noc Bibliotek” w MBP w Pionkach. W programie: spektakl dla dzieci „Kopciuszek”, gry i zabawy plenerowe dla najmłodszych, spotkanie z prof. dr. hab. Markiem Wierzbickim poświęcone historii przedwojennych Pionek, wystawa fotografii Romana Fido „Przedwojenne Pionki”, recital piosenek z okresu międzywojennego, karaoke, „Poezja pod gwiazdami” – wiersze regionalnych autorów.

6.06.2017. Spotkanie Klubu Literatura i Kultura, działającego przy bibliotece w Pionkach, poświęcone życiu i twórczości Fiodora Dostojewskiego.

20.06.2017. Spotkanie grupy KLiK – warsztaty „Piszemy referat”.

25.06.2017. „Sobótka, Janki, Wianki” – udział członków grupy KLiK w cyklicznej świętojańskiej imprezie plenerowej nad Stawem Górnym w Pionkach.

26.06.2017. „Mistrz czytania” – rozstrzygnięcie konkursu na najaktywniej-

szego czytelnika wśród dzieci; wręczono nagrody i wyróżnienia.

4.07.2017. „Być czy nie być? Sens życia w społeczeństwie” – spotkanie grupy KLiK.

18.07.2017. „Czytaj mnie” – akcja happeningowa grupy KLiK.

19.07.2017. „Poza rzeczywistością – świat gier komputerowych” – spotkanie członków Klubu Literatura i Kultura.

20.07.2017. Wycieczka do biblioteki, w której uczestniczyły dzieci z Miejskiego Ośrodka Kultury. Młodzi goście wykazali się znajomością książek dla dzieci, błyskawicznie rozwiązywali łamigłówki literackie, inscenizowali scenki z bajek.

25.07.2017. „Uzależnienia na przykładzie życia i w literaturze” – spotkanie grupy KLiK.

3.08.2017. „Ciężka praca nad gniotkami” – plastyczne zajęcia dla dzieci z użyciem baloników, mąki i inwencji twórczej.

10.08.2017. „Budowanie wulkanu” – zajęcia wakacyjne dla dzieci.

30.08.2017. „Sieci@ki na wakacjach. Jak bezpiecznie korzystać z internetu” – piknik edukacyjny dla dzieci zorganizowany przez MBP na terenie ogródka jordanowskiego.

2.09.2017. Narodowe Czytanie. Stanisław Wyspiański „Wesele”. Do ogólnopolskiej akcji włączyła się Miejska Biblioteka Publiczna wspólnie z Warsztatami Terapii Zajęciowej i Centrum Aktywności Lokalnej. Aktywnymi uczestnikami przedsięwzięcia byli członkowie grupy KLiK.

5.09.2017. Spotkanie grupy KLiK poświęcone twórczości Kena Keseya.

12.09.2017. „Lot nad kukułczym gniazdem” Kena Keseya – spotkanie grupy KLiK.

17.09.2017. „Postaw na rodzinę” – Miejski Festyn Rodzinny. W programie m.in.: prezentacja pionkowskich wydawnictw książkowych, kiermasz, warsztaty rękodzieła, warsztaty plastyczne.

19.09.2017. „Czytaj mnie” – akcja happeningowa grupy KLiK.

28.09.2017. „Szczęście w życiu człowieka” – spotkanie grupy KLiK.

3.10.2017. Lekcja biblioteczna dla dzieci z przedszkola „Kolorowe pudełko”.

5.10.2017. „Rola kobiety w religii katolickiej” – spotkanie grupy KLiK.

12.10.2017. „Ciotka Klotka w bibliotece” – spotkanie autorskie z Ewą Chotomską, w którym uczestniczyli uczniowie klas trzecich szkoły podstawowej.

11.11.2017. Występ Klubu Literatura i Kultura na Wieczornicy w Miejskim Ośrodku Kultury w Pionkach z okazji Święta Niepodległości.

FILIA NR 1

29.06.2017. Spotkanie Czytelniczego Klubu Książki na temat „Wyspiański znany i nieznan”.

30.06.2017. „Cepeliada” – otwarcie wystawy rzemiosła i rękodzieła. Zaprezentowano stroje ludowe, serwety, obrusy, a także wiele innych artefak-

tów znanych przed wieloma laty, a teraz trochę zapomnianych. Swoje prace udostępniły Wiesława Kośla i Jadwiga Bińkowska.

27.07.2017. „Zwariowany alfabet” – inauguracja cyklu zajęć wakacyjnych dla dzieci: zabawy, gry, konkursy. Spotkania odbywały się w każdy czwartek do końca sierpnia.

1.08.2017. „Warszawa walczy” – otwarcie wystawy zdjęć dokumentujących powstanie stolicy, pozyskanych dzięki uprzejmości Muzeum Powstania Warszawskiego.

29.08.2017. „Człowiek i wszechświat” – spotkanie Czytelniczego Klubu Książki.

28.09.2017. „Leon Niemczyk – wybitny polski aktor” – spotkanie CKK.

18.10.2017. „Kolory malarstwa – wystawa zbiorowa prac siedmiu artystek prezentowana w ramach inauguracji Galerii Wolumin utworzonej przy Filii nr 1. Spotkanie uświetnił minirecital skrzypcowy Krzysztofa Iwańczuka.

24.10.2017. Spotkanie CKK poświęcone Halinie Poświatowskiej.

7.11.2017. Rozstrzygnięcie konkursu plastycznego dla dzieci „Najpiękniejsza zakładka do książki”. Wpłynęło 115 prac, jury nagrodziło 9 autorów, wszystkie prace zaprezentowano na miniwystawie w bibliotece.

28.11.2017. Spotkanie Czytelniczego Klubu Książki poświęcone życiu i twórczości Zofii Nałkowskiej.

PRZYTYK

2.06.2017. „Witajcie w naszej bajce” – interaktywny spektakl edukacyjny w wykonaniu aktorów krakowskiego teatru EDU ARTIS adresowany do najmłodszych czytelników biblioteki. Dzieci chętnie pomagały baśniowym postaciom odnaleźć drogę do właściwej bajki; żywiłowo uczestniczyły w inscenizacji, śpiewając i tańcząc.

3.07.2017. Ogłoszenie konkursu na najaktywniejszego czytelnika GBP w Przytyku. Konkurs adresowany do najmłodszych użytkowników biblioteki trwać będzie do 29 grudnia.

7.14.21.07.2017. „Kino na trawie” – cykl seansów filmowych zorganizowany przez bibliotekę we współpracy z Urzędem Gminy. Na stadionie w Przytyku wyświetlono filmy dla dzieci: „Ostatni smok świata”, „Mały Książę”, „Wilki w owczej skórze”.

31.07–4.08.2017. „Wesołe wakacje w bibliotece” – cykl rekreacyjno-edukacyjnych zajęć dla dzieci. W programie: zabawy integracyjne, gry planszowe, warsztaty plastyczne, konkursy.

11.08.2017. „Kino na trawie” – projekcja filmu dla widzów dorosłych „Słaba płeć?”.

28.09.2017. Wizyta czwartoklasistów w bibliotece. Dzieci odgadywały tytuły książek na podstawie czytanych głośno fragmentów, rozpoznawały na zdjęciach budynki i charakterystyczne miejsca Przytyka i okolic.

16.10.2017. Lekcja biblioteczna dla przedszkolaków. Dzieci obejrzały bibliotekę, dowiedziały się jak powstaje książka, jak zostać czytelnikiem, wysłuchały bajki „Franklin i książka z biblioteki”, odgadywały imiona bohaterów bajek na podstawie zagadek.

23.10.2017. Spotkanie z Beatą Ostrowicką – autorką książek dla dzieci i młodzieży, w którym uczestniczyli uczniowie klas piątych szkoły podstawowej.

SKARYSZEW

11.04–31.12.2017. „Biblioteka odkrywca młodych talentów” – trwa realizacja projektu Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Skaryszewie w ramach programu dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Partnerstwo dla Książki.

19.05–8.06.2017. „Porozmawiajmy o bibliotece” – cykl warsztatów konsultacyjnych, których celem było poznanie potrzeb czytelnich dzieci i młodzieży z terenu miasta i gminy Skaryszew. Warsztaty odbyły się w MGBP oraz w czterech remizo-świetlicach w miejscowościach: Kobylany, Dzierzkówki Stary, Gębarzów i Chomentów-Puszcz. Warsztaty konsultacyjne prowadziła Monika Makowiecka, która wykorzystwała metody i techniki pracy w małych grupach. Uczestnicy konsultacji społecznych wypowiedzieli się na temat „Biblioteka moich marzeń”.

9.06.2017. „Cała Polska Czyta Dzieciom” – wizyta grupy przedszkolnej „Pszczółki”. Spotkanie odbyło się pod hasłem „Czytanie łączy”.

14.06.2017. „Amatorskie Warsztaty Teatralne” – projekt Klubu Miłośników Książki działającego przy MGBP w Skaryszewie w ramach programu „Kulturalna czterdziestka wspiera inicjatywy lokalne” (program Narodowego Centrum Kultury „Dom Kultury+”. Inicjatywy Lokalne 2017”). Celem projektu jest utworzenie lokalnego amatorskiego teatru działającego przy Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Skaryszewie.

1–31.08.2017. Wakacyjne warsztaty w bibliotece w ramach projektu „Biblioteka odkrywca młodych talentów”. Odbyły się warsztaty literackie, booktalkingowe i komiksowe dla dzieci i młodzieży, które przygotował i przeprowadził Zbigniew Masternak – pisarz i scenarzysta. Nastoletni uczestnicy uczyli się, jak pisać ciekawe teksty literackie i jak je zareklamować, a najmłodszy stworzyli adaptację komiksową legendy o Skaryszewie. Najlepsze opowiadanie dotyczące miasta lub regionu, które powstało podczas warsztatów, zostanie opublikowane w kwartalniku literacko-artystycznym „Afront”.

8.09.2017. „Narodowe Czytanie” – w Miejsko-Gminnej Bibliotece zaproszeni goście oraz młodzież gimnazjalna czytali fragmenty „Wesela” Stanisława Wyspiańskiego. Wszyscy uczestnicy spotkania mogli otrzymać pamiątkowy stempel na przyniesio-

nych egzemplarzach „Wesela”, nadesłany do biblioteki z Kancelarii Prezydenta RP.

16.09–10.11.2017. „Amatorskie Warsztaty Teatralne” – co tydzień w soboty odbywały się warsztaty teatralne, podczas których uczestnicy poznawali tajniki gry aktorskiej. Warsztaty prowadziła Marzena Odzimek-Jarosińska, reżyser teatralny, aktorka, pedagog.

20.09.2017. „Patroni roku 2017” – otwarcie wystawy w bibliotece przedstawiającej osoby: marszałka Józefa Piłsudskiego, Adama Chmielowskiego – Świętego Brata Alberta, Tadeusza Kościuszki, Honorata Koźmińskiego.

4.10.2017. Głośne czytanie w bibliotece, w którym uczestniczyli uczniowie klas trzecich szkoły podstawowej.

13.10.2017. „Rody miasta Skaryszewa” – spotkanie mieszkańców z Włodzimierzem Płowcem, rodowitym skaryszewianinem, którego pasją jest historia, szczególnie regionalna, oraz genealogia. Włodzimierz Płowiec zaprezentował drzewo genealogiczne rodów skaryszewskich. Na przykładzie swojej rodziny przedstawił powiązania różnych rodów na przestrzeni 200 lat. Uczestnicy spotkania aktywnie dyskutowali, wymieniali informacje oraz opowiadali o ciekawych historiach i wydarzeniach związanych z mieszkańcami Skaryszewa.

25.10.2017. „Turcja pierwszy krok do Orientu” – spotkanie z Leszkiem Szczasnym – podróżnikiem, pisarzem, filozofem, fotografem, autorem książki „Świat na wyciągnięcie ręki”.

Pasjonującej relacji podróżnika ilustrowanej slajdami wysłuchała młodzież gimnazjalna.

27.10.2017. Głośne czytanie w bibliotece – dzieci z Samorządowego Przedszkola wysłuchały opowiadania Zofii Staneckiej „Basia w bibliotece” w interpretacji bibliotekarki.

10.11.2017. „Amatorskie Warsztaty Teatralne” – na zakończenie cyklu spotkań edukacyjnych wystawiono etiudę teatralną „W sieci” w reżyserii Marzeny Odzimek-Jarosińskiej.

28.11.2017. Spotkanie z Agnieszką Tyszką – autorką książek dla dzieci i młodzieży.

Filia w ODECHOWIE

1.08–30.11.2017. „Babcini, dziadku przeczytaj(mi)my” – projekt grupy nieformalnej „Rozczytajmy Odechów” działającej przy filii bibliotecznej w Odechowie; projekt realizowany w ramach programu „Dom Kultury+”. Inicjatywy Lokalne 2017”. Celem jest promocja czytelnictwa mniej tradycyjnymi sposobami, m.in. poprzez prezentowanie teatrzyku kamishibai dla dzieci.

WIERZBICA

1.06.2017. Festyn sportowo-rekreacyjny z okazji Dnia Dziecka zorganizowany przez Gminną Bibliotekę Publiczną wspólnie z Gminnym Ośrodkiem Kultury i Młodzieżowym Ośrodkiem Wychowawczym. O dobrą zabawę i bezpieczeństwo najmłodszych

uczestników festynu zadbały bajkowe postacie, w które wcieliły się podopieczne wierzbickiego MOW.

3.06.2017. „Noc Bibliotek” w GBP w Wierzbicy. W programie: rozgrywki gier planszowych dla dzieci lat 12, czytanie baśni polskich, projekcja filmu „Zanim zrozumiesz” zrealizowanego na terenie gminy z udziałem mieszkańców, dyskusja po seansie dotycząca profilaktyki uzależnień.

5–09.06.2017. „Cała Polska Czyta Dzieciom” – tydzień głośnego czytania adresowany do dzieci przedszkolnych i najmłodszych uczniów szkoły podstawowej. Po wysłuchaniu opowiadań Małgorzaty Musierowicz „Kredki” i „Bijacz” dzieci dyskutowały na tematy poruszone w tekstach literackich.

16.10.2017. „Tylko milion” – spotkanie autorskie z Marią Ulatowską i Jackiem Skowrońskim w ramach Dyskusyjnego Klubu Książki działającego przy wierzbickiej bibliotece.

24.10.2017. Spotkanie z Beatą Ostrowicką – autorką książek dla dzieci i młodzieży. Uczniowie miejscowej szkoły podstawowej aktywnie uczestniczyli w spotkaniu.

10.11.2017. „Kto mieszka w moim piórniku?” – zabawy słowno-ruchowe dla najmłodszych czytelników inspirowane książką Marii Kownackiej „Plastusiowy pamiętnik”.

WOLANÓW

2.06.2017. „Witajcie w naszej bajce” – spektakl krakowskiego teatru Edu-

-Artis zorganizowany z okazji Dnia Dziecka przez bibliotekę. W interaktywnym przedstawieniu uczestniczyły przedszkolaki oraz uczniowie klas „0”.

1.07–31.08.2017. „Wakacje w bibliotece” – GBP w Wolanowie zaoferowała młodym czytelnikom różne formy spędzania wolnego czasu, m.in.: zabawy edukacyjno-rekreacyjne, warsztaty plastyczne, konkursy literackie, zagadki, quizy. Na zakończenie wręczono nagrody laureatom konkursu „Najaktywniejszy Czytelnik Wakacji 2017”.

1–31.08.2017. Powstanie Warszawskie – 73. rocznica. Wystawa książkowa.

1.09.2017. „Nigdy nie powinniśmy zapomnieć...” – wystawa książkowa upamiętniająca tragiczne wydarzenia 1 i 17 września 1939 r.

2.09.2017. „Narodowe Czytanie” – wybrane sceny „Wesela” Stanisława Wyspiańskiego odegrali lokalni biznesmeni i osoby pełniące funkcje polityczne lub społeczne.

24.09.2017. „Jesienne pejzaże, kwiaty, miejskie zaułki...” – wernisaż wystawy lokalnej malarki Leny Faliszewskiej.

23.10.2017. Spotkanie autorskie z Beatą Ostrowicką, w którym uczestniczyli uczniowie klas siódmych szkoły podstawowej. Pisarka zaskoczyła młodzież, zadając zagadki z XVII w., które zaczerpnęła z różnych źródeł, gdy przygotowywała się do napisania książki „Tajemnica szkatułki”.

2.11.2017. „Drogi do Niepodległej” – wystawa książek, publikacji, fotografii z okazji 99. rocznicy odzyskania niepodległości.

ZAKRZEW

2.06.2017. IBUK Libra – czytelniczka Gminnej Biblioteki Publicznej w Zakrzewie została Najaktywniejszym Czytelnikiem Konsorcjum Bibliotek Publicznych Powiatu Radomskiego i Wschodniego Mazowsza. GBP w Zakrzewie również została wyróżniona i nagrodzona przez Wydawnictwo Naukowe PWN.

8–10.06.2017. Wystawa edukacyjna Muzeum Polin z Warszawy – ekspozycja przedstawia 1000 lat historii polskich Żydów. Wystawie towarzyszyły działania prowadzone przez edukatorów: warsztaty, dyskusje, pokazy filmów. Stworzona została również interaktywna mapa Radomia. Przytyka i Zakrzewa – miejsc, w których mieszkali Żydzi.

9.06.2017. Wykład profesora Andrzeja Bienkowskiego – popularyzatora muzyki wiejskiej, właściciela prywatnego archiwum etnograficznego, które zawiera tysiące nagrań oraz zdjęć z Polski, Ukrainy i Białorusi. Tematem przewodnim jego badań są ostatni wiejscy muzycy.

9.06.2017. „Obecność” – koncert muzyki żydowskiej w wykonaniu grupy muzycznej Mazel Tov Clarinet Quartet z Łodzi, Kapeli Braci Wójcików i Kapeli Niwińskich.

29.07.2017. „Karawana. Wędrujący Festiwal Sztuki i Animacji” – w programie: dwa spektakle teatralne – dla dzieci oraz dla dorosłych w wykonaniu Teatru Bajlandia i Teatru Ewolucji Cienia, warsztaty prowadzone przez animatorów KLANZY, działania teatralne i pozateatralne przygotowane przez Stowarzyszenie SCENA 96 (pantomima, performance, drama), zabawy plastyczne, gry zręcznościowe i wielkogabarytowe zabawki oraz zabawy cyrkowe. Organizatorem był Mazowiecki Instytut Kultury.

3–24.08.2017. „Sierpniowe czwartki w bibliotece” – cykl zajęć wakacyjnych dla młodych czytelników, m.in. zabawy integracyjno-edukacyjne, gry ruchowe, zajęcia plastyczne, budowanie z klocków LEGO czyli „Wakacyjna Akademia Młodego Inżyniera”.

22.09.2017. „Cena Wolności” – spotkanie autorskie oraz pokaz filmu „Niezłomni pod drutami Auschwitz”. Pokaz zrealizowany w ramach projektu przygotowanego przez Stowarzyszenie Auschwitz Memento. W spotkaniu uczestniczyli uczniowie miejscowego gimnazjum.

27.09.2017. Spotkanie z Agnieszką Lingas-Łoniewską – wrocławską pisarką, autorką powieści obyczajowych, kryminałów, romansów.

20.10.2017. Uroczyste obchody 70-lecia Gminnej Biblioteki Publicznej w Zakrzewie, w programie m.in.: pokaz audiowizualny dotyczący historii biblioteki, „Rozmowa o bibliotece” – scenka teatralna w wykonaniu

uczniów PSP nr 14 z Radomia, wystąpienia zaproszonych gości, koncert warszawskiego zespołu Wyspy Dobrej Nadziei.

17.11.2017. „Wielkość i tragizm Kresów Wschodnich” – spotkanie autorskie ze Stanisławem Srokowskim, pisarzem, publicystą, krytykiem literackim, autorem książki „Nienawiść” stanowiącej inspirację dla twórców filmu „Wołyń”.

Filia w BIELISZE

1.11.2017. Filia Biblioteczna w Bieliszce została przeniesiona do budynku po dawnej szkole w miejscowości Wacyn.

Filia w GULINKU

30.06.2017. „Piknik Rodzinny” – zorganizowany przez bibliotekę i Dom Ludowy. W programie: teatrzyk kielkowy, konkursy sprawnościowe, zabawy integracyjno-edukacyjne. Na zakończenie przygotowano kielbaski z grilla.

Filia w TACZOWSKIEJ WOLI

4.09–30.11.2017. „Wspólne czytanie w bibliotece” – uczniowie starszych klas szkoły podstawowej czytali fragmenty książek młodszym dzieciom.

24.11.2017. „Święto Pluszowego Miś” – impreza zorganizowana we współpracy z PSP w Taczowskiej Woli. W programie: konkursy z nagrodami, zagadki, quizy. W bibliotece zaprezentowano wystawę książek, których bohaterem jest Miś.

Spotkania autorskie zorganizowane w siedzibach bibliotek samorządowych powiatu radomskiego przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Radomiu w ramach działalności ponadlokalnej.

opr.

Ewa Ukleja

kierownik

Działu Instrukcyjno-Metodycznego
i Sieci Miejskiej MBP w Radomiu

Emilian Wilk

pracownik

Działu Promocji Książki i Biblioteki
MBP w Radomiu

Zaprosili nas
Anna Skubisz-Szymanowska

Centrum Helen Doron Radom na „Wyprawę Rodzin 2017 Bee Happy” do Muzeum Wsi Radomskiej (4.06.2017).

Prezydent Miasta Radomia na uroczystą galę wręczenia nagród konkursu „Radom Obywatelski” połączoną z wręczeniem nagród w konkursie „Miejsce Przyjazne Seniorom w Radomiu” (6.06.2017).

Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu i Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce na promocję książki „Kazimierz Pułaski i jego czasy w historii, literaturze, kulturze. W 270 rocznicę urodzin” (8.06.2017).

„Łaźnia” Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galeria na kolejną odsłonę międzynarodowego projektu artystycznego „Place&Space” realizowanego przy współpracy Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie oraz Alanus Hochschule für Kunst und Gesellschaft, Alfter/Bonn (9.06.2017).

Wójt Gminy Zakrzew i dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Zakrzewie na spotkanie z historią i kul-

turą żydowską „Obecność – koncert muzyki żydowskiej, wystawa Muzeum Polin (9.06.2017).

Dom Kultury „Idalin” na XX Ogólnopolski konkurs modeli kartonowych i plastikowych pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Radomia (9–11.06.2017).

„Łaźnia” Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galeria na otwarcie wystawy Elżbiety Kwapińskiej „Barwy Świata” (22.06.2017).

Miejska Galeria Sztuki w Łodzi na 16. Międzynarodowe Triennale Małe Formy Grafiki Polska – Łódź 2017 i na wystawę Andrzeja Mariana Barczaka – „Księga / The Book / Le Livre” (22–23.06.2017).

Muzeum Wsi Radomskiej na festyn „Sobótka” (24.06.2017).

Prezydent Miasta Radomia Radosław Witkowski, Stowarzyszenie Radomski Czerwiec '76, NSZZ „Solidarność” Region Ziemia Radomska na uroczystości patriotyczne z okazji 41. Rocznicy Radomskiego Protestu Robotniczego Czerwiec '76 (25.06.2017).

MOK Amfiteatr na inaugurację projektu „Fosa pełna kultury” (1.07.2017).

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Iłży na promocję zbiorku poezji Jana Czarnieckiego „Moja topola” (7.07.2017).

„Łaźnia” **Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galeria** na otwarcie wystawy fotografii Łukasza Wykroty „Auto-CAAR” (7.07.2017).

Dyrektor Muzeum Regionalnego w Szczecinku na wystawę „Neustettin Noir” (20.07.2017).

Dyrektor Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku na otwarcie wystawy „Konstruując chmury / Constuction Clouds – Thorsten Goldberg (29.07.2017).

„Łaźnia” **Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galeria, Prezydent Miasta Radomia Radosław Witkowski** na Radom Fashion Show 2017 (26.08.2017).

Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia” w Radomiu na otwarcie wystawy „Od Malewicza do Strzebińskiego” (1.09.2017).

Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia” w Radomiu na wernisaż wystawy Andrzeja Jakuba Olejniczaka „Plane Transforma-

tion from the Series Vanishing Space” (8.09.2017).

Dyrekcja Mazowieckiego Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia” w Radomiu i kurator wystawy **Bożena Kowalska** na wernisaż wystawy „Sztuka a wartości ponadczasowe” Wystawa poplenerowa XXXIV pleneru dla artystów posługujących się językiem geometrii (8.09.2017).

Prezydent Miasta Stalowej Woli Lucjusz Nadberezny na konferencję „Centralny Okręg Przemysłowy. W kierunku innowacyjnej gospodarki w Polsce. Przeszłość / Terazniejszość / Przyszłość” (8.09.2017).

„Łaźnia” **Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galeria** na otwarcie wystawy z cyklu Pracownie – Konfrontacje: Dominik Wdowski – Rzeźba, rysunek (15.09.2017).

Salon Literacki Schillerówka oraz **Parafia Ewangelicko-Augsburska w Radomiu** na uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej ku czci dr. Eugeniusza Schillinga – zasłużonego miastu społecznika i ofiarne go patriotę (22.09.2017).

Przewodniczący Rady Gminy, wójt Gminy Rzecznów, dyrektor Gminnej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Rzecznowie na uroczystość obchodów jubileuszu 150-lecia gminy

Rzecznów i 70-lecia GiBPB w Rzecznowie (23.09.2017).

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Iłży na spotkanie zorganizowane w ramach obchodów jubileuszu 70-lecia biblioteki (29.09.2017).

Ośrodek Kultury i Sztuki „Resursa Obywatelska” oraz **Radomskie Towarzystwo Naukowe** na promocję książki Marcina Kępy „Było nie było. Powidoki radomskie” i spotkanie z autorem (29.09.2017).

Radomska Orkiestra Kameralna na koncert jubileuszowy z okazji 10-lecia działalności w wykonaniu: Roman Rabinovich – fortepian i ROK pod dyrekcją Marcina Wolniewskiego (30.09.2017).

Muzeum Wsi Radomskiej na Festiwal Ziemiaka (1.10.2017).

Rektor i Senat Wyższej Szkoły Handlowej w Radomiu na inaugurację roku akademickiego 2017/2018 (7.10.2017).

Ośrodek Badań nad Totalitaryzmem im. Witolda Pileckiego w Warszawie na wydarzenie „Zapis Terroru – Radom”. W ramach wydarzenia na konferencję prasową z udziałem podsekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, dr hab. Magdaleny Gawin i prezenta-

cję publikacji w portalu internetowym Ośrodka – ZapisyTerroru.pl pierwszych 500 zeznań świadków okupacji pochodzących z Radomia, zorganizowaną w UM w Radomiu (9.10.2017).

Teatr Powszechny im. Jana Kochanowskiego w Radomiu na jubileusz 40-lecia działalności oraz na premierę spektaklu „Człowiek z La Manchy” w reżyserii Waldemara Jagodzińskiego (14.10.2017).

Gminna Biblioteka Publiczna i Wójt Gminy Jedlińsk na koncert Kuby Michalskiego „Ach – Poezja!” (19.10.2017).

Przewodnicząca Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich na uroczystości jubileuszowe 100-lecia SBP zorganizowane w Bibliotece Narodowej w Warszawie (20.10.2017).

Rektor i Senat Europejskiej Uczelni Społeczno-Technicznej w Radomiu na uroczystość X-lecia EUS-T połączoną z inauguracją roku akademickiego 2017/2018 (21.10.2017).

„Łaźnia” **Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galeria** na otwarcie wystawy „Samolubna kartografia” Grupy naN, Alicja Panasiewicz, Adam Panasiewicz z Krakowa (20.10.2017).

Dom Kultury „Idalin” na benefis Piotra Dąbrówki z okazji XXV-lecia twórczości (21.10.2017).

Stowarzyszenie Mieszkańców z Mroza oraz **Gmina Miasta Radomia** na piknik Mieszkańcy – Mieszkańcom zorganizowany na radomskim Rynku (22.10.2017).

„Łaźnia” Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galeria na otwarcie wystawy grafiki Paulina Dróżdź / Dagmara Erdman. Była to wystawa prac dyplomowych licencjackich wykonanych w pracowni grafiki warsztatowej Wydziału Sztuki UTH w Radomiu (3.11.2017).

Parafia Ewangelicko-Augsburska oraz **Zespół Szkół Muzycznych im. Oskara Kolberga w Radomiu** na Koncert Reformacyjny (4.11.2017).

Zespół Szkół Plastycznych im. Oskara Kolberga w Radomiu i Okręg Radomski Związku Polskich Artystów Plastyków na 27. Wystawę Okręgu Radomskiego ZPAP (4.11.2017).

Ośrodek Kultury i Sztuki „Resursa Obywatelska na pokaz filmu dokumentalnego „Michał Brzęk-Osiński – Radomski Legionista” oraz prelekcję Renaty Metzger „Republika Radomska” (9.11.2017).

„Łaźnia” Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galeria na otwarcie wystawy Grupy M5: Leszek Kwiatkowski, Krzysztof Mańczyński, Aleksander Olszewski, Longin Pinkowski (10.11.2017).

„Łaźnia” Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galeria na wieczór jubileuszowy „30 lat Łaźni. 30 lat razem” (10.11.2017).

Ośrodek Kultury i Sztuki „Resursa Obywatelska i Radom Retrospekcja na inauguracyjne „Retrospektanie” (14.11.2017).

Ośrodek Kultury i Sztuki „Resursa Obywatelska” na jubileuszowe „Spotkanie z Longinem P.” i otwarcie retrospektywnej wystawy artysty „Longin Pinkowski malarstwo 50 lat pracy twórczej” (17.11.2017).

Dom Kultury „Idalin” na XXXVII Ogólnopolskie Spotkania z Piosenką Żeglarską „Rafa 2017” (18–19.11.2017).

Radomskie Stowarzyszenie Pokoleń na spotkanie z cyklu Artysta i dzieło „Żyłam sztuką, żyłam miłością” – wspomnienie o Marii Foltyn zorganizowane w Zespole Szkół Muzycznych (21.11.2017).

Archiwum Państwowe w Radomiu na otwarcie wystawy „Radom trzech wyznań. Historia miasta od zabórów do wybuchu II wojny światowej” (24.11.2017).

Porozumienie Wydawców Książki Historycznej oraz **Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum** na uroczyste otwarcie XXVI Targów Książki

Historycznej w Sali Wielkiej Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum (30.11.2017).

Biblioteka Publiczna Gminy Gniewosów na uroczystości z okazji jubileuszu 70-lecia biblioteki (30.11.2017).

Dyrektor i pracownicy Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Skaryszewie na podsumowanie projektu „Biblioteka odkrywca młodych talentów”, dofinansowanego z programu operacyjnego MKiDN Partnerstwo dla książki (1.12.2017).

„Łaźnia” Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galeria na otwarcie wystawy „Radom. Dwa spojrzenia”. Wystawa prezentująca fotografie reportażowe Łukasza Wójcika i Szymona Wykroty została zorganizowana w galerii przy ul. Traugutta (7.12.2017).

Zarząd Południowo-Mazowieckiego Banku Spółdzielczego w Jedlińsku na spotkanie opłatkowe (7.12.2017).

„Łaźnia” Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galeria na otwarcie dorocznej wystawy Fotoklubu RP Stowarzyszenie Twórców Regionu Radomskiego (8.12.2017).

Prezydent Miasta Radomia na akcję „Przyjaciel Dzieci – Malowanie Bombek” (9.12.2017).

Radomskie Stowarzyszenie Pokoleń na Wieczór Wigilijny zorganizowany w Teatrze Powszechnym (11.12.2017).

Dyrektor Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu na otwarcie zmodernizowanej wystawy „Jan Kochanowski – duch miejsca, klimat epoki” w Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie (20.12.2017).

opr.

Anna Skubisz-Szymanowska
dyrektor MBP w Radomiu

SPIS TREŚCI

W pierwszych słowach	1
Niekończąca się opowieść... <i>Anna Skubisz-Szymanowska</i>	3
JUBILEUSZE	
Wysepki książek na mapie miasta – o dziejach i przemianach filii radomskiej biblioteki <i>Marta Wiktoria Trojanowska</i>	13
Ćwierć wieku komputeryzacji radomskiej biblioteki <i>Teresa Majdak</i>	43
Radomska Biblioteka Cyfrowa <i>Michał Iwańczyk, Marcin Katus, Joanna Ukleja</i>	55
70 lat itżeckiej biblioteki <i>Teresa Niewczas</i>	60
70-lecie Gminnej Biblioteki Publicznej w Zakrzewie <i>Zofia Maj, Izabela Krasieńska</i>	66
Jubileusz 70-lecia Gminnej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Rzecznowie <i>Krystyna Wójtowicz</i>	74
60-letnia, a coraz piękniejsza... Jubileusz Gminnej Biblioteki Publicznej w Jastrzębi <i>Małgorzata Skwarek</i>	81
Bibliotekarz poleca <i>Maria Kaczmarek</i>	87
Kronika <i>Ewa Ukleja, Emilian Henryk Wilk</i>	91
Zaprosili nas <i>Anna Skubisz-Szymanowska</i>	107

NAGRODA LITERACKA MIASTA RADOMIA 2017!
ZACHĘCAMY DO ZGŁASZANIA KSIĄŻEK O RADOMIU
I KSIĄŻEK RADOMSKICH AUTORÓW.
WARTOŚĆ NAGRODY WYNOŚI 2 X 10 000 ZŁ.
NA ZGŁOSZENIA CZEKAMY DO 15 WRZEŚNIA 2017 R.
WIĘCEJ INFORMACJI NA STRONIE INTERNETOWEJ BIBLIOTEKI:
WWW.MBPRADOM.PL

BIBLIOTEKA